

T. C.
ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERDE BÖLÜNME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ABDURRAHMAN ALPEREN ERGEÇ

ANTALYA – 2022

T. C.
ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ANONİM ŞİRKETLERDE BÖLÜNME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
ABDURRAHMAN ALPEREN ERGEÇ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ DAĞLAR EKŞİ

ANTALYA- 2022

ONAY/BİLDİRİM FORMU

ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Abdurrahman Alperen ERGEÇ'e ait "Anonim Şirketlerde Bölünme" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Tezi olarak oybirliği / oyçokluğu (... / ...) ile kabul edilmiştir.

Akademik Ünvanı, Adı ve Soyadı, İmzası

Danışman :

Üye :

Üye :

Enstitü Müdürü:

Tez Sınavı Tarihi:

Tez Teslim Tarihi:.....

ÖNSÖZ

Antalya Bilim Üniversitesi, Özel Hukuk yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğumuz bu çalışma, sermaye şirketlerinden olan Anonim Şirketlerde Bölünme İşlemini kapsamaktadır. Bu çalışma çerçevesinde literatür taraması yapılmış ve konu hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana öncülük eden, tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Dağlar EKŞİ'ye, şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca bir hukukçu olmama vesile olan rahmetli dedem Av. Fahrettin ERGEÇ'i rahmetle anıyor, hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen babam Mehmet Demirel ERGEÇ'e, annem Mutlu ERGEÇ'e ve kız kardeşim Zeynep ERGEÇ'e teşekkürlerimi sunuyorum.

..../.../.....

Abdurrahman Alperen ERGEÇ

İmzası

ÖZET

ANONİM ŞİRKETLERDE BÖLÜNME

Bu çalışmanın konusunu, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılma işlemlerinden olan anonim şirketlerde bölünme işlemi oluşturmaktadır. Dört bölümden oluşan bu çalışmayı, TTK ile mehz İsviçre Birleştirme Kanunu kapsamında değerlendirilmesi, anonim şirketlerin bölünme işlemlerindeki aşamaları, şirketin yönetim organı, genel kurulu, şirket ortaklarının görevlerini düzenleyen TTK'nin 159-179 maddeleri arasında yer alan hükümlerin incelenmesi yönlendirmiştir. Bu sav doğrultusunda, TTK'de yer alan Anonim Şirketlerin Bölünme usulü ve bölünme işleminin, şirket üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın tutarlı bulgu ve sonuçlara ulaşabilmesi için, mehz İsviçre Birleştirme Kanunu ile Alman Ticaret Kanunu (Handelsgesetzbuch) incelenmiş, bu doğrultuda TTK'nin ilgili hükümleri yorumlanarak karşılaştırmalı bağlamda uygulama doğrultusunda ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirketler, Şirketlerin Yapılandırılması, Bölünme İşlemi, Tam Bölünme, Kısmi Bölünme.

ABSTRACT

DIVISION IN JOINT STOCK COMPANIES

The subject of this study is the division process in joint stock companies, which is one of the restructuring processes of capital companies in the Turkish Commercial Code. The evaluation of this study, which consists of four parts, within the scope of the Turkish Commercial Code and the Swiss Consolidation Law, the stages in the division of joint stock companies, the management body of the company, the general assembly, and the duties of the company partners in Articles 159-179 of the Turkish Commercial Code. The examination of the provisions in the articles guided. In line with this argument, the demerger procedure of joint stock companies in the Turkish Commercial Code and the effect of the demerger on the company have been examined.

In order for the research to reach consistent findings and results, the Swiss Consolidation Law and the German Commercial Code (Handelsgesetzbuch) were examined, and accordingly, the relevant provisions of the Turkish Commercial Code were interpreted and discussed in a comparative context in line with the application.

Keywords: Joint Stock Companies, Structuring of Companies, Demerger, Full Division, Partial Division

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE BÖLÜNMEYE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Bölünme Kavramı	3
1.1.1. Bölünmenin Terminolojisi	3
1.1.2. Türk Hukukuna Göre Bölünmenin Tanımları	4
1.2. Türk Hukukuna Göre Bölünme Kavramı	6
1.2.1. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünmenin Tanımı	6
1.2.2. Diğer Kanunlarda Bölünmenin Tanımı	6
1.3. Yabancı Hukuk Sistemlerinde Bölünme	7
1.3.1. Avrupa Birliği Hukukunda.....	7
1.3.2. Alman Hukukunda	9
1.3.3. İsviçre Hukukunda	10
1.3.4. Amerikan Hukukunda	10
1.3.5. İngiliz Hukukunda.....	11
1.4. Bölünmenin Tarihi Gelişimi ve Bölünmeye Hakim Olan İlkeler	11
1.4.1. Bölünmenin Tarihsel Gelişimi	11
1.4.2. Bölünmeye Hakim Olan İlkeler.....	12

1.4.2.1.	<i>Mal Varlığında ve Ortaklık Paylarında Devamlılık İlkesi</i>	13
1.4.2.2.	<i>Kısmi Bölünmede Bölünen Şirketin Sermaye Azaltımı İlkesi</i>	14
1.4.2.3.	<i>Duruma Göre İki veya Daha Çok Sermaye Şirketinin Varlığı İlkesi</i>	14
1.4.2.4.	<i>Bölünmede Bölünen Şirketin İnfisahı</i>	14
1.4.2.5.	<i>Tam Bölünmede Bölünen Şirketin Tasfiyesiz Sona Ermesi</i>	15
1.4.2.6.	<i>Kısmi Külli Halefiyet İlkesi</i>	15
1.4.2.7.	<i>Aslen İktisap</i>	15
1.5.	Bölünmenin Nedenleri	16
1.5.1.	Şirketlerin Küçülme İstemesi ve Zorunluluk Nedeni ile Bölünme	16
1.5.2.	İşletme Konusunun Belirlenmesi Sebebiyle Bölünme	18
1.5.3.	İşletme Coğrafyasının Belirlenmesi İsteği ile Bölünme	18
1.5.4.	Ortaklar Arası Uyuşmazlıklar Sebebiyle Bölünme	19
1.5.5.	Ortak Girişimler Yaratılması veya Ortak Girişimlerin Düzenlenmesi ile Bölünme	19
1.5.6.	Holdinge Dönüşme Sebebiyle Bölünme	20
1.5.7.	Aile Şirketlerinde Miras Paylaşımı Sonucu Bölünme	20
1.6.	Bölünmenin Benzerleri ve Alternatifleri	20
1.6.1.	Birleşme	21
1.6.2.	Tür Değişikliği	23
1.6.3.	Aynı Sermaye Konulması Suretiyle Yavru Şirket Kurulması	25
1.6.4.	Malvarlığının İadesi Halleri	26
1.6.5.	Alternatiflerin Yasaklanmaması	26

İKİNCİ BÖLÜM

BÖLÜNME TÜRLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Bölünme Türleri.....	28
2.1.1. Tam Bölünme ve Kısmi Bölünme.....	28
2.1.1.1. Tam Bölünme.....	28
2.1.1.2. Kısmi Bölünme.....	31
2.1.2. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Bölünme (Yavru Şirket Kurulması)	34
2.1.3. Devralma Yoluyla Bölünme.....	36
2.1.4. Simetrik Bölünme ve Asimetrik Bölünme.....	36
2.1.4.1. Simetrik Bölünme	37
2.1.4.2. Asimetrik Bölünme	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLÜNME SÜRECİNİN İŞLEYİŞİ

3.1. Hazırlık Aşaması	45
3.2. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planı	46
3.3. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Tarafları ve Hukuki Niteliği	46
3.3.1. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Tarafları.....	46
3.3.2. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Hukuki Niteliği..	49
3.4. Bölünme Sözleşmesinin veya Planının Şekil Şartı.....	51
3.5. Bölünme Sözleşmesinin Veya Bölünme Planının İçeriği	52
3.5.1. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Asgari İçeriği.....	54

3.5.1.1.	<i>Bölünmeye Katılan Şirketlerin Ticaret Unvanları, Merkezleri ve Türleri.....</i>	54
3.5.1.2.	<i>Aktif ve Pasif Malvarlığı Konularının Devir Amacıyla Bölümlere Ayrılması ve Tahsisi; Açık Tanımlamayla, Bu Bölümlere İlişkin Envanter; Taşınmazlar, Kıymetli Evrak ve Maddi Olmayan Malvarlığını Teker Teker Gösteren Liste.....</i>	55
3.5.1.3.	<i>Değişim Oranı Doğrultusunda Ödenecek Denkleştirme Tutarı ve Bölünen Şirketin Paydaşlarının Devralan Şirketteki Hakları</i>	57
3.5.1.4.	<i>Devralan Şirketin; İntifa Senedi, Oydan Yoksun Pay ve Özel Hak Sahiplerine Tahsis Ettiği Haklar.....</i>	59
3.5.1.5.	<i>Şirket Paylarının Değişim Tarzları</i>	60
3.5.1.6.	<i>Şirket Karına İştirak Hakkı ve Zamanı.....</i>	60
3.5.1.7.	<i>Devreden Şirketin Yaptığı İşlemlerin Hangi Tarihten İtibaren Devralan Şirket Veya Şirketlerin Hesabına Yapılmış Kabul Edildiği</i>	61
3.5.1.8.	<i>Yönetim Organlarının Üyelerine, Müdürlerine, Yönetim Hakkına Sahip Kişilere ve Denetçilere Tanınan Özel Menfaatler.....</i>	63
3.5.1.9.	<i>Bölünme Sonucu Devralan Şirketlere Geçen İş İlişkilerinin Listesi.....</i>	64
3.5.2.	Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının İhtiyari İçeriği ...	65
3.5.3.	Tahsisi Yapılamayan Malvarlığı Unsurları	66
3.6.	Bölünme Sözleşmesi veya Planının Değiştirilmesi	68
3.7.	Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Onayı	69
3.8.	Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Sakatlığı.....	75
3.8.1.	Yokluk ve Butlan	75
3.8.2.	İptal Edilebilirlik	75

3.9. Bölünme Raporu	77
3.9.1. Bölünme Raporunun Konusu	77
3.9.2. Bölünme Raporunu Düzenleme Yetkisi	78
3.9.3. Bölünme Raporunun İçeriği	78
3.10. Bölünme Kararı	81
3.11. Bölünmenin Tescil ve İlanı	84
3.11.1. Genel Olarak	84
3.11.2. Tescile İbrazı Gereken Belgeler	85
3.11.3. Tescile Tabi Hususlar	87
3.11.4. Tescilin Etkileri.....	89
3.11.5. Tescilde Sıra	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BÖLÜNMEYE İLİŞKİN KORUMA HÜKÜMLERİ

4.1. Koruma Hükümlerinin Niteliği	96
4.2. Genel Koruma: Sorumluluk Davası.....	97
4.2.1. Genel Olarak	97
4.2.2. Sorumluluğun Kaynağı	98
4.2.3. İptal Davası ile İlişkisi	98
4.2.4. Tarafları	99
4.2.5. Zamanaşımı	100
4.3. Ortakların Korunması.....	100
4.3.1. Davanın Amacı.....	101
4.3.2. İnceleme Davasının Özellikleri.....	102
4.3.3. Diğer Davalarla İlişkisi ve Denkleştirme Akçesinin Niteliği.....	103

4.4. İptal Davası.....	105
4.4.1. İptal Sebepleri	105
4.4.2. İptalin Konusu	106
4.4.3. İptali Talebe Yetkili Kişiler	107
4.4.4. Süre	108
4.4.5. İptal Kararı ve İptalin Etkisi	108
4.5. Alacaklıların Korunması.....	110
4.5.1. Unutulmuş Malvarlığı ve Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluğu.....	111
4.5.2. Bölünmeye Katılan Şirketlerin İkinci Derecede Sorumluluğu.....	112
4.5.3. Ortakların Kişisel Sorumluluğu.....	113
4.5.3.1. Sorumluluğun İçeriği	114
4.5.3.2. Sorumluluğun Türü ve Diğer Sorumluluk Halleri	114
4.5.3.3. Sorumluluğun Süresi.....	115
4.6. İşçilerin Korunması	115
SONUÇ.....	121
KAYNAKÇA	126

KISALTMALAR

AATUKH	:6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü
b.	: bent
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
TBK	:6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
C. Com	:Code de Commerce (Fransız Ticaret Kanunu)
eTTK	:6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu
E.	:Esas
EPDK	:Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
GVK	:Gelir Vergisi Kanunu
HAAO	:Halka Açık Anonim Ortaklık
HMK	:Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İsvBirK	:İsviçre Birleşme Kanunu
İşK	:4857 sayılı İş Kanunu
KVK	:5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
m.	: madde
MERSİS	: Merkezi Sicil Kayıt Merkezi
örn.	: örnek

RG	:Resmi Gazete
RKHK	:4054 Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
SMMM	:Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TCK	:5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	:4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	:6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TSY	:Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
VUK	: 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu oluşturan bölünme işlemi, şirketlerin yeniden yapılandırma işlemleri başlığı altında kendisine yer bulmaktadır. Yeniden yapılandırma işlemleri dediğimiz zaman bu konuya bölünme işlemlerinin yanı sıra birleşme ve tür değişikliği işlemleri de girmektedir. Burada şirketin ortaklarını, malvarlıklarını ve hukuki statülerini değiştiren işlemleri yapılandırma işlemleri olarak anmaktayız. Bir şirketin mal varlığı ve ortaklarının değişmesini bu şekilde düşünebiliriz. Yeniden yapılandırma kavramı en dar haliyle, birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerini kapsamaktadır.¹

Yeniden yapılandırma işlemlerini dar manada incelediğimiz zaman birleşme ve bölünmeyi ayrı tür değişikliğini ise ayrı ele almalıyız. Çünkü tür değişikliğinde şirketin pay sahipleri veya şirketin malvarlıklarında herhangi bir değişiklik olmamaktadır. Şirket ve paydaşları aynı kalmakta, şirket ise statü değiştirmektedir. Oysa birleşme veya bölünme işleminde ise şirketin paydaşları ve malvarlıklarında değişimler meydana gelmektedir.²

Bölünme işleminin şirketler hukukundaki ilk düzenlemesi Avrupa Birliği Topluluğunda yer alan 6. Yönerge'dir. Topluluk 3. Yönergede Birleşme İşlemini düzenlemiş ve 6. Yönergede birçok hükmü de 3. Yönergeye atıf yaparak düzenlemiştir.³

Türk hukuk sisteminde ise 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu'nda bölünme işlemine ilişkin bir düzenleme yoktur. Bölünme işlemi ilk 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer almıştır. Daha sonra 6102 sayılı yeni TTK ile bölünme işlemi mevzuata girmiştir. TTK 159. madde ile 179. madde arasında bölünme hükümleri kanunda kendine yer bulmuştur. Bölünme işlemi ise kanunumuza İsviçre Birleştirme Kanunu'nun hükümlerinin

¹ Çeker, Mustafa, "Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 16, (2012), S. 110.

² Erdem, Ümmühan, "Türkiye Finansal Raporlama Standartları 3: İşletme Birleşmeleri", Muhasebe ve Denetime Bakış= Accounting & Auditing Review, C. 15, S. 47 (2016), s. 149.

³ Bostancı, Mehmet Alper, Anonim Şirketlerin Bölünmesi. (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2007, s. 6.

yansıtılmasıyla girmiştir. Fakat İsviçre Kanununda bölünme hükümleri öğretide çok eleştiri almış ve uygulamada birçok sıkıntılara sebebiyet vermiştir. TTK’de mehz olarak bu kanunu kullandığı için ayrıca direk salt çeviri olarak çevrildiği için birbirine oturmayan hükümler ve uygulamada yaşanan birçok sorunlar oluşturmuştur. Birleşmeyi evlilik olarak kabul edersek, bölünmede bir şirket boşanmasıdır diyebiliriz.⁴

İşte bu çalışmanın amacı bölünme işlemini bir bütün olarak incelemek, TTK’de yer alan hükümleri ve öğretideki görüşleri inceleyerek TTK’de yer alan bölünme işlemine ilişkin hükümlere katkı sağlamak, uygulamada ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri sunmaktır.

⁴ Yasaman, Hamdi, Şirketlerin Birleşme ve Bölünmeleri, Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukuku İle İlgili Makaleler, Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, İstanbul, 2006, s. 54.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE BÖLÜNMEYE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Bölünme Kavramı

1.1.1. Bölünmenin Terminolojisi

Her ülkenin kendisine ait bir hukuk geleneği ve hukuk sistemi vardır. Bölünme kavramı da her ülkede farklı şekilde tanımlanmıştır. Bölünme kavramı, Alman ve İsviçre Hukuk sistemlerinde “*Spaltung*” ismiyle anılmaktadır. Fransız hukuk sisteminde ise “*scission*” olarak bölünme kavramının anıldığını görmekteyiz. Anglo-sakson hukuk sistemlerini incelediğimizde ise İngiliz hukuk sisteminde bölünme “*division*” olarak yer almakta, Amerikan hukuk sisteminde “*division*” kelimesinin eş anlamlısı olan “*demerger*” teriminin kullanıldığını görmekteyiz.¹

Bölünmenin temel türlerinden olan tam bölünme ve kısmi bölünme türleri de farklı tanımlanmaktadır. Tam bölünme kavramı, İsviçre ve Alman hukukunda “*spaltung*” kelimesine -auf edatı getirilerek “*Aufspaltung*” olarak yer alırken, kısmi bölünme ise -ab edatı olarak tasarım anlamına gelen *staltung* kelimesiyle birleştirilmiş ve “*Abstaltung*” olarak yer almıştır. Fransızca metinlerde ise tam bölünmeye “*division*”, kısmi bölünmeye “*séparation*” denmektedir.²

¹ Çebi, Hakan, “Anonim Ortaklıkların Bölünmesi”, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Ana Bilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2006, s. 13; Akgün, Taner, Hukuk ve İlgili Terimler Sözlüğü Almanca-Türkçe, İstanbul, Alfa Basım, 1999, s. 38; Çoştan, Hülya, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara, Turhan Kitabevi, 2004, s. 5.

² Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 12.

1.1.2. Türk Hukukuna Göre Bölünmenin Tanımları

Öğretimizde yer alan bir görüşe göre bölünme, büyük şirketler için değişen koşulların yeni bir yapılanmayı gerektirdiği durumlarda başvuru bir yeniden örgütlenme modelidir.³ Günümüz ekonomisinde ve geçmişte yer alan devletler, şirketler ekonomisinde birçok sebep ile koşullar değişmektedir. Şirketler ise ticari hayatlarına devam etmek için değişen bu koşullara ayak uydurmak zorundadır.

Başka bir görüşe göre ise bir ortaklığın, malvarlığının bir veya bazı kısımlarını, bir bütün halinde, mevcut veya yeni kurulacak ortaklıklara devredip, karşılığında bu ortaklıkların paylarını ya kendisinin ya da ortaklarının iktisap etmesidir.⁴ Bu teorem incelendiği zaman ise şirketin mal varlıklarının gruplara ayrılacağını ayrı ayrı olarak bölünmeye tabi olabileceğini ifade ederek, buna da gruplaştırma ilkesi denebileceğini söylemiştir.

Öğretimizde yer alan bir başka görüşe göre ise, bölünmeyle bir sermaye şirketinde yer alan hak sahiplerinin, çalışanlarının ve diğer hak sahiplerinin diğer sermaye şirketine/şirketlerine malvarlığının bağımsız olan bölümlerini külli halefiyle devretmesi karşılığında, malvarlığını devreden şirketin hak sahiplerinin devralan şirketlerde pay sahibi olduklarından bahsetmiştir.⁵

Bölünme bir şirketin aktif ve pasif olmak üzere malvarlıklarının tamamını ya da bir kısmını ayırarak tasfiye olmadan, kısmi halefiyet kuramıyla var olan bir şirkete ya da yeni kurulmuş olan bir sermaye şirketine devretmesi bunun sonucu olarak devralan sermaye şirketinin payları devretmiş olan sermaye şirketinin hak sahiplerine tahsis edilecek şekilde düzenlenmesidir.⁶

³ Türk, Hikmet Sami, “Şirketlerin Bölünmesi (Ayrılması)”, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Tarafından Kurulan Sermaye Piyasası Komisyonu’na Sunulan Bir İnceleme, t.y., s. 1.

⁴ Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I. 14. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019.N160a.

⁵ Helvacı, Mehmet, “Bölünmeyi Ortaya Çıkaran Sebepler, Bölünme Türleri, Türk Hukukunda Durum ve Tanım Sorunu”, Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2006, s. 172.

⁶ Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 5.

Kısmi bölünmeye gelecek olursak öğretimizde yer alan bir görüşe göre bir sermaye şirket ortaklığının bozulmadan malvarlığının aktif ve pasifleriyle bir bütün bölüm olarak tasfiye edilmeden hali hazırda yer alan ya da yeni kurulacak minimum iki paydaşığa külli halefiyet yoluyla devretmesi bu devrin sonucunda da bölünen ortaklığın paydaşlarının devralan ortaklığın haklarını elde etmesi ya da bir ortaklığın hiçbir bozulma ve dağılma olmadan malvarlığının aktif ve pasifleriyle bütün oluşturan bir ya da birden fazla mevcut bölümünü tasfiye edilmeden külli halefiyet yoluyla⁷ bir veya birden çok mevcut/yeniden kurulan ortaklığa devretmesi bu devrin neticesinde ise bölünen ortaklığın paydaşlarının bölünmeye katılan ortakların pay sahipliği haklarını kazanması olarak tanımlanmış, ilk anlatmış olduğumuz olasılıkta tam bölünme ikinci anlatmış olduğumuz olasılıkta ise kısmi bölünmeye yer vermiştir.⁸

Bir öğretiye göre ise bir şirketin, borca bataklık hali dikkate alınarak seçilmiş ve en azından belirlenebilir kılınmış, sürekli borç doğuran sözleşmeler de dâhil, malvarlığı unsur/unsurlarının, başka bir şirket veya şirketlere külli intikali neticesinde devreden şirket veya ortaklarının devralan şirket veya şirketlerde, payın itibari değerine riayetle aslen veya mevcut payların nakli ile devren pay sahibi olmaları şeklinde tanımlamaktadır.⁹

Bölünmeyi kısaca açıklayacak olursak, ilk önce bölünmek isteyen şirket açısından ele almamız gerekir. Bölünmek isteyen şirketin malvarlığının tamamını bir veya birden fazla şirkete devrederek; bölünen şirketin ortaklarına devralan şirketin payları verilerek tam bölünen şirketin sona ermesi ya da malvarlığının bir bölümünü bir veya birden fazla şirkete devredip kısmi bölünme yoluyla varlığını hala devam etmesi durumu olarak anlatılabilir.

⁷ Alakır, Mustafa Rüştü, “Türk İş Hukukunda İşyeri Devrine Neden Olan Hukuki İşlemler”, Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi, C. 2, S. 1 (2019), s. 31-44.

⁸ Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s.10.

⁹ Demir, Koray, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi, İstanbul, Beta Yayınevi, 2017, s. 22.

1.2. Türk Hukukuna Göre Bölünme Kavramı

1.2.1. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünmenin Tanımı

Kanun koyucu TTK'de bölünmenin tanımını yapmamış fakat bölünme türlerine yer vermiştir. TTK'nin 159. maddesini incelediğimiz zaman bir şirketin tam ve kısmi bölünebileceği, eğer tam bölünmeyi gündeme getirirsek tüzel kişi olan bir şirketin tüm malvarlığının bölümlere ayrılmasına müteakip diğer şirkete devrolunduğu, bölünen şirketin pay sahiplerinin devralan şirketin paylarını ve haklarını aldıkları, tam bölünmenin neticesinde tüzel kişi olan şirketin sona erdiği ve bunun sonucu olarak TTSG'den silindiği ifade edilmiştir.¹⁰ Kısmi bölünmeyi gündeme getirdiğimiz zaman ise bir şirketin mal varlığının bir veya birden fazla bölümünün diğer şirketlere devrolunduğu, bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerin paylarını veya haklarını iktisap ettikleri veya bölünen şirketin devredilen malvarlığı, bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları veya hakları elde ederek yavru şirketini oluşturduğu ifade edilmiştir.¹¹

1.2.2. Diğer Kanunlarda Bölünmenin Tanımı

TTK dışında bölünme kavramını KVK'de görmekteyiz.¹² KVK'nin 19. maddesinin 3. fıkrasında sadece bölünme türlerine yer verilmiştir. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa dayanılarak hazırlanan II-23,3 sayılı Birleşme ve Bölünme Tebliği'nde,¹³ de halka açık anonim ortaklıkların bölünmesi düzenlenmiştir. Burada da bölünmenin tanımı yapılmamış, sadece bölünme türlerine yer verilmiştir.¹⁴

¹⁰ Alp, Mustafa, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190)", Çalışma ve Toplum, 2012, s. 53.

¹¹ İpekeli-Kayalı, Fena, Türk Ticaret Kanununa Göre Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2020, s. 10.

¹² 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (Resmi Gazete, Tarih: 21. 06. 2006, Sayı: 26205)

¹³ Resmi Gazete, Tarih: 28. 12. 2013, Sayı: 28865.

¹⁴ İpekeli-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 10.

1.3. Yabancı Hukuk Sistemlerinde Bölünme

1.3.1. Avrupa Birliği Hukukunda

Avrupa Birliği, Avrupa Kıtasında yer alan, günümüzde 27 tane ülkenin içinde bulunduğu bir yapıdır. Avrupa Birliği, bu ülkelerin 1993 yılında birbiriyle imzaladığı bir birlik anlaşmasıdır. 1993 yılından itibaren günümüze kadar varlığını sürdüren bu birlik en temelde ekonomik sonrasında siyasal, kültürel sosyal bir birlik yapısına bürünmüştür.¹⁵ Bu birlik, içinde bulunan ülkelerin vatandaşlarına üretim, hizmet, kalite, çalışma ve yaşam haklarına ilişkin yüksek standartları hedeflemiş bu doğrultuda düzenlemeler getirerek birlik içinde bulunan ülkelerle mevzuatlarını uyumlu hale getirip yeknesaklık sağlanmaya çalışılmıştır. Bu birlik bu düzenlemeleri de yönerge veya direktif adı verilen kararlarla sağlamaktadır. Avrupa Birliği hukukunu sadece devletler arasındaki anlaşmalar sağlamamaktadır. Avrupa Birliği Konsey ve Komisyonu tarafından tüzükler, yönergeler, tavsiye görüşlerde Avrupa Birliğinin ikinci derecede kaynaklarıdır. Bu durum Avrupa Birliği Antlaşmasında da belirtilmiştir.¹⁶

Avrupa Birliği Konseyi ve Komisyonu tarafından yapılan yönergeler Avrupa Birliği'ne üye olan her devleti bağlamaktadır. Fakat bu yönergelerin nasıl uygulanacağına dair yöntemler ise devletin iç hukuk meselesidir. Her devlet aynı yaptırımını uygular fakat hangi yöntemle uygulayacağını da kendisi belirlemektedir. Avrupa Birliği'nde en çok tercih edilen birlikte bulunan bütün ülkeleri kapsayan yasa şekli yönergelerdir. Avrupa Birliği Konsey ve Komisyonu tarafından çıkarılan her yönergenin bir açıklaması mevcuttur.

Avrupa Birliği hukuk sisteminde, Anonim Şirketlerde Bölünme kuramını incelersek, önce Avrupa Birliği hukuk sistemindeki birleşme kuramına değinmemiz gerekir. Çünkü şirketlerin birleşmesi hem uygulamada çok fazla yapılmaktadır hem de Avrupa Birliği'nce 3.yönerge de düzenlenmiş bir kavramdır. Bu yönergenin getirilme amacı ise birleşen

¹⁵ Türker, Haşim, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007, s. 35.

¹⁶ Reçber, Kamuran, AB Hukuku ve Temel Metinleri, İstanbul, Dora Yayınları, 2021, s. 110.

şirketlerle ilişkisi bulunan üçüncü kişilerin ve şirket alacaklılarının haklarını korumak, birleşmeden işleminden kaynaklanan bir zarara uğramalarını engellemektir.

Anonim şirketlerin bölünmesi ise Avrupa Birliği'nin 6. Konsey Yönergesi'nde yer almaktadır. Bu yönergede çoğunlukla 3. Yönerge'ye atıf yapılmaktadır. Her iki yönergeyi de incelediğimiz zaman çok ayrıntılı hükümler içermediğini görmekteyiz. Yani bu yönergeler, üye devletlere anonim şirketlerde birleşme ve bölünme işlemlerine ilişkin çerçeve bir yasa çizmiştir. Birliğin böyle yapmasının sebebi ise Avrupa Birliği'ne üye olan devletlerin kanunlarını birbirlerine yakın tutarak yeknesaklığı sağlamaktır.

Avrupa Birliği'nin 6. Yönergesi, 3. Yönerge'ye atıf yaparak 3. Yönerge'de yazılı olan şirketlerin bölünmeye tabi tutulabileceği hükmüne yer vermiştir. Keza 6. Yönerge'de tam bölünme ve kısmi bölünme de yer almaktadır. Hatta devralma yoluyla bölünme ve yeni şirket kurulması yoluyla bölünme de yönergede yer almaktadır. Bu bağlamda 6. Yönerge bu düzenlemelerle de kalmamış, şirket alacaklılarının veya bölünmeden etkilenecek olan üçüncü kişilerin haklarını korumak için bölünme sözleşmesi veya bölünme planı ile bölünmenin nasıl gerçekleşmesi gerektiği, bölünme işlemi gerçekleşirse sonuçlarının ne olacağı, bölünme işleminin geçersizliğinde veya olumsuz bir sonucunda ortaya çıkacak zararın sorumluluğu gibi birçok konuyu ele almıştır.¹⁷

Yönergeye göre, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları bir taslak bölünme hazırlamak zorundadır. Hazırlanan bu taslakta, bölünmeye katılan şirketlerden her birinin isim tür ve adres bilgisi yer alacak ayrıca hisse devir oranı da bu taslakta yer alacaktır. Ayrıca, devralan şirketler bölünen şirketin ortaklarına ne zaman pay tahsis edecek, hangi tarihten sonra bölünen şirketin ortakları devralan şirketin paylarından kar alabilecek gibi unsurlarında bölünme sözleşmesinde yer almasını bu yönerge emretmektedir. Tabii ki sayılan bu haller yönergede bulunan hükümlerdir, taraflar ayrıca kendi istedikleri hükümleri de bölünme

¹⁷ Yıldız, Seyfi, "Türkiye ve Avrupa Birliğinde Şirket Bölünmeleri ve Vergilendirme Karşısındaki Durumu", Mali Çözüm Dergisi, S. 72, (Temmuz-Ağustos-Eylül, 2005), s. 212.

sözleşmesinde belirtebilir. Yönerge’de yer alan 4. maddeye göre taraflarca düzenlenen bu bölünme sözleşmesi ilan edilmelidir.¹⁸

Bölünme kararı verilmesi için gerekli olan nisap ise 6. Yönerge’nin 3. Yönerge’ye yapmış olduğu atıfla belirlenmektedir. 3. Yönerge’nin 7. maddesine göre karar nisap sayısı genel kurulda bulunan ortaklardan esas sermayenin 2/3’üne sahip olan ortakların kabul etmesiyle bölünme kararı alınır. Şayet 2/3’lük çoğunluk sağlanamazsa, esas sermayenin en az yarısını temsil etmek kaydıyla basit çoğunlukla da bölünme kararı alınabilmektedir.¹⁹

Bu yönergeye göre bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları bölünme raporu hazırlamak ve bu hususta genel kurulu bildirmekle yükümlüdür. Ayrıca yönergede bölünme işleminin denetimi de yer almıştır. Yönergeye göre bölünme sözleşmesi ve bölünme raporu, görevlendirilen denetçiler tarafından incelenecek ve raporlanacaktır.

Yönergenin 9. maddesinde de şirket ortaklarının bilgilendirilmesi düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, bölünme raporu, özel denetçinin düzenlemiş olduğu raporlar ve şirketin bilançoları, genel kurul kararından bir ay önce bölünecek şirketin ortaklarının incelemesine tabi tutulmalıdır. Yönergenin asıl amaçlarından biri de şirket alacaklılarını korumak olduğunu belirtmiştik bu sebeple yönergede yer alan 12. maddeye göre bölünmeye katılan tüm şirketler, şirket alacaklılarının alacakları nedeniyle, müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.²⁰

1.3.2. Alman Hukukunda

Alman hukukunda şirket yapılanma türlerinden olan bölünme 1995 yılında yürürlüğe giren Nevi Değişirme Kanunu’nda (UmwG) yer almıştır. Genel anlamda yeniden yapılanma işlemlerinin kapsamı geniş tutularak düzenlenmiştir.²¹ Bu kanuna göre bölünme 3 kısım halinde açıklanmıştır. Bölünen şirket ve devralan şirketler olmak üzere bölünmenin

¹⁸ Meier-Schatz, Christian J., Wirtschaftsrecht Und Unternehmenspublizität, Zürich, 1989, s. 214.

¹⁹ Bostancı, Anonim Şirketlerin Bölünmesi, s. 43.

²⁰ Bostancı, Anonim Şirketlerin Bölünmesi, s. 72.

²¹ Bknz. Nevi Değişirme Kanunu (Umwandlungsgesetz) https://www.gesetze-im-internet.de/umwg_1995/ (Erişim Tarihi :15.12.2022).

taraflarını açıklamıştır.²² Bu kanunda düzenlenen bölünmeyi ele alırsak 3 kısım olarak tam bölünme, kısmi bölünme ve ayırma yoluyla bölünme olarak inceleyebiliriz. Burada ayırma yoluyla bölünmeye değinecek olursak bölünerek devredilen kısım infisah etmemekte devralan şirketin pay sahipliğini almaktadır. Ayrıca bu kanun içerisinde bölünme sözleşmesi, bölünme planı, bölünme raporu, denetleme kuramı, bölünmenin onayı hak sahiplerinin durumu gibi bölünme işleminin içerik unsurlarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.²³ Alman hukukundaki düzenleme bölünme işlemi özelinde yapılan bir düzenleme değildir. Şirketlerin yeniden yapılandırılması kuramına ilişkin bir düzenlemedir. Bölünmede bu kuramın bir parçası olarak kanunda kendisine bir yer bulmuştur. Bölünmeyle birlikte ayırma kuramının da işlenmesinin sebebi budur.

1.3.3. İsviçre Hukukunda

İsviçre hukukunda ise şirket yapılandırma işlemleri İsviçre Birleşme Federal Kanununda (FusG) düzenlenmiştir. Bölünme de bir şirket yapılanması olduğu için bu kanunda kendisine yer bulmuştur. Birleşme hükümleri ile bölünme hükümleri beraber düzenlenmiştir. Alman hukukundan farklı olarak İsviçre hukukunda sadece tam bölünme ve kısmi bölünme düzenlenmiştir. Federal Kanunda, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına ilişkin içerik hükümleri ile denetleme, inceleme ve ortaklık haklarını korumaya yönelik hükümler öngörülmüştür.²⁴

1.3.4. Amerikan Hukukunda

Amerikan hukuk sistemini incelediğimiz zaman, bölünme kuramına ilişkin bir hüküm olmadığını görmekteyiz. Fakat Amerikan hukuk literatüründe bölünme kuramı, vergisiz yeniden yapılandırma modeli olarak düzenlenmiştir. Amerika hukuk sisteminde *spin-off*, *split-up*, *split-off* olmak üzere üç ayrı bölünme şekli vardır. *Spin-off* bizdeki yeni şirketin kurulması yoluyla bölünme sistemiyle hemen hemen aynıdır. Sadece *split-off* da bölünen şirketin ortakları değil bölünen şirketin kendisi yeni kurulacak olan şirkette pay sahibi

²² Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 11-12.

²³ Çebi, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 19.

²⁴ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, Beta, 2006, s. 186.

olmaktadır. *Split-up* ise bölünen şirketin malvarlıklarının tamamını yeni kurulacak olan birden fazla şirkete devretmektedir. Son olarak *Split-off* yönteminde ise bölünen şirketin pay sahipliğiyle devralan şirketin pay sahipliği yer değiştirmektedir yani şirketler arası pay sahipliğinde değiş tokuş yapılmaktadır. Yapılan bu değiş tokuş orantsız da olabilir, orantılı da olabilir. Bu durumu taraflar kendi serbest iradeleriyle belirler.²⁵

1.3.5. İngiliz Hukukunda

Bir diğer Anglosakson hukuk sisteminde bulunan ülkede İngiltere'dir. İngiliz hukukunda bölünme kuramı çok fazla uygulamaktadır. Hatta İngiltere'de bölünme işlemini hüküm altına alan iki farklı kanun bulunmaktadır. Ödeme acizliğine düşen şirketin yeniden yapılandırılmasını gündeme getiren "*Insolvency Act*" (İflas Yasası) ve halka açık şirketlerin hali hazırda mevcut veya yeni kurulacak minimum iki şirkete malvarlığını devretmesiyle malvarlığına karşılık mevcut veya yeni kurulan şirketten pay almalarını sağlayan Türkçesi Şirketler Yasası anlamına gelen "*The Companies Act*" tır.²⁶ *Invsolvency Act*, şirketlere malvarlığını devretme imkânı tanıyarak acizlikten kurtulmalarını sağlamaya çalışmıştır. *The Companies Act* ise ilk başta bahsetmiş olduğum Avrupa Birliği Yönergeleri doğrultusunda yer alan bir kanundur.²⁷

1.4. Bölünmenin Tarihi Gelişimi ve Bölünmeye Hakim Olan İlkeler

1.4.1. Bölünmenin Tarihsel Gelişimi

eTTK'de bölünme kuramına ilişkin bir hüküm yoktu. İsviçre Birleşme Kanunu, eTTK'nin birleşme hükümlerini almış olduğu mehaz kanundur. eTTK düzenlenirken henüz İsvBirK'da bölünmeye ilişkin hükümler mevcut değildi. Aynı zamanda eTTK yürürlüğe girdiği tarihte bölünme kuramına ilişkin bir ihtiyaç mevcut değildi.²⁸

²⁵ Patrick A. Gaughan, *Mergers, Acquisitions, And Corporate Restructurings*, Second Edition. Usa: John Wiley&Sons, Inc., t.y., s. 398.

²⁶ Çoştan, *Anonim Ortaklıklarda Bölünme*, s.5.

²⁷ Budak, Ali Cem, "İngiliz Şirketler Hukukunun Ana Hatları", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 16, S. 1, (1991), s. 66-86.

²⁸ Erdem, H. Ercüment, "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Ticari İşletmenin Devri", *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, S. 8 (2013), s. 988.

Türk hukukunda bölünmeye ilişkin ilk norm, 93/4789 sayılı “Türkiye Elektrik Kurumu’nun Bölünmesi Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararıdır”.²⁹ Bölünmeler hakkındaki ilk kanun ise 5422 sayılı mülga edilen Kurumlar Vergisi Kanunu’dur. Burada şuna değinmekte yarar var bölünme kuramı TTK’de mevcut değilken, vergisel anlamda hükümlerini içeren kurumlar vergisi kanununda kendisine yer bulmuştur. Haliyle bölünme kuramı, Kurumlar Vergisi Kanununun düzenlemesiyle hayata geçebilecek bir olgu değildi.³⁰ Öğretide de birçok hoca tarafından eleştiri almış bir talihsiz yasal düzenleme kronolojisi diyebiliriz.

Daha sonrasında ortada oluşan bu kronolojik hata düzeltilmeye çalışılmış ve Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın “Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Ortak Tebliğ”i yayınlanmıştır. Ortak tebliğin isminden de anlaşılacağı üzere sadece kısmi bölünme işlemlerinin usul ve esaslarına ilişkin bir tebliğdir.³¹

TTK bölünme işlemine ayrıntılı olarak yer vermiştir. TTK’nin kabulüyle birlikte bölünme kuramı hükümlerle açıklanır hale gelmiştir. Türk ticari hayatı ve şirketler ise bu hükümlerden etkilenerek daha modern ve daha esnek hale gelmiştir.³²

Türk hukukunda sadece TTK, Kurumlar Vergisi Kanunu ve Ortak Tebliğ değil başka kanunlarda bölünme kuramıyla ilgili düzenlemeler içermiştir. AATUKH Kanun, Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun, RKHK gibi daha birçok kanunda bölünme kuramına ilişkin hükümler mevcuttur.

1.4.2. Bölünmeye Hakim Olan İlkeler

TTK’yi incelediğimiz zaman bölünmeye ilişkin, Malvarlığında ve Ortaklık Paylarında Devamlılık ilkesi, Kısmi Bölünmede Bölünen Şirketin Sermaye Azatlımı ilkesi,

²⁹ Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana, Karahan Kitabevi, 2006, s. 89.

³⁰ Kaya, Arslan, Makalelerim I, İstanbul, Beta Yayınları, 2012, s. 124.

³¹ Özen, Necat, “Anonim ve Limited Şirketlerde Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esasları”, Vergi Sorunları, S. 182 (2003), s. 36-40.

³² Durgun, Gamze, “Türk Vergi Hukukunda Kısmi Bölünme”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mali Hukuk Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2012, s.33.

Duruma Göre İki veya Üç Sermaye Şirketinin Varlığı ilkesi, Tam Bölünmede Bölünen Şirketin İnfisahı, Tam Bölünmede Bölünen Şirketin Tasfiyesiz Sona Ermesi ilkesi, Kısmi Külli Halefiyet İlkesi, Aslen İktisap ilkesinden bahsedebiliriz.³³

1.4.2.1. Mal Varlığında ve Ortaklık Paylarında Devamlılık İlkesi

Devralma yoluyla bölünme veya yeni şirket kuruluş yoluyla bölünme kuramında, bölünen şirketin malvarlığı devralan şirkete veya şirketlere geçmektedir.³⁴ Bölünme kuramında malvarlığı devri esastır.

Bölünmede, bölünen şirketin pay sahipleri, devralan şirket veya şirketlerden pay elde etmektedir. Bu husus doğrultusunda ortaklık paylarının devamlılığı ilkesi gün yüzüne çıkmaktadır. Çünkü bölünen şirketin pay sahibi, herhangi bir hak kaybına uğramamış pay sahipliğine devam etmiştir. Örneğin bölünen şirkette oy hakkına sahip olan bir pay sahibi, devralan şirkette de oy hakkına ait bir pay sahibi olur. Devralan şirket bölünen şirketin ortaklarına pay dışında bir ödeme yapabilir fakat bu ödeme payların niteliğini almaz. Ayrıca şu hususa değinmekte yarar var; devreden şirketin ortaklarına devralan şirketin payları dışında başka bir şirketin payları verilemez. Ancak yeni kurulacak bir şirket olursa bu durumda yeni kurulan şirketin ortaklık paylarına ek olarak başka şirketten bir pay verilebilir.³⁵

Bölünmede verilecek olan bu ortaklık paylarının tanzimi farklı şekillerde yapılabilir. Şirketin ortaklarının devralan veya yeni kurulan şirketteki katılım oranları, bölünen şirketteki katılım oranlarından farklı düzenlenebilir. Hatta bu farklı düzenleme, bazı durumlarda öyle bir hal alır ki; bazı ortaklar hiç pay alamaz duruma gelebilirler. Bu durumda asimetrik bölünme ortaklık paylarının korunması ilkesinin istisnasıdır.³⁶

³³ Durgut, Ramazan, “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketlerin Bölünmesi ve Bölünmeye Hakim Olan İlkeler”, e-akademi, S. 126 (2012), s.1-18.

³⁴ İpekel-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s.18.

³⁵ Göktürk, Kürşat, “Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2, (2013), s.642.

³⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s.209.

1.4.2.2. Kısmi Bölünmede Bölünen Şirketin Sermaye Azaltımı İlkesi

Bir şirket kısmi olarak bölünürse, bölünen şirketin malvarlığı devrolunacağından bu şirketin sermayesi azalmış olur. Bu sebeple bölünen şirket sermaye azaltımında bulunur. Yukarıda izah ettiğimiz gibi; bölünmede, bölünen şirketin mal varlığının bir kısmı devralan şirkete devredilmektedir, bunun karşılığında ise bölünen şirketin ortaklarına devralan şirketten pay verilmektedir. Dolayısıyla burada bölünen şirketin uhdesinde bir azalma meydana gelirken bölünen şirketin ortaklarının uhdesinde kural olarak bir azalma meydana gelmez. Bu durumda bölünen şirketin sermayesi azaldığı için bölünen şirket, bölünme kararının ardından veya aynı anda sermaye azaltımı kararı alabilir.³⁷

1.4.2.3. Duruma Göre İki veya Daha Çok Sermaye Şirketinin Varlığı İlkesi

Bir şirket tam bölünme yöntemiyle bölünecekse, bölünecek olan şirkete karşılık devralan şirket statüsüyle iki şirket daha bölünmeye katılması gerekecektir. Kısmi bölünme yönteminde ise simetrik bir bölünme söz konusuysa yine devralan iki şirket olması gerekir. Eğer asimetrik bir bölünme olursa kısmi bölünen şirkete karşılık devralan bir şirketin olması yeterlidir.³⁸ Yeni şirket kurulması yoluyla bölünme yönteminde ise yeni kurulacak şirket bölünmeye katılamaz. Bölünme planı düzenlenmesinde veya bölünme raporu düzenlenmesinde yer alabiliyor olsa bile yeni kurulan şirket ticaret siciline tescil edilmeden bölünmeye katılamaz.³⁹

1.4.2.4. Bölünmede Bölünen Şirketin İnfisalı

Bölünme işlemi sonucunda bölünen şirket eğer tam bölünme yöntemiyle bölündüyse son bulur, eğer kısmi bölünme yöntemiyle bölünürse varlığını sürdürmeye devam eder. Tam bölünme yöntemiyle bölünen şirket sona ererek ticaret sicilinden silinmektedir. Kısmi

³⁷ Tok, Ahmet, “Halka Açık Şirketlerde Sermaye Azaltımı ve Özellikli Durumlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 159, (2022), s.399-400.

³⁸ Adıgüzel, Burak, “Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2 (2014), s. 12.

³⁹ Barış, Merve, “Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mali Hukuk Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019, s. 15.

bölünmede ise şirketin malvarlıklarının bir kısmı bölünür ve kalan kısmıyla şirket varlığına devam eder.⁴⁰

1.4.2.5. Tam Bölünmede Bölünen Şirketin Tasfiyesiz Sona Ermesi

TTK'nin 533. maddesine göre bir şirket sona erdikten sonra tasfiyeye girer. Bir şirketin tasfiye yapmadan sona ermesi mümkün değildir. Bölünme kuramı ise bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Tam bölünme yöntemiyle bölünen bir şirket tasfiyesiz olarak sona ermektedir.⁴¹

1.4.2.6. Kısmi Külli Halefiyet İlkesi

Bir cüzi halefiyet bir de külli halefiyet unsurları Türk hukuk sisteminde yer almaktadır. Bölünme işleminde cüzi halefiyet değil külli halefiyet söz konusudur. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı imzalandıktan sonra bölünmenin tescili ile bölünen şirkete ait olan malvarlıkları aktif ve pasifler dahil olmak üzere bölünmenin tescili işlemiyle devralan şirket veya şirketlere geçmektedir. Bölünmede bir şirketin hali hazırında bulunan tüm malvarlığı değil bölünme sözleşmesi veya bölünme planında belirtilen bölünme envanterinde bulunan malvarlıkları külli olarak devredilir.⁴²

1.4.2.7. Aslen İktisap

Bölünme işleminde paylar, aslen iktisap yoluyla elde edilmektedir. Yani payların dolaylı yollarla, bölünme dışında gerçekleşecek başka bir işlemle geçmesi gerekmez. Bölünmenin tescili ile payların iktisabı da gerçekleşmiş olur.⁴³

⁴⁰ Çitçi, Rabia Gamze, “Ölçek Küçültme Stratejileri Çerçevesinde Malvarlığının Devri Suretiyle Şirketlerin Yeniden Yapılandırılması”, Ankara, Sermaye Piyasası Kurulu Hukuk İşleri Dairesi Yeterlik Etüdü, (2004), s. 27.

⁴¹ Kavak, Ahmet, Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2005, s. 30.

⁴² Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 115.

⁴³ Gürçan, Cüneyd, “AET Hukuku Düzenlemeleri Işığında Tek Kişilik Anonim Şirket”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 1, (2020), s. 299.

1.5. Bölünmenin Nedenleri

Bir şirketin bölünme sebeplerini sınırlı olarak saymak mümkün değildir.⁴⁴ Kanun koyucu da bölünmenin sebeplerine özel olarak tek tek değinmemiştir veya bölünmenin sebeplerine münhasır bir hukuki yol da tanzim etmemiştir. Fakat kanun koyucu bir şirketin neden bölünmek istediğini belirtmesini istemiş, bu hususu da TTK'nin 169. maddesinde belirtmiştir.⁴⁵

Bu maddeye göre bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının bir bölünme raporu hazırlaması gerekmektedir.⁴⁶ Bu bölünme raporunda bölünmenin ekonomik ve hukuki yönleri açıklanarak bölünmenin amacı gösterilmelidir. Sonuç itibariyle bölünme bölünmeye katılan şirketlerin pay oranları ile malvarlığı unsurlarını etkileyen bir işlemdir.⁴⁷ Bu sebeple bu işlemi hangi amaç doğrultusunda yapılacağını tespiti çok doğru bir çıkarımdır. Bölünme yoluyla şirket pay sahiplerinin pay oranları ile şirketlerin mal varlığının etkilenmesi sonucu sebebiyle kanun koyucu özel koruma hükümleri de öngörmüştür. Örnek olarak verecek olursak; bölünen şirketin pay sahipleri bölünme işleminin onaylandığı bir genel kurul kararının geçersizliğinin tespiti veya iptali istemiyle bölünme işlemini mahkeme önüne taşıyabilmektedir.⁴⁸

1.5.1. Şirketlerin Küçülmek İstemesi ve Zorunluluk Nedeni ile Bölünme

Bir şirkette yer alan ticari faaliyeti ne kadar büyükse, bu şirketin masrafları da bu oranda büyük olur. Her ticari işletmenin bulunduğu sektör bakımından ulaşması gereken optimum bir büyüklük söz konusudur. Bu noktaya ulaşıncaya kadar büyüme tüm masrafların düşerek devam etmesine sebep olur. Fakat bu noktanın aşılmasıyla masraflar yeniden artar. İşletmeler, bölünme kuramına başvurarak, üretim, dağıtım ve pazarlama sürecinin farklı

⁴⁴ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 10.

⁴⁵ Karşlıoğlu, Hasan, "Türk Ticaret Hukuku Kapsamında Şirket Bölünmelerinde Alacaklıların Korunması", Ankara Barosu Dergisi, C. 79, S.4 (2021), 1-62.

⁴⁶ Çoştan, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009, s. 204.

⁴⁷ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 51.

⁴⁸ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 51.

aşamalarını optimum ölçeklerde ayrı birimler halinde kümeleştirip ve bu kümeler arasında da uzmanlaşmaya gitme suretiyle bölünmek isteyebilir.⁴⁹ Örnekle açıklamak gerekirse; bir ticari işletmenin satışları arttıkça bu şirket daha fazla hammadde alacak, daha fazla hammadde alacağı için daha ucuza hammadde alacak ancak üretim ve satışlar optimum büyüklüğü aşarsa bu işletme için gündemde olmayan masraflar ortaya çıkacaktır. Örneğin daha fazla hammadde aldığı için ek bir depo, tüketilen hammadde yerine yenisinin sevkiyatı bu sistemin koordinasyonu için çalışacak personel vb. gibi işletmeninde masrafı bu oranda artacaktır. Bu sebeple şirketler, yürüttükleri işletme faaliyeti anılan optimal büyüklüğü geçtiği için de bölünmek isteyebilirler.⁵⁰

Bu açıklamalar doğrultusunda bahsetmiş olduğumuz optimum büyüklüğü aşan şirketler bölünmek isteyebilirler. Bu şekilde hem masrafları düşürecek hem de mevcut şirketin ekonomik riski azalmış bulunacaktır. Bir de ekonominin kötü olduğu durumlarda şirketin gereksiz yere masraflarını boşa giden ve geri dönüşü olmayan harcamalarını kısmak için üzerindeki yüklerden kurtulmak amacıyla yapmış olduğu bölünme söz konusu olabilir.

Bazı durumlarda kanun gereği küçülme de söz konusu olabilir. Örneğin enerji piyasalarında faaliyet gösteren şirketlerin, pazar paylarının bir üst sınıra tabi tutulduğu görülmektedir. Nitekim Enerji Piyasası Kanunu'nun 2.maddesinin 4.fıkrasının 2.bendi uyarınca herhangi bir gerçek kişinin ya da özel sektör tüzel kişinin, kontrol ettiği üretim şirketleri aracılığıyla sahip olacağı toplam elektrik enerjisi kurulu gücü, bir önceki yıla ait yayımlanmış Türkiye toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %20'sini geçemeyecektir. Yine Petrol Piyasası Kanunu 7. maddesinin 4.fıkrasına göre akaryakıt dağıtım şirketlerinin yurt içi Pazar payı %45'i geçemeyecektir. Bu nedenle anılan pazarlarda faaliyet gösteren şirketlerin Pazar paylarının anılan üst sınırları geçtiği hallerde de fazlaya ilişkin kısmın bir kül halinde ve bölünme yöntemi kullanılarak şirket dışına çıkarılması üzerinde düşünülebilir.⁵¹

⁴⁹ Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, Beta Yayınevi, 2019, s. 69.

⁵⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 10.

⁵¹ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 53.

1.5.2. İşletme Konusunun Belirlenmesi Sebebiyle Bölünme

Tarihsel incelemede önceki yüzyıllarda şirketler birçok alanda faaliyet gösterecek şekilde strateji oluşturmaktaydı. Hatta ülkemizde hala bu düşünce ile hareket eden şirketlerde görülmektedir. Yani bir şirket hem inşaat alanında faaliyet gösterirken hem de gıda alanında faaliyet gösterebilmekteydi. Şirketler burada sektörel anlamda bir daralama yaşadıkları zaman diğer bir alana yönelerek o alanda faaliyet göstererek zarar etme ihtimallerini azaltmaya çalışmaktaydı.⁵²

Günümüzde hem ticaretin küreselleşmesi ve hem de online ticaretin gelişerek bütün dünya ile rekabet imkânı sunması şirketleri farklı bir düşünceye itmiş ve birden çok alanda ilerlemekten ziyade tek bir alanda en iyisi olma hedefine itmiştir. Buda şirketleri hiç bilmedikleri bir alanda daha en baştan rekabet etmeme yoluna sokmuş ve en iyi bildikleri alanda kalmalarını sağlamıştır. Şirketler tüm kaynaklarını ve enerjilerini en iyi bildikleri alanlara yöneltmeyi, bu sayede tek bir alanda elde edilebilecek en yüksek karlılıkları hedeflemeyi amaçlamıştır.⁵³ Dolayısıyla şirketler, tek bir şirket ile birden farklı alanda faaliyet göstermektense bölünme yolunu tercih etmektedirler. Şirketler her ne kadar bölünme yolunu tercih ediyor desek de uygulamada yapmış olduğumuz incelemeler neticesinde şirketler bu tarz durumlarda en çok yavru şirket kurma üzerinden hareket etmektedirler.

Bölünme işlemi, çekirdek işletme konusuna dönmek ihtiyacının yanında birileri ile tezat teşkil eden, bir arada yürütülmesi güç faaliyetlerin birbirlerinden ayrılması maksadıyla da kullanılabilir.⁵⁴

1.5.3. İşletme Coğrafyasının Belirlenmesi İsteği ile Bölünme

Günümüzde ticaretin küreselleşmesiyle sadece ekonomik değil coğrafi büyümelerde şirketlerde en çok göze batan büyümelerden biridir. Şirketler bir merkezde kalmalarına rağmen coğrafi olarak faaliyetlerini sürekli büyütmüşler ve pazar alanlarını genişletmişlerdir.

⁵² Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 12.

⁵³ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 24.

⁵⁴ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 12.

Her ne kadar şirketler bu durumlarda da yavru şirket oluşturarak farklı coğrafi bölgelerde de faaliyet göstermiş olsa da bölünme yöntemiyle de bu ihtiyaçlarını giderebilir durumdadır. Bu şekilde şirketler bölünerek bulunmuş olduğu farklı coğrafi bölgeleri de merkez haline getirmişlerdir.⁵⁵

1.5.4. Ortaklar Arası Uyuşmazlıklar Sebebiyle Bölünme

Çekirdek işletme konusu veya bölgesine dönmenin yanı sıra bölünmenin ortaklar arası uyuşmazlıkları gidermek konusunda başvurulan bir araç olduğu da bilinmektedir.⁵⁶ Günümüzde sermaye şirketleri birçok ortakla birlikte kurulmakta ve yönetilmektedir. Bu sebeple şirketin üst düzey yönetiminde bulunan ortaklarıyla anlaşmazlıklar yaşandığı durumlarda ortaklar kendi tasarrufu ile ya da bu anlaşmazlıkların bir haklı sebebe dayandırarak fesih davasına yol açması üzerine mahkemece bölünmeye karar verilebilir. Uygulamaya baktığımızda en çok kullanılan bölünme sebebinin bu olduğunu söyleyebilmemiz mümkündür.⁵⁷

1.5.5. Ortak Girişimler Yaratılması veya Ortak Girişimlerin Düzenlenmesi ile Bölünme

Sermayeye katılmalı bir ortak girişimin oluşturulması veya dağıtılması esnasında da bölünme işleminden, işlemin arz ettiği külli intikal mekanizmasından faydalanılabileceği ifade olunmaktadır. İki ayrı şirketin eşit paylarla ortak olduğu bir diğer şirketi konu alır. Burada ortada bir şirket vardır ve iki ayrı şirket ortadaki bu şirket üzerinde eşit paylarla ortaktır ve bu şirketi ancak oy birliği ile yönetebilmektedirler.

Bölünmeyi anlattığımız gibi burada iki şirketin bölünmesiyle yeni bir şirketin ortaya çıkması mümkün değildir. Türk hukukuna göre ilk şirket kısmen bölünerek bir şirket oluşturur. Bölünen bu şirket sermayesini arttırarak ikinci şirketten gelecek malvarlığını cüzi olarak kabulüyle mümkündür. Bu yöntemle bölünme uygulamada pek çok sorunlarla

⁵⁵ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 55.

⁵⁶ Kağıtçıoğlu, Mutlu, Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme, İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2012, s. 61.

⁵⁷ Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 159. maddesinin Gerekçesi.

karşılaştıracaktır. Şöyle ki oy birliği ile bir şirketi yönetmek takdir edersiniz ki epey zordur. İki ayrı şirket ortaklarının bir çatı altında oy birliğini sağlamak oldukça zordur.

1.5.6. Holdinge Dönüşme Sebebiyle Bölünme

Bölünme işleminin en çok sıklıkla görülen şekillerinden bir tanesi de Holdinge Dönüşme Sebebiyle Bölünme yoludur.⁵⁸ Bu yolda bir şirket vardır bu şirket yürütmek istediği diğer faaliyet alanlarını da yavru şirketler üzerinden yürütmektedir. Bu durumda ana şirketin bütün sermayesi kendisi ve yavru şirketlerin mal varlığından ibarettir. Bu şirket ana işletmesini bırakarak amacı ve konusu başka şirketlerle birlikte olmaktan ibaret olan bir şirket olmak istemektedir. Türk hukukunda holding olmak sadece anonim şirkete özgü bir durumdur. Anonim şirketler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı onayı ve kanunda geçerli diğer şartları taşıdığı durumda holding olabilirler.⁵⁹

1.5.7. Aile Şirketlerinde Miras Paylaşımı Sonucu Bölünme

Uygulamada karşımıza çıkan bir hususta aile şirketlerinde miras paylaşımı sonucu bölünmedir. Bölünecek şirketin kurucuları vefatlarından sonra ortaya çıkabilecek herhangi bir miras problemlerinin önüne geçebilmek için hayatta iken kurmuş olduğu şirketi bölerek mirasçılara paylaştırabilmektedir. Aile şirketlerinde kurucu ortak veya ata ortak, ölümünden sonra ortaya çıkabilecek miras problemlerini sağlığında halletmeyi isteyebilmektedir.⁶⁰

1.6. Bölünmenin Benzerleri ve Alternatifleri

Daha önce izah ettiğimiz gibi bölünme aslında bir mal varlığının devrini içerir. Bir sermaye şirketine ait olan mal varlığı unsurları bölümlere ayrılmakta ve bu bölümler bir

⁵⁸ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 53.

⁵⁹ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 56.

⁶⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 11.

bütün halinde (küllü) başka bir sermaye şirketine veya yeni kurulacak olan bir sermaye şirketine devredilmektedir.⁶¹

Bölünmeye bir diğer açıdan yaklaşırsak ise ortaklara dolaylı yoldan şirket sermayesinin geri iadesi yöntemi de diyebiliriz. Şöyle ki özellikle tam bölünme ve ortaklara pay edindirilmesi yöntemiyle kısmi bölünme hallerinde bölünen şirketin ortakları dolaylı yoldan sermayelerini geri almış olurlar. Sonuçta bir şirket kendi sermayesinin asıl sahibidir. Fakat bölünme yoluyla şirket kendi sermayesinin bölünen kısmını terk etmekte ve bu terk etmiş olduğu kısım karşılığında şirketin pay sahiplerine bir bedel ödenmektedir. Bu bedel ise devralan şirket veya şirketler üzerindeki paylar olmaktadır.⁶²

Bölünme, şirketin diğer malvarlığı unsurlarının devri ile sermayenin iadesi kuramlarına benzeyen bir kuramdır. Bu durumda bu hallerde bölünme yerine kullanabilecek unsurlar olarak uygulamada önümüze çıkmaktadır. Bu sebeple bölünmenin benzer kuramları ile alternatifleri arasındaki farkı anlamak çok önemli bir husustur.

1.6.1. Birleşme

Birleşme kuramını ele alırsak; birleşme bölünmenin hem simetrisidir hem de değildir diyebiliriz. Şöyle ki birleşme ile bölünmenin birbirine en yakın olduğu durum tam bölünme kuramıdır. Tam bölünmede birleşme ile bölünme birbirinden ayırt edilemeyecek kadar birbirine yaklaşırlar.⁶³

Birleşme, çeşitli sermaye şirketlerinin, tasfiye edilmeksizin bir şirket haline gelmesi ve birleşen şirket veya şirketlerin pay sahiplerine bu şirketin paylarını verme şeklidir.⁶⁴ Diğer bir tanımla birleşme, bir şirkette veya birden çok şirkette yer alan malvarlığı unsurlarının hepsinin başka bir mevcut veya birleşme sonucunda ortaya çıkacak olan şirkete devri söz

⁶¹ Benli, Erman, “Aynı Haklarda Belirlilik İlkesinin İstisnaları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 1 (2019), s. 287.

⁶² Erdem, Türkiye Finansal Raporlama Standartları, s.154.

⁶³ Ulaşan, Hikmet / Koçsoy, Murat, “6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK’ya Göre Tam Bölünme İşlemi: Vergilendirme Karşısındaki Durumu ve Muhasebeleştirilmesi”, Journal of Accounting and Taxation Studies, C. 4, S. 3 (2011), s. 65-90.

⁶⁴ Yasaman, Anonim Şirketlerin Birleşmesi, s. 5.

konusudur. Bu birleşmenin sonucu olarak ise devreden şirketler tasfiyeye ihtiyaç olmadan sona ererler. Yani birleşme, iki veya daha çok şirket tarafından ticari zorunluluk veya tarafların fayda görmeleri sonucu meydana gelir.⁶⁵ Devreden bu sermaye şirketi veya sermaye şirketlerinin tasfiyeye ihtiyaç duymadan sona ermeleri nedeniyle birleşme kısmi bölünmeden ayrılmaktadır. Yukarıda da izah ettiğimiz gibi kısmi bölünmede bölünen şirket kalan kısımlarıyla ticari hayatına ve faaliyetine devam eder.

Tam bölünmede de aynı birleşmede olduğu gibi sermaye şirketinin tüm malvarlığı üzerinde işlem yapılır ve sermaye şirketi bu bölünme neticesinde de tasfiyeye gerek kalmadan sona erer. Tam Bölünmenin birleşmeden farkı ise tam bölünmede şirketin malvarlığı en az iki ayrı sermaye şirketine bölünürken birleşmede böyle bir durum söz konusu değildir. Birleşmede bir sermaye şirketinin tüm malvarlığı tek bir sermaye şirketine devredilirken, tam bölünmede bölünecek olan sermaye şirketinin tüm mal varlıkları ikiye bölünür ve bu malvarlıkları iki ayrı sermaye şirketine devredilir. Sade bir ifade ile anlatacak olursa Tam bölünme ile birleşme arasındaki tek fark devralan şirketin sayısından ibarettir.

Bölünmeyi birleşme benzeri kuramlardan “sözde birleşme” ve “gerçek olmayan birleşmeden” nasıl ayırt edildiğini açıklayacak olursak sözde birleşmeyi pay değış tokuşu olarak adlandırmak mümkündür.⁶⁶ Sözde birleşmede bir şirket sermayesini arttırarak yeni paylar oluşturur, bu paylar başka bir şirketin pay sahipleri tarafından taahhüt olunur ve yeni oluşan payların bedeli nakden karşılanmaz; payları taahhüt eden pay sahipleri diğer şirketteki mevcut paylarını, payı ihraç eden şirkete vermekle yeni ihraç olunan payların bedellerini gayri nakdi bir biçimde karşılamış olurlar.⁶⁷ Bu sistemde bir şirkette pay sahibi olan şahıslar bu paylarını başka bir şirkete vererek, verdikleri şirkette pay sahibi olurlar. Payı ihraç eden şirkette bu durumda başka bir şirkette pay sahibi olur. Tüm bu anlatılanlar ışığında sözde birleşme ile bölünmenin benzediği tek husus; bir şirkette yer alan pay sahiplerinin başka bir şirkette pay sahibi olması hususudur. Onun haricinde iki kuram birbirinden farklılığı olarak pay karşılığında verilen payların ait olduğu şirketin, payları veren şirkete kendi

⁶⁵ Sarıkamış, Cevat, Şirket Birleşmeleri, İstanbul, Avcıol Yayınları, 2003, s. 7.

⁶⁶ Çoştan Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 29.

⁶⁷ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 40.

malvarlığından bir kısım vermesi söz konusu değildir. Bu işlem iki şirket arasında gerçekleşmemekte bir şirketin pay sahipleri ile başka bir şirketin kendisi arasında geçmektedir. Bölünmede ise bölünen sermaye şirketinin pay sahipleri devralan şirkette pay sahibi olmakla birlikte kendilerinin bu işleme doğrudan taraf olmaları söz konusu değildir.⁶⁸ Bölünmede olay şirketler arasında gerçekleşmektedir. Her iki tarafta şirket veya şirketlerdir.

Gerçek olmayan birleşmenin ise öğretimizde baskın olan görüşe göre iki aşamada incelenmesi gerektiği izah edilmiştir. İlk aşamada bir sermaye şirketi işletmesini aynı sermaye olarak başka bir şirkete devreder ve bu devrin karşılığı olarak ise devralan şirketten pay edinir. Bunun akabinde işletmesini nakleden sermaye şirketi tasfiye kararı alır ve bu tasfiye sonucunda devralan şirketten edinilen paylar tasfiye olan şirketin pay sahiplerine direk tasfiye bakiyesi olarak dağıtılır. Bu payların tasfiye olarak dağıtılmasıyla sermaye şirketi ticari sicilden terkin edilir. Bölünme ile gerçek olmayan birleşmenin benzerliklerini inceleyecek olursak; gerçek olmayan bölünmede işletmesini devreden şirketin pay sahipleri devralan şirkette pay sahibi olmaktadır. Bir diğer benzer husus ise gerçek olmayan birleşme neticesinde tam bölünmede olduğu gibi bir şirket sona ermektedir. Ancak farklılıklara değinecek olursak bölünme tek aşamalı gerçekleşmekte, devre konu olan unsurların ise cüzi olarak değil külli olarak gerçekleşmekte ve tam bölünmede bölünen şirket tasfiyesiz olarak sona ermektedir. Kısmi bölünmede ise bölünen şirket sona ermekte, faaliyetine devam etmektedir.

Bir sermaye şirketi tüm malvarlığını devrederek sona ermeyi isteyebilir fakat mevcut durumda birleşme veya bölünme hükümlerini de kullanmak istemeyebilir ya da birden çok şirkete bölünemeyecek halde olabilir işte bu gibi durumlarda gerçek olmayan birleşme hem birleşme hem de bölünme işlemine karşı çok ciddi bir alternatif olmaktadır.

1.6.2. Tür Değişikliği

Tür değiştirme, bir ticaret ortaklığının malvarlığında herhangi bir değişiklik olmaksızın veya yapılmaksızın, malvarlığı başkasına devredilmeksizin, tasfiye söz konusu

⁶⁸ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 41.

olmadan, ortaklığın ekonomik bütünlüğünün, ortakların paylarının ve haklarının sürekliliği korunarak biçim değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır.⁶⁹ Sermaye şirketlerinin kuruluşu sözleşme ile mümkündür. Her sermaye şirketinin esas sözleşmesi bulunur. Sermaye şirketlerinin kuruluşunda yer alan sözleşmeler kanunda belirtilmiştir. Yani bunlar isimli sözleşmelerdir. Bir kişi diğer özel hukuk sözleşmelerinde olduğu gibi her sözleşmeden bir kısım toplayarak ortaya çıkarmış olduğu karma bir sözleşmeye dayanması kanunen geçersizdir. Dolayısıyla kanunda yer almayan türden bir şirket sözleşmesi baştan hükümsüzdür. Bu husus şirketler hukukunda sınırlı sayı ile de ifade edilebilir.⁷⁰

Şirket sözleşmeleri sadece kanunda belirtilen çerçeve içerisinde genişleyen bir sözleşme yapısına da tabi değildir. Yani sözleşme içeriği de sıkı sıkıya kanuna bağlıdır. Özel hukukta bulunan diğer sözleşmelerde taraflar isimli sözleşmelerin içeriği konusunda biraz esnek bir yapıya sahiptir fakat şirketler hukukunda yer alan şirket sözleşmelerinde taraflar iradi olarak değişiklik yapamaz kanun koyucunun istemiş olduğu modelden başka bir unsur barındıramaz haldedir.⁷¹

Kurulacak olan bir sermaye şirketinin pay sahipleri o günkü piyasa koşullarında kendilerine kanun koyucunun sunmuş olduğu şartlar dâhilinde bir şirket sözleşmesiyle bir şirket kurmuş olabilirler. Fakat bu kurmuş oldukları şirketi yanlış sistem üzerine kurmuş olabilirler veya ileride ortaya çıkacak bir gereksinim sonucunda kurmuş oldukları bu şirkette değişime gitmek isteyebilirler. İşte bu durumları öngören kanun koyucu bu tarz sıkıntıları gidermek için şirketlere tür değiştirme imkânı sunmuştur. Bu husus doğrultusunda tür değiştirmeye yönelik hükümler sevk edilmiştir. Tür değişikliğinde tabii olarak şirketin malvarlığında ve ortaklık yapısında bir değişiklik yaşanmaz. Tür değiştirme sadece şirketin dış görünüş çerçevesi ile alakalıdır. İç mekanizma olarak değişiklik olmayacağı ibaresini kullanmak yanlış olmaz. Tür değişikliğinde sermaye şirketinin malvarlığı ile sermaye

⁶⁹ Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 743.

⁷⁰ Yalçın, Emre, “Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008, s. 5.

⁷¹ Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa, Dora Yayınları, 2013, s. 90; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s. 135-136; Karahan, Sami / Keşli, Ahmet, Şirketler Hukuku, Konya, Mimoza Yayınları, 2012, s. 224.

şirketinin ortaklarının tabii olduğu hukuki uygulamalar değişikliğe uğrar. Kalan diğer hususlar değişmez aynı kalır. Doğal olarak bir malvarlığında bölünme veya başka bir pay edinim bu kuramın uygulanmasında söz konusu olmadığı için kolaylıkla bölünme kuramından ayrılır.⁷²

TTK'nin 160. maddesine göre; sermaye şirketleri ve kooperatifler, yine sermaye şirketleri ve kooperatiflere bölünebilirler hükmü yer almaktadır.⁷³ Bu hükme göre ise bir anonim şirket veya bir limited şirketi kısmi olarak bölünebilir veya bir anonim şirket limited şirket ile kooperatife kısmi olarak bölünebilir. Yani bir sermaye şirketi bölünerek tür değiştirebilir. Kanun koyucu sermaye şirketlerine farklı türlere bölünebilme imkânı vermiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus farklı türlere bölünebilme kuramında malvarlığı ile ortaklık ilişkileri bölünen şirketin tabii olduğu tür hukuki rejiminden farklılaşır. Örneğin, bir anonim şirket bir limited şirket ve bir kooperatife tam bölündüğünde bölünen anonim şirketin malvarlığı ve ortaklık ilişkileri bölünme öncesinde anonim şirketler hukukuna göre tanzim edilmişken bölünme sonrasında bölünen şirketin ortakları artık bir limited şirket ve kooperatif ortakları haline gelmekte bölünen şirketin malvarlığı unsurları ise limited şirketler hukuku veya kooperatif hukukuna göre idare edilmektedir.⁷⁴ Bu nedenle bölünme ile tür değişikliği TTK'nin 160. maddesi uyarınca birbiriyle iç içe bir hale gelmiş olsa da aslında birbirinden çok farklıdır.

1.6.3. Aynı Sermaye Konulması Suretiyle Yavru Şirket Kurulması

Türk hukukunda şirketler kısmi bölünme yoluyla paylarının tamamı kendilerinde kalmak suretiyle yavru şirketler kurabilir. Burada bölünen şirketin malvarlığının bir veya bazı kısımları bölünerek mevcut veya yeni kurulan bir şirkete devrolunur, karşılığında, bölünen yani devreden şirket mevcut veya yeni kurulan şirketlerde ortak olur ve anılan şirketler bölünen şirketin yavru şirketi haline gelirler.⁷⁵ Bu bağlamda bir sermaye şirketi

⁷² Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 745-746; Karahan / Keşli, Şirketler Hukuku, s. 225; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s. 138.

⁷³ Bitlisli, Üyesi Ferhat, "Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Üretim Veya Hizmet İşletmelerinin Kısmi Bölünmesi: Bir Uygulama", Mali Çözüm Dergisi, 31 (2021), s. 143-168.

⁷⁴ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 41.

⁷⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 549.

malvarlığının belli bir kısmını bölerek bu kısmı tek seferde devredip bir başka şirketi kısmi bölünme sonucunda kurabilir. İzah ettiğimiz bu yol aynı sermaye ile kuruluş yöntemiyle de gerçekleştirilebilir.

Aynı sermaye yöntemi ile bir yavru şirket kurulmak istenirse yavru şirkete aktarılan aynı sermaye meblağı ana şirketin hali hazırda mevcut bulunan malvarlığında önemli bir tutara denk gelirse bu halde yavru şirketin kuruluşuna yönelik ana şirketin genel kurulunda onayı gerekli olur.⁷⁶

1.6.4. Malvarlığının İadesi Halleri

Bölünme işleminde bölünen sermaye şirketinin pay sahiplerinin devralan şirket veya şirketlerde pay sahibi olacaktır. Bölünen şirketin pay sahipleri tarafından iktisap edilen bu yeni payların bedelinin ise bölünen şirkete ait malvarlığı unsurlarının devri ile karşılanır. Bu bağlamda bölünme kuramında bölünen şirket bölünerek kendi malvarlığını bırakarak kendi pay sahiplerine payları oranda kazanım sağlamıştır.⁷⁷ Yani bölünen bir şirket kendi malvarlığı unsurlarını devrederek kendisi değil kendisinin pay sahiplerine payları oranda kazanım sağlamıştır. Buda bölünen şirketin pay sahiplerine paylarını dolaylı yoldan iade etmesi anlamına gelmektedir.⁷⁸ Bu işleme bu bakış açısıyla bakıldığında bölünme işlemi yerine malvarlığının veya bedelinin pay sahiplerine doğrudan verilmesini gerektiren tasfiye, sermayenin azaltılması, çıkma, çıkarılma gibi diğer hallerde de benzerlik gösterdiğini açıklayabiliriz.

1.6.5. Alternatiflerin Yasaklanmaması

Sermaye şirketlerinin sonucuna ve beklentilerine göre bölünmeye alternatif birçok yol tercih edebilecekleri de aşikârdır. Çünkü bölünmeyle ortaya çıkacak sonuçların

⁷⁶ Karaman, Özlem Coşgun, “Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Aynı Sermaye Değerinin Belirlenmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, (2012), s. 333-347.

⁷⁷ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 108.

⁷⁸ Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s.s. 114.

benzerlerini de kanunumuzda bulunan yukarıda açıkladığımız diğer kuramlarla da elde edebiliriz. Burada uygulamada uygulayıcının hangi yolu nasıl tercih ettiği önemlidir.

Burada kanun koyucu sermaye şirketlerinin yeniden yapılanma hallerini düzenlerden uygulayıcıyla kolaylık olması açısından düşünerek hareket etmiştir. Taraflar açısından daha basit daha külfetsiz, cüzi değil külli olarak hareket kabiliyeti sunan imkânlar sunmuştur.⁷⁹ Kanun koyucu yeniden yapılandırma hallerinde sadece alacaklı ve azınlık pay sahipleri hakkına dikkatleri çekmiştir. Şöyle ki bölünme işleminde bölünen şirketin alacaklısına karşı şirket kendi malvarlığını azaltmaktadır. Buda şirketin alacaklısına ait güvencenin azaldığı anlamına gelmektedir.⁸⁰ Aynı şekilde asimetrik bölünme söz konusu olursa her ne kadar kanun yüksek nisap istemiş olsa da asimetrik bölünme sonucunda azınlık pay sahipleri hak kaybedebilir konumda olmaktadır.

Türk hukukunda alternatiflerin yasaklanması söz konusu değildir. Kanun koyucu şirket yapılandırma hükümlerini getirirken sadece taraflar için kolaylık unsuru oluşturmak istemiştir. Uygulayıcılar isterlerse bölünme kuramını isterlerse kendi yaratıcılıkları sonucunda yukarıda izah etmiş olduğumuz alternatif yolları tercih edebileceklerdir. Burada kanuni olarak herhangi bir kısıtlanma söz konusu değildir. Sadece bu işlemler TMK'nin 2. maddesi gereğince hakkın kötüye kullanımı kuramı çerçevesinde gerçekleşmesi gerekmektedir.⁸¹ Yani yapılan işlemin amacı bir kimseyi mağdur etmek üzerine değil anılan çevreleri koruyucu kapsamda olmalıdır.

⁷⁹ Durmuş, Ahmet Fethi / Fikret, Otlu / Tursun, Mehmet, "Kısmi Bölünmenin Şirketlerin Piyasa Değeri Üzerine Etkisi: Olay Çalışması Yöntemiyle Analiz", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. 21, S. 2 (2019), 467-481.

⁸⁰ Bulgur, Meltem Hayat, "Örtülü Kazanç Dağılımı İle Hakim Şirketin Bağlı Şirkete Vermiş Olduğu Talimatlar Doğrultusunda Şirketin Kayba Uğraması Arasındaki İlişki", Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2 (2020), 133-154.

⁸¹ Uyar, Alper, "Kendisine 'Satış İlanı' Tebliğ Edilmemiş Olan İlgili'nin, Bu Nedenle 'İhalenin Feshi'ni İsteyebilmesinin 'Dürüstlük Kuralı' (Mk. 2) İle Bağdaşmaması", Nevşehir Barosu Dergisi, C. 1, S. 1 (2011), s. 267.

İKİNCİ BÖLÜM

BÖLÜNME TÜRLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1. Bölünme Türleri

TTK'ye göre bölünme üç farklı açıdan tasnif edilmiştir. Buna göre bölünme, tam ve kısmi bölünme, oranların korunduğu bölünme ve oranların korunmadığı bölünme¹, devralma yoluyla ve yeni kuruluş yoluyla bölünme şeklinde de olabilir.² Burada bizim için önemli olan şey farklı bölünme şekillerinin bir arada uygulanıp uygulanmayacağını belirlemektir. Bu konu hakkında kanunda herhangi bir açık hüküm yoktur. Buradan anlaşılan, bölünmenin ve kanunun yapısına uygun düştüğü takdirde farklı bölünme şekilleriyle de bir arada uygulanabilir olduğudur. Burada örnek verecek olursak tam bölünme yoluyla bölünme şeklinin ayırma ile bir arada kullanılması mümkün değildir. Çünkü tam bölünme de zaten bölünen şirket sona erecektir. Bu hususta devralan şirketin paylarını bölünen şirket iktisap edemez.

2.1.1. Tam Bölünme ve Kısmi Bölünme

Bölünmeden sonra tüzel kişi olan bir şirket sona eriyor ve ticaret sicilinden terkin ediliyorsa burada tam bölünmeden söz edebiliriz. Bölünmeden sonra bölünen şirket ticari hayatına devam edebiliyor ise burada kısmi bölünmeden söz edebiliriz.

2.1.1.1. Tam Bölünme

TTK'ye göre tam bölünme yönteminde, tüzel kişi olan bir şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirkete devredilir. Bölünen yani devredilen şirketin pay sahipleri

¹ Türk, Hikmet Sami, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, 2 (7-28 Mayıs 2005 Tarihinde Yeditepe Üniversitesi'nde Düzenlenen Sempozyumunda Yard. Doç. Dr. Necla Akdağ-Güney, Doç. Dr. Ali Cem Budak, Dr. Çağlar Manavgat'ın Tebliğleri Hakkındaki Soru ve Cevaplar) s. 558.

² İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 71.

ise devralan şirketin paylarıyla haklarını alır.³ Tam bölünme sonucunda bölünen şirket sona erer, payları ise itfa olarak ticaret sicilinden terkin edilir. Tam bölünmede bölünecek olan şirketin bütün malvarlığı en az iki şirkete devredilir. Devralan şirketlerden her bölünen şirketin mal varlıklarından bir kısmını iktisap etmiş olurlar. Bunun neticesinde ise bölünen şirketin pay sahipleri de devralan iki şirketten de pay elde ederler. Bölünen şirketi devralan şirketler mevcutta hazır bulunan şirketler olabileceği gibi yeni kurulmuş bir şirkette olabilir. Tam bölünme kuramında bölünen şirket, mevcut olan bir şirkete bölündüğü gibi yeni kurulan bir şirkete de aynı anda bölünebilir.

Tam bölünmede bölünen şirketin tüzel kişiliği sona erer ve ticaret sicilinden silinir. Bölünen şirketin pay sahipleri ise devralan şirketlerin pay ve haklarını elde ederler. Yani bölünen şirketin ortakları artık yeni şirketlerin ortakları olmuştur. Bu kuramı devralma yoluyla birleştirme ile karıştırmamız çok yanlıştır zira devralma yoluyla birleştirme de devralan bir şirket varken, tam bölünmede devralan iki şirket vardır.⁴

KVK tam bölünmeyi tanımlamıştır. KVK'nin 13.maddesinin 3.fıkrasının (a) bendince; tam bölünme: tam mükellef bir sermaye şirketinin tasfiyesiz olarak infisah etmek suretiyle bütün malvarlığını, alacaklarını ve borçlarını kayıtlı değerleri üzerinden mevcut veya yeni kurulacak iki veya daha fazla tam mükellef sermaye şirketine devretmesi ve karşılığında devredilen sermaye şirketinin ortaklarına devralan sermaye şirketinin sermayesini temsil eden iştirak hisseleri verilmesi, bu kanunun uygulanmasında tam bölünme hükmündedir, diyerek tam bölünmeyi tanımlamıştır. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere KVK, TTK'den ayrı olarak kooperatifleri tam bölünmenin dışında tutmuştur.

KVK kapsamında bölünmede, bölünen sermaye şirketi pay sahipleri devralan sermaye şirketlerinin sermayesini temsil eden iştirak hisselerini elde etmektedir. KVK'ye göre devreden şirketin ortaklarına verilecek iştirak hisselerinin itibari değerinin yüzde onuna kadarlık kısmının nakit olarak ödenmesine imkân tanınmaktadır. Bu hüküm, hesapların

³ Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Basım, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 149.

⁴ Maç, Mehmet, "Şirketlerde Tam Bölünme Yoluyla Vergisiz Yeniden Yapılanma", (Tam Bölünme), Yaklaşım Dergisi, S. 173, (2007), s. 36.

kapatılması amacıyla yapılacak küçük miktarlardaki nakit ödemelerin işlemin bölünme işlemi sayılmasını engellememesi amacıyla sevk edilmiştir.⁵ KVK'de yer alan bu düzenleme, bir şirketin tam bölünmesi ile bir şirketin devredilmesinin arasındaki farkı da gözler önüne sermektedir.

Tam bölünmenin vergisiz olarak gerçekleştirilebilmesi için bazı birtakım koşullarında oluşması gerekmektedir. Bölünen bir şirketin malvarlıkları kayıtlı değer üzerinden iktisap eden şirketlere aktarılır böylece iktisap eden şirketler de bu malvarlıklarını kayıtlı değerleriyle kendi kayıtlarına intikal ettirirler ise bölünmeden doğan değer artış kazancı vergilendirilmez. Kısaca özetleyecek olursak tam bölünme yoluyla sona eren bir şirketin sadece bölünme tarihine kadar olan kazancı vergilendirilecektir. Bölünme yoluyla elde edilen değer artışı ise vergilendirilmeyecektir. Fakat KVK'ye göre tam bölünmede bir vergi erteleme de söz konusudur. Şöyle ki bölünen bir şirkete ait olan değerleri, devralan şirket ilerde elden çıkardığında ortaya çıkacak kazancı da vergilendirilecektir.⁶

Tam bölünmede; bölünen şirketin pay sahiplerine devralan şirketlerin paylarının verileceğini yukarıda izah etmiştik. Burada pay bölünen şirkette yer alan payları oranında verebileceği gibi bölünen şirketin paylarından değişik oranlarda bir pay verilmesi de kararlaştırılabilir. Bu durumda eğer bölünen şirketin pay sahiplerine bölünme sonucunda mevcut payları oranında bir pay verilirse oranların korunduğu bölünme, bölünen şirkette yer alan mevcut paylarından değişik oranlarda bir pay verilirse oranların korunmadığı bölünme gerçekleştirilmiş olur. Devralan mevcut şirketler arasında da bu paylar değişik oranda tahsis edilebilir. Örneğin iki ortaklı bir limited şirket bölünüp malvarlığını iki anonim şirkete devredebilir ve bölünen limited şirketin bir ortağı devralan anonim şirketlerden birinin tek pay sahibi, bölünen limitet şirketin diğer ortağı da devralan anonim şirketlerden diğerinin tek pay sahibi olabilir.⁷

Tam bölünme ile var olan tek bir şirketten oraya iki ayrı yeni şirkette çıkabilir. Var olan şirket var olan iki ayrı şirkete devredilmiş olabilir. Chirsitan J. Meier-Schatz'a göre

⁵ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 74.

⁶ Bilgili / Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 93.

⁷ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 76.

tam bölünme genelde aile şirketlerinde uygulama alanı bulmaktadır. Fakat bizim Türk Hukuku incelendiği zaman tam bölünmenin bütün şirketler açısından uygulamada yer bulduğunu söylememiz mümkündür.

2.1.1.2. Kısmi Bölünme

Tam bölünmeden farklı olarak kısmi bölünmede malvarlığının ancak bir kısmı devredilmektedir.⁸ Bölünen şirketin pay sahipleri ise devralan şirketin paylarını almış olur ya da bölünen şirket, devretmiş olduğu malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketin payları ve hakları elde ederek yeni bir şirket oluşturur. Ayrıca kısmi bölünmede tam bölünmenin aksine bölünen şirket infisah etmez yani bölünen şirket ticari hayatına son vermez. Bunun sebebi ise bölünen şirketin malvarlığı uhdesinde devam etmesini sağlayacak derecede malvarlığının kalmış olmasıdır. Bölünen şirketin birden fazla şirkete bölünmesi de kısmi bölünmeye mâni oluşturacak bir olay değildir. Yani TTK'nin 159. maddesi 1.fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca bir şirket bir veya birden fazla mevcut veya bölünme neticesi kurulacak şirkete kısmen bölünebilir.⁹

TTK'ye göre anlaşıldığı üzere kısmi bölünmede bir ortaklığın tamamı değil, bir veya birden fazla bölümü başka ortaklıklara devredilmekte kısmi bölümü devredildiği içinde bölünen şirket varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Şunu hatırlatmakta fayda vardır. Kısmi bölünen şirketin ortaklarının ortaklık hakları sona ermez. Kısmi bölünen şirketin ortakları hem bölünen şirketin hem de devralan şirketin paylarını elde etmiş olur. Devralan şirketin yeni kurulan bir şirket olması gibi hali hazırda mevcut olan bir şirket olmasında da TTK uyarınca bir problem yoktur. Hatta TTK'nin 159. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinin, devralan şirketteki pay ve hakların bölünen şirketçe edinilmesinin yavru şirket oluşturmaya yol açacağı da ifade edilmektedir.¹⁰

Tam bölünmede bölünen şirketin mal varlığının en az iki şirkete devredilmesi gerekirken kısmi bölünmede şirket birden fazla şirkete bölünebilir. Birden fazla şirkete

⁸ Özen, Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esasları, s. 37.

⁹ Tekinalp, Ünal, "Ticaret Hukuku Yönünden Şirketlerin Bölünmesi, Hisse Değişimi ve 4684 Sayılı Kanun'un İşlerliği", Mükellefin Dergisi, S. 106, (2001), s. 31.

¹⁰ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 70.

bölünmesine rağmen bölünen şirket son bulmaz ve elinde kalan malvarlığı ile varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Tam bölünmeden farklı olarak, kısmen bölünen şirket malvarlığının en az iki bölümünü kendisinden ayırmak zorunda değildir; malvarlığının yalnızca bir bölümünü kendisinden ayırmak ve ayırdığı parçayı sadece bir ortaklığa devretmekle yetinebilir.¹¹ Kısmi bölünmede, bölünen şirketin hak sahipleri devralan şirketten pay elde edebileceği gibi hak sahiplerinden ayrı olarak bölünen şirket direk devralan şirket üzerinde pay ve hak sahibi olabilir. Devralan şirketin paylarını bizzat bölünen şirket iktisap edebilir. Uygulamada bu modele yavru şirket kurulması denmektedir. Bu bölünme yönteminde, bölünen şirketin ortaklık yapısı değişmez fakat devralan şirket yeni kurulan bir şirket ise tek ortağı bölünen şirket olur. Devralan şirket hali hazırda mevcut bir şirket ise ortaklarının arasına direk bölünen şirkette dâhil olmuş olur ve devralan şirketin ortaklık yapısı değişmez.

Mehaz İsviçre hukukunda yavru şirket kurulması düzenlenmemişken Alman hukukunda “ayırma” olarak geçmektedir. Alman hukukunda düzenlenen ayırmada bir şirketin sahip olduğu malvarlığı başka bir şirkete devredilmekte, devralan şirketin hakları ise sadece bölünen şirkete verilmektedir. Yani bölünen şirketin pay sahipleri hiçbir şekilde devralan şirket üzerine hak sahibi olamamaktadır. Hal böyle olunca bölünen şirketin malvarlığında hiçbir şekilde bir azalma meydana gelmemektedir. Bundan dolayı bölünen şirketin de sermaye azaltımına gitmesine gerek yoktur.¹²

Alman hukukunda yer alan “ayırma” başlığı sadece bir fıkra içermektedir. Buna göre bir şirket malvarlığının hepsini devredebileceği gibi sadece bir kısmını da devredebilir. Ayırmanın ardından bölünen şirketin malvarlığı sadece devralan şirketin paylarından oluşmaktadır. Dolayısıyla Alman hukukunda tam veya kısmi bölünme “yatay bölünme”; ayırma ise “kısmi bölünme” olarak nitelendirilmektedir.¹³

¹¹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 161.

¹² İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 10.

¹³ Sickinger, Kallmeyer UmwG, N123 N12 (Akt. İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 98).

TTK’de ise yavru şirket kurulması 159.maddenin 1.fikrasının (b) bendinde düzenlenmiş ve yavru şirket kurulma yoluyla bölünme kısmi bölünmenin özel bir türü halindedir. Yani Türk hukukunda yavru şirket kurulmasının tek yolu kısmi bölünme koşulları içerisinde geçerlidir. Kısmi bölünmenin özel bir hali olan yavru şirket kurulması yoluyla bölünmede, kısmi bölünen şirket yeni kurulan şirketin tek ortağı olmaktadır. Uygulamada genellikle işletilmesi ağır yönetmesi güç ve malvarlığı büyük olan şirketler yavru şirket kurma yoluyla bölünme yönetimini denemektedir.¹⁴

Yavru şirket kurulması yoluyla bölünmede bölünen şirket; bölünen şirket malvarlığını yeni kurulan bir şirkete aynı sermaye olarak verir. Bu durumda dikkat edilmesi gereken husus kısmi külli halefiyet olarak değil aynı sermaye olarak koymasındır. Yavru şirket kurulması yoluyla kısmi bölünmenin tercih edilmesiyle, kısmi bölünen şirket, yeni şirketin tek ortağı olmaktadır.¹⁵Son olarak belirtmek gerekir ki yavru şirket kurulması yoluyla kısmi bölünme, özellikle büyük, hantal, yönetimi ve denetlenmesi güç anonim şirketlerin bölünme yolu ile şirketler topluluğuna dahil edilmesine olanak sağlar.¹⁶

Sermaye azaltımı sadece kısmi bölünmede gündeme gelmektedir. Tam bölünmeyle bölünen şirketin malvarlığı tamamen devredildiği için bölünen şirket sona ererek ticaret sicilinden terkin edilecektir. Oysaki kısmi bölünmede bölünen şirket devrettiği malvarlıklarına karşılık devralan şirkette bizzat kendisi hak sahibi olabileceği gibi, bölünen şirketin devrettiği malvarlıklarına karşılık bölünen şirketin pay sahipleri de devralan şirkette pay ve hak sahibi olabilir. Bölünen şirketin devralan şirkette bizzat hak sahibi olmasına “İştirak Modeliyle Kısmi Bölünme”, bölünen şirketin pay sahiplerinin devralan şirkette pay ve hak sahibi olmasına ise “Ortaklara Pay Edilmesi Modeliyle Kısmi Bölünme”

¹⁴ Durmuş, Ahmet Fethi / Otlu, Fikret / Tursun, Mehmet, “Kısmi Bölünmenin Şirketlerin Piyasa Değeri Üzerine Etkisi: Olay Çalışması Yöntemiyle Analiz”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, C. 21, S. 2, (2019), s. 467-481.

¹⁵ Tekinalp, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 18.

¹⁶ Tekinalp, Ünal, Bölünmenin Bugünkü Maddi Hukuk Cephesi, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan, Ankara, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2004, s. 552.

denilmektedir. Tam bölünmede bir varlık çıkışı başka bir varlık girişiyle dengelendiği için şirketin sermaye azaltımında bulunması gerekli değildir.¹⁷

İştirak Modeliyle Kısmi Bölünme de malvarlığının giriş ve çıkışı dengelendiği için bölünen şirketin sermaye azaltımında bulunmasına gerek yoktur. Fakat ortaklara Pay Edilmesi Modeliyle Kısmi Bölünme yönteminde ise bölünen şirketin devretmiş olduğu malvarlığına karşılık şirketin uhdesine herhangi bir giriş olmayıp sadece bölünen şirketin ortaklarının pay elde etmesi söz konusudur. Yani bölünen şirketin malvarlığı azalmış ve buna istinaden bölünen şirketin ortakları pay ve hak elde etmiştir. Bu durumda bölünen şirket açısından bir sermaye kaybı oluşturmaktır. Bu sebeple bu ortaklara pay edinilmesi modeliyle kısmi bölünen şirketin sermaye azaltımı kararı alması gerekebilir.¹⁸

Sermaye azaltımı kararı alınması bir zorunluluk değildir. Bunun kararını şirketin yönetim organı karar vermelidir.¹⁹ Kısmi bölünmeden sonra kalan malvarlığı kısmının bölünen şirketin borçlarına yetip yetemeyeceği bu hususta bir sermaye azaltımına gidilip gidilmemesi hususu yönetim organının sorumluluğunda yer alan bir iştir. Sermaye azaltımının amacı fiili durumun hukuki hale getirilmesi olduğundan, kısmi bölünme çerçevesinde sermaye azaltımında alacaklıların korunmasına ilişkin tedbirlerin uygulanmasına gerek yoktur.²⁰

2.1.2. Yeni Şirket Kurulması Yoluyla Bölünme (Yavru Şirket Kurulması)

Hem tam bölünmede hem de kısmi bölünme de bölünecek şirketin malvarlığı, hali hazırda mevcut olan bir şirkete bölünebileceği gibi yeni kurulacak bir ortaklığa da devredilebilir. Yeni şirketin kurulması yoluyla bölünmede bölünen şirketin mal varlığı yeni kurulan bir şirkete veya birden fazla şirkete devredilebilir.

¹⁷ Fatma, Akgün, Şirket Bölünmeleri, SPK Yeterlik Etüdü, Ankara, 2001, s. 26.

¹⁸ Ünlü, Ufuk, “Anonim Şirketlerin Kısmi Bölünme İşleminde Taşınmazların ve Borçların Devri”, Mali Çözüm Dergisi, S. 29, (2019), s. 199-207.

¹⁹ Çağlar, Hayrettin, Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s. 29.

²⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 74

Bölünen şirketin malvarlığı ile yeni kurulacak bir ortaklığa devredilmesiyle yeni şirket kurulması yoluyla bölünmenin gündeme geleceğinden bahsetmiştik. Bu sebeple yeni kurulacak şirket sadece bölünen şirketin malvarlığına sahip olarak kurulacaktır.²¹ Bu durumdan dolayı TTK; yeni kuruluş yoluyla bölünme işleminin, kuruluşa ilişkin hükümlerin dolanılması amacıyla kullanılmasını önlemek amacıyla kuruluşa ilişkin hükümlere atıf yapılmıştır. Ayrıca burada değinmemiz gereken bir başka husus daha var oda bu bölünme türünde TTK’de yer alan şirket kurmak için gereken asgari kurucu sayısı ve aynı sermaye hükümleri yeni şirket kurulması yoluyla bölünme durumlarında uygulanmaz.²² Böylelikle kısmen veya tamamen bölünen şirketin malvarlığı aynı sermaye muamelesi görmeyecek, böylelikle aynı sermaye yeterliliğine, kuruluşa aynı sermaye taahhüdüne ve bunların ortaklığa intikaline, aynı sermaye konusu malvarlığına değer biçilmesine ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.²³

Yeni kuruluş şeklinde bölünmede ortada henüz devralacak bir şirket bulunmamaktadır. Dolayısıyla yapılması gereken tüm işlemler bölünmesi gereken şirket tarafından yapılacaktır. Bölünecek olan şirket bir bölünme planı hatta kurulacak olan şirketin esas sözleşmesini bile kendisi hazırlayacak ardından bölünme işlemleri gerçekleştirilirken de sadece tek taraflı olarak bölünecek olan şirketin katılımıyla gerçekleşecektir. Bölünme işleminin tamamlanması sonunda ise hangi türde kurulmuş ise o türün kuruluşuna yönelik hükümlere tabi olacaktır. TTK’nin 164.maddesinin 1.cümlesi bu hususu belirtmektedir. TTK’nin 164.maddesinin 2.cümlesi ise bölünme neticesinde anonim ve limitet şirketlerin kurulacak olması halinde, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konmasına ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını hüküm altına almıştır.

TTK’de şirketler bazında birtakım tanımlar önem arz etmektedir. Bu hususta şirketler bakımından da kurucu sıfatı ile ortak sıfatı farklılaşmıştır. Yeni bir şirket kurduğumuz zaman şirketin kurucuları aynı zamanda ortaklarıdır. Fakat yeni kuruluş şeklinde bölünme yöntemiyle bir şirket kurduğumuz zaman ise burada kurucu bölünen şirket, ortak sıfatı ise

²¹ Kocaer, Şenol, Şirket Yeniden Yapılandırılmaları, İstanbul, Seçkin Yayınevi, 2013, s.113-114.

²² Göktürk, Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci, s. 657.

²³ Çonkar, M. Halil, Anonim Ortaklıkta Aynı Sermaye, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 609.

bölünen şirketin ortaklarına ait olacaktır.²⁴ Burada dikkat edilmesi gereken husus bölünen şirketten ayrılan malvarlığı yeni kurulan şirketin esas sermayesidir. Bu sermayenin bölünmesi sonucunda ise ortaya çıkan paylar bölünen şirketin ortaklarına ait olmaktadır.

2.1.3. Devralma Yoluyla Bölünme

Devralma yoluyla bölünme de bir şirketin hali hazırda mevcut olan bir şirket veya birden fazla şirkete kısmi bölünmesiyle gerçekleşir. Yani bölünecek olan şirketin malvarlığının bir kısmı devralan şirkete geçmekte bunun karşılığında ise bölünen şirketin pay sahipleri devralan şirket üzerinde pay sahibi olmaktadır. Bölünen şirketin malvarlığının bir bölümü devralan şirketin malvarlığı ile birleşmektedir.²⁵

Devralma yoluyla bölünme, şirketlerin birleşmesi kuramı ile karıştırılabilir. Aslına bakacak olursanız devralma yoluyla bölünme, devralan ortaklık bakımından birleşme sayılabilir. Öte yandan devralma yoluyla bölünmede bölünen şirketin malvarlığı bölümlerinin mevcut şirkete/şirketlere intikali de birleşmeye benzemektedir.²⁶

Devralma yoluyla bölünmede bölünecek olan şirket ile devralacak olan şirket ya da şirketler kendi aralarında bir bölünme sözleşmesi hazırlar. Bu bölünme sözleşmesi her bir şirket ortaklarına inceletilir aynı zamanda şirket alacaklılarına da haber verilip, alacakların teminat altına alınmasını sağlamaları gerekmektedir. Daha sonra bölünme sözleşmesi her bir şirketçe onaylanır ve devralma yoluyla bölünme gerçekleşir.

2.1.4. Simetrik Bölünme ve Asimetrik Bölünme

Türk hukukunda şirket yapılandırılmasına ilişkin birçok kuram mevcuttur. Fakat bölünme öyle bir kuramdır ki, bölünmenin neticesinde bölünen şirketin ortakları devralan şirketlerde pay sahibi olurlar. Yani malvarlığını bölen ayrı bir tüzel kişi olmasına rağmen, bölünen şirketin ortakları devralan şirket üzerinde hak sahibi olmaktadır. Buna göre,

²⁴ Göktürk, Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci, s. 657.

²⁵ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 729; Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, s. 108; Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 151.

²⁶ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 89.

bölünme sonucunda pay sahipleri eski şirketlerindeki aynı paya sahipse, şirket pay oranının korunduğu bölünme, pay eski şirketlerindeki farklı ise şirket pay oranının korunmadığı bölünme söz konusudur.²⁷ Birleşme ve diğer tür değişikliklerinde paylar eşit yani simetrik dağılırken kanun koyucu sadece bölünmede asimetric bölünmeyi kabul etmiştir.

Türk hukukunda bölünme, şirket paylarının nasıl tasnif edildiğine göre ayrılır. Tam ve kısmi bölünmede payların oranlarının korunduğu bölünmeye simetrik bölünme, payların oranlarının korunmadığı bölünmeye de asimetric bölünme denir. TTK'nin 173. maddesindeki hüküm haricinde her iki bölünme türünün bir farkı yoktur. Bu hüküm uyarınca asimetric yani oranların korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksaniyle alınır. Burada kanun koyucu asimetric bölünmelerde azınlık pay sahiplerini korumak için bu hükmü getirmiştir.²⁸

Simetrik bölünme ile asimetric bölünmeyi inceleyecek olursak burada devralan şirketin paylarının bölünen şirketin pay sahiplerine tanzim edilmesi şekliyle vuku bulur. Takdir edersiniz ki bu ayırım tam bölünme ve bölünen şirketin pay sahiplerinin pay aldığı kısmi bölünme türünde geçerlidir.

2.1.4.1. Simetrik Bölünme

TTK'nin 161.maddesinin 2.fıkrasının (a) bendinde simetrik bölünme yer almaktadır. Kanun maddesinde Alman Hukukunda yer aldığı gibi “oranların korunduğu bölünme” ifadesi yer almıştır. Simetrik bölünme yasada şu şekilde tanımlanmaktadır. Eğer devreden şirketin ortaklarına bölünmeye katılan tüm şirketlerde, özellikle devralan şirket veya şirketlerde, bölünen şirketteki payları oranında pay tahsis ediliyorsa, bu takdirde anılan bölünme simetrik bölünmedir.²⁹ Simetrik bölünmenin bir diğer ismi de oranların korunduğu bölünmedir. Adı üzerinde oranların korunarak bölünmesini ele almaktadır. Yani TTK'ye göre simetrik bölünme; bölünen şirketin pay sahiplerine, devralan şirketlerde hali hazırda mevcut payları oranında pay verilmesi hususunu içermektedir. Yani devreden şirketin ortağının devreden

²⁷ Tekinalp, 4684 Sayılı Kanunun İşleriği, s. 32.

²⁸ Özçelik, Pelin, “Ticaret Şirketlerinde Asimetric Bölünme ve Sonuçları”, Legal Mali Hukuk Dergisi, C. 17, S. 197 (2021), s. 1261-1287.

²⁹ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 27.

şirkette ne kadar payı varsa bölünmeden sonra devralan şirkette o oranda pay almasını içermektedir. Burada bölünmeden sonra da bölünen şirketin ortaklarının korunması söz konusudur. Bu bölünme türü, ortakların/pay sahiplerinin korunması ve bölünme neticesinde ortaklık paylarının/haklarının devamlılığı ilkesi bakımından en elverişli bölünme türüdür.³⁰

Öğretide simetrik bölünmenin tanımı yukarıda izah etmiş olduğum gibi yapılırsa da bu husus yeni kurulacak şirketlere tam ve kısmi bölünmeler bakımından geçerlidir. Bölünen şirketin devredilen malvarlığı ile yeni bir şirket kurulması durumunda bu şirketin kuruluş sermayesi devraldığı malvarlığından ibaret olacaktır. Böylelikle yeni kurulacak olan şirketin sermayesi paylara bölündüğünde her bir pay sahibinin bölünen şirketteki pay sahibi kadar hakka sahip olmasıyla yukarıdaki tanıma uygun bir simetrik bölünme gerçekleşir.³¹ Fakat hali hazırda mevcut olan şirket veya şirketlere tam ve kısmi bölünme sonucunda simetrik anlayışın devam ettirilmesi mümkün değildir. Hali hazırda mevcut olan şirketlerde bölünme ancak asimetrik bölünme olarak gerçekleşir. Örnek bazında açıklayacak olursak; X şirketinin iki ortağı olduğunu düşünelim ve bu ortaklarda bu şirkette eşit paya sahipler şirketi 100.000 TL esas sermayesi olan iki ortaklı, bu iki ortağında eşit paya sahip olduğunu düşünelim. X şirketi kısmi bölünme yoluyla 100.000 TL değerindeki bir malvarlığını hali hazırda mevcut olan Y şirketine devredecektir şirketinin 100.000 TL lik sermayesi 1000 TL den 1000 paya bölünmüştür. Bölünme gerçekleştikten sonra Y şirketinin esas sermayesi 200.000 TL ye yükselecektir. Bu bölünme sonucunda elde edilen 100.000TL X şirketinin ortaklarına dağıtılacaktır.

Tanımdaki gibi simetrik bölünme anlaşılırsa yani bölünen şirketteki pay oranınca pay edinilmesi şeklinde anlaşılacak olursa, mevcut şirketlere bölünme halleri ancak ve ancak asimetrik gerçekleşecektir. Yukarıdaki örnekte X şirketindeki her bir pay sahibi %50 pay sahibidir. Ancak bölünme sonrasında bu paydaşların her biri ayrı ayrı %50 değil, ikisi birlikte %50 pay sahibi olabilmektedir.

³⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 18.

³¹ Akın, İrfan, "TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2 (2013), s. 9.

Simetrik bölünme öyle bir bölünme olmalıdır ki bölünme neticesinde bütün şirketteki pay oranı değişmemelidir. Yani Y şirketi bölünme sonrasında elde ettiği 100.000 TL'yi 1000 pay daha çıkartır ve bu 1000 pay X şirketi ortakları arasında X şirketindeki payları oranında dağıtılsa simetrik bölünmeden söz edebiliriz. Bu şekildeki bölünme sonunda X şirketinin her bir ortağı X şirketinde %50 pay sahibi kalmaya devam etmekte ve Y şirketinin ise %25'ine sahip olmaktadır.

TTK'nin 173.maddesinin 3.fıkrası gereğince asimetrik bölünmeler ağırlaştırılmış nisaba tabidir. O nedenle muhteviyatı itibariyle simetrik olan bazı bölünmelerin, tanım yetersizliği nedeniyle asimetrik kabul edilip ağırlaştırılmış nisaplara tabi tutulmak istenmesini baştan önlemek gerekir ve simetrik bölünme özetle, bölünme neticesinde bölünen şirketteki pay oranlarının değişmemesi, devralan şirket veya şirketlerden edinilecek payların ise bölünen şirket ortakları arasında bölünen şirketteki pay oranları nispetinde dağıtılmasıdır.³²

2.1.4.2. Asimetrik Bölünme

Simetrik bölünmenin izahından sonra asimetrik bölünmenin izahının yapılması daha kolay olacaktır. Asimetrik bölünme TTK'de bölünen şirketin ortaklarına, bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilmesi olarak tanımlanmıştır. Yani burada devreden şirketin ortaklarının payları devredildikten sonra devralan şirketlerdeki paylarıyla aynı olmamakta farklı bir mevcut paylarından farklı bir oranda pay sahibi olmaktadır.³³

Öğretimizdeki bir görüşe göre; Bölünen/devreden ortaklığın bir anonim ortaklık olduğu ve (A)'nın bu anonim ortaklıkta %10 pay sahibi olduğu bir durumda, bu anonim ortaklık üç yeni anonim ortaklığa bölünürse (A) her bir anonim ortaklıkta %10 paya sahip olduğu takdirde oranların korunduğu bölünme vardır. Buna karşılık, üç yeni anonim ortaklık kurulup bunlardan biri üretim, diğeri pazarlama, üçüncüsü ise danışmanlık şirketi ise ortakların bir ortağın üretim şirketinde daha fazla, diğer şirketlerde ise daha az paya sahip

³² Akın, Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması, s. 10.

³³ Özçelik, Ticaret Şirketlerinde Asimetrik Bölünme, s. 1261-1287.

olmasında anlaşmaları halinde oranların korunmadığı bölünme vardır.³⁴ Ortaklık paylarının bu şekilde tahsisi çoğunlukla devralan şirketlerin aynı değerde olduğu hallerde gündeme gelmektedir.³⁵

Bölünen şirket ortaklarının bir bölümünün devralan şirketin paylarını elde etmekle beraber bölünen şirkette pay sahipliği sıfatını yitirmeleri, bölünen şirketin ortaklarının bir diğer bölümünün ise devralan şirketin paylarının çok küçük bir oranını elde etmeleri ancak karşılığında bölünen şirketteki katılım oranlarını arttırmaları söz konusu olabilir.³⁶

Kısmi bölünen iki ortaklı bir şirketin bir ortağının tek başına devralan şirketin paylarının %100'ünü iktisap etmesi ve böylece bölünen şirketten çıkması; bölünen şirketin diğer ortağının ise yine tek başına bölünen şirketin paylarının %100'ünü iktisap etmesi mümkündür. Asimetrik bölünmede bölünen şirketin ortakları mevcut payları oranında değil mevcut payları oranından farklı oranda pay sahibi olmakta, hatta asimetrik bölünme durumunda devreden şirketin ortakları devralan şirket üzerinden hiç pay da almayabilir. Bu durum Böckli tarafından "sıfıra bölünme" olarak adlandırılmıştır.³⁷

Anonim şirket hakkında haklı sebebe dayanarak fesih davası açılması durumunda bile mahkeme şirketin feshi yerine asimetrik bölünmeye karar verebilir. Direk ortaklığın feshedilmesi yerine duruma uygun düşen şartlar dâhilinde ortaklığın bölünerek ticari hayatına devam etmesi mahkeme tarafından kararlaştırılabilir. Bir sermaye şirketinin ticari hayatını baz alarak incelediğimiz süreçte bile ortaklığın direk feshedilmesi yerine asimetrik olarak bölünmesi ortaklar arasında yaşanan pürüzleri de ortadan kaldırarak ticari hayatlarına devam edilmesini sağlayacak bir durumdur. Öğretideki bir görüşe göre; bölünmenin ortaklığın feshine kıyasla daha makul olduğu, öte yandan ortaklıktan ayrılmak istemeyen pay sahipleri için denkleştirici bir çözüm tarzı olduğu, ancak bölünmenin gerçekleştirilmesindeki

³⁴ Tekinalp, 4684 Sayılı Kanunun İşlerliği, s. 37.

³⁵ Mauerhofer, s. 209, 210. (Akt. İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 98).

³⁶ Bauen / Jegher / Wenger / Zen-Ruffinen, s. 153; İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 98.

³⁷ Özçelik, Ticaret Şirketlerinde Asimetrik Bölünme, s. 1261 - 1287.

zorlukların çözümünün uygulanabilirliğini azaltacak mahiyette olduğu, ayrıca bölünmenin oranların korunmadığı bölünme şeklinde gerçekleştirilmesi gerektiği görüşündedir.³⁸

Haklı sebebe dayanarak açılan fesih davasında mahkemenin bölünmeye karar verebilmesi için somut olay ve fesih konusu olan sermaye şirketinin durumlarının iyi incelenmesi gerekmektedir. Bölünmeye dâhil olanların ve bölünmeden etkilenecek olanların menfaatleri gözetilerek karar verilmelidir. Burada dikkat edeceğimiz bir husus şirketin feshine alternatif olarak bölünmeye karar verilmesi durumunda usul olarak bu bölünmeyi kimin gerçekleştireceği kanunda belirtilmemiştir. Öğretideki bir görüşe göre, mahkemece verilen bölünme kararının icrası için mahkemece bir kayyım veya kayyım kurulu atanmasını, bölünme işlemlerini bu kayyım veya kayyım kurulunun yerine getirmesini ve bölünme sözleşmesi dâhil hiçbir aşamada pay sahiplerinin oylarına başvurulmamasını önermektedir.³⁹

Asimetrik bölünme, bir sermaye şirketinde yer alan azınlık hak sahipleri açısından incelenmesi gereken bir durumdur. Çünkü asimetrik bölünme azınlık hak sahipleri için ciddi riskler içermektedir. Asimetrik bölünmeyle bölünen bir şirkette çoğunluk pay sahiplerinin bölünen şirketin karlı işlerini yeni kurulan bir şirkete tahsis etmeleri ve azlık pay sahiplerini ise daha riskli, daha az karlı ve sermaye yapısı daha zayıf olan iş alanlarını haiz bölünen şirkete bırakmaları söz konusu olabilir.⁴⁰ Böyle olabildiği gibi bu durumun tam tersi bir durumda olabilir. Çoğunluk pay sahipleri, bölünen şirketin borçlarını veya tahsil kabiliyeti olmayan alacaklarını yeni şirkete verebilir ve bölünen şirketin azınlık pay sahiplerine, devralan şirkette, var olan paylarından daha yüksek oranda pay verilebilir.⁴¹

Asimetrik bölünmede eşit işlem ilkesinden bahsedemeyiz. Bu sebeple yapılan bölünmenin de şirketin pay sahiplerine zarar verecek şekilde ya da keyfi olarak yapılmaması gerekir. Yapılan bölünmenin şirketin menfaatine aykırı olmaması gerekmektedir. Bu sebeple asimetrik bölünme yapılırken ortakların paylarının tek tek incelenerek muntazam bir şekilde

³⁸ Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 266.

³⁹ Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeplerle Fesih Davasının Bazı Usuli Sorunları, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013. s. 222.

⁴⁰ Gozzi, Niccolò, Schutz der Aktionäre bei Fusion und Spaltung gemäss Fusionsgesetz, Zürich, 2009, s. 45.

⁴¹ Akuğur, Mehmet, Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 20.

paylarının düzenlenerek ortaklara paylarının tahsis edilmesi gerekir. Her bir ortağın hakkını koruyacak bir yöntemle ilerlenmesi gerekmektedir. Hatta bu asimetrik bölünme gerçekleştirirken TMK'nin 2.maddesinde yer alan hakkın kötüye kullanılması yasağı ile dürüstlük ilkesi doğrultusunda hareket edilmesi pay sahiplerinin haklarının bu ölçütler doğrultusunda korunması gerekmektedir.

Bölünme işlemi, genel kurul onayına sunulmaksızın gerçekleştirilemez. Kanun bölünme işleminin gerçekleştirilmesi için genel kurul onayından geçmesini öngörmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken durum ise kanun genel kurul onayında simetrik ve asimetrik bölünme için farklı nisaplar öngörmüştür. Örneğin; bir anonim şirket simetrik bölünecekse, kanun bölünen şirketin genel kurulunda mevcut bulunan oylardan dörtte üçünün olumlu olması ve olumlu oyların tamamının mevcut sermayenin %50'sinden fazlasını temsil etmesini beklemektedir. Bu manada simetrik bölünme dahi ağırlaştırılmış nisaba tabi iken, kanun asimetrik bölünmede bir adım daha ileri giderek bölünen şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanınin olumlu oy vermiş olması şartını koşmaktadır.⁴²

İsviçre hukukunda bu husus gündeme geldiği zaman bir kısım görüş kanunun lafzı değerlendirilmesi gerektiğini savunarak sadece ortak sayısına bağlı bir oylama sonucunun ele alınmasını sermaye şirketlerinin yapısı ile uyuşmadığını görüşünü dile getirmiş, bir diğer görüş ise sadece kanunun lafzı görüşüne göre hareket edilmemesi gerektiğini ve sermayenin %90'ı olarak uygulanması gerektiğini dile getirmiştir.⁴³ Düşündüğümüz zaman kanunda yer alan ortak sayısının %90'ının onayını gerektiren bir nisap ağır bir nisaptır.

Asimetrik bölünmenin çıkma çıkarılma hükümleri gibi sonuçlar doğurması sebebiyle bu bölünme türü azınlığın şirketten çıkarılması sonucunu ortaya çıkarabilir kanun koyucu bu durumu engellemek maksadıyla böyle ağır bir nisabı gerekli görmüştür. Kanun koyucunun özellikle de anonim şirketlerdeki asimetrik bölünmelerde neredeyse oy birliği aradığı bilinmektedir.⁴⁴

⁴² Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 31.

⁴³ Demir, Koray, Şirketlerin Bölünmesi, s. 31.

⁴⁴ Akuğur, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.20.

Sermaye şirketi olan bir anonim şirkette oylama hep sermaye payına bakılarak yapılır. Azınlığın elinde bulundurduğu bu hak ile çoğunluğu azınlığın iki dudağı arasına mahkûm etmek pek hakkaniyetli değildir. Ayrıca artık günümüzde anonim şirketlerde çıkma ve çıkarılma gündemlerde olan unsurlardır.⁴⁵ Kanun koyucu TTK'nin 141.maddesinin 2.fıkrası gereğince de ayrılma akçeli birleşme hallerinin onayını sermaye payına bağlanmıştır. Ayrıca TTK'nin 208.maddesini buna örnek olarak gösterebiliriz. TTK'nin 208. maddesinde; hakim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hakim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202.maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alır hükmüyle azınlıkları şirketten çıkarabilir. Bu hükme göre de kanun koyucu pay sahibi olan ortakların sayısını değil, sermaye payı oranına bağlanmıştır. Açıklamaların neticesinde kanun koyucunun çeliştiğini söyleyebiliriz. Sonuçları itibariyle birbirleriyle benzeyen üç farklı durumda kanun koyucu farklı hükümler getirerek çelişkiye düşmüştür. Oysaki bu üç farklı durumda benzer yapıları durumlarıdır.

Asimetrik bölünmeyi bir şirketteki payların yeniden dağıtılması olarak görebiliriz. Burada devreden şirketin ortaklarının yeni düzende şirketten tamamen veya kısmen çıkarılması durumuyla örtüşmektedir. Uygulamada çok sıklıkla kullanılan asimetrik bölünme bir şirketin ortakların kendi aralarındaki anlaşmazlıkları giderme hususunda da bir nevi çözüm yolu halini almıştır. Çünkü anonim şirketlerde limited şirketlerdeki gibi çıkma ve çıkarılma kuramları yoktur. Kanun ancak pay bedelinin ödenmemesi haline ilişkin uygulanması güç ıskat hali ile şirketler topluluğunda ve %90 veya üzeri bir paya sahip olmak kaydıyla ve azınlığın menfi davranışları halinde uygulama imkânı bulacak kalan payları satın alma hakkını tanımak suretiyle şirketten çıkarmaya imkân tanımaktadır.⁴⁶ Kısaca anlaşılacağı üzere asimetrik bölünmenin de çıkma çıkarılma kuramları gibi uygulanması teori olarak mümkündür.

⁴⁵ Bayram, Salih, "Uygulama Örnekleriyle Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri", İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, 2017, s.124.

⁴⁶ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 30.

Asimetrik bölünme uygulamada sıklıkla kullanılıyor olsa bile kendi içerisinde birtakım sorunları ve çözülmesi gereken olguları da barındırır. Bu hususlar ise asimetrik bölünmenin tabii olduğu ağırlaştırılmış nisap ile ek uygulama şartlarının gerekli olup olmadığı hususudur.⁴⁷

Avrupa Birliği Bölünme Yönergesi'ni incelediğimizde simetrik bölünme ile asimetrik bölünme arasında herhangi bir nisap farkı uygulanmamış her iki bölünme şeklinde de aynı nisap oranının uygulanması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁸ Fakat Türk hukukunda bu yönergeye uyulmamakla beraber asimetrik bölünmelerde ağırlaştırılmış nisap söz konusudur. Alman hukukunda ise asimetrik bölünme için oy birliği aranmaktadır.⁴⁹

Anılan hüküm sermayenin %90'ı şeklinde okunması ve böyle algılanması gerektiği çok doğru olacaktır. Çünkü kanun koyucu benzer durumlarda istikrarsız bir şekilde sermaye payının %90'ının onayına bağlamıştır. Dolayısıyla bölünmede de aynı kuralın geçerli olması gerektiği düşüncesi içerisindeyim. Aynı zamanda sermaye şirketleri hakkında bahsettiğimiz gerçeği de ortadayken sermaye payını görmezden gelerek ortak sayısının %90'ının onayına göre bölünmeyi gerçekleştirmek kanundan ziyade sermaye şirketinin doğal yapısına da uygun değildir.

⁴⁷ Adıgüzel, Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı, s. 1-52.

⁴⁸ Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s.86-87.

⁴⁹ Epçeli,Sevgi,"Ticaret Kanunu Tasarısının Bölünmeye İlişkin 159,160 ve 161.Maddeleri Üzerine Bir İnceleme",İstanbul Barosu Dergisi, C84,S.1 (2010) s.193-216.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÖLÜNME SÜRECİNİN İŞLEYİŞİ

3.1. Hazırlık Aşaması

Devralma yolu ile bölünmede, bölünen sermaye şirketinin bir parçası mevcut bir devralan şirkete katıldığından, “due diligence” yapılır.¹ “Due Diligence” kavramı için “Black’s Law Dictionary”; her olayın kendine özgü şartlarına ve özelliklerine göre değerlendirmek kaydı ile benzer şartların varlığı halinde makul ve tedbirli kişiden beklenilebilecek şekilde basiretli, dikkatli, sürekli ve özenli davranış şeklinde bir tanımlama ihtiva etmektedir². Due diligence şirket birleşmelerinde ve şirket devralmalarında sıklıkla kullanılır. Due diligence birleşilecek şirketin veya satın alınacak şirketin genel durumu hakkında analiz yapma durumudur. Yani saha araştırılması ve hali hazırda mevcut şirkete dair mali ve hukuki bir saha araştırılması yapılır. Tabii iç bölünmelerde bu mali ve hukuki saha araştırma yapılmasına gerek yoktur. Alıcı tarafın satıcı tarafın şirketinin verilerini incelediği, şirketin mahremi olan vergisel incelemeleri, iç ilişki sözleşmeleri dahil her türlü şirket gizliliğine sahip olan olguları ele alarak incelemesine denir.

Bu durumdan ayrı olarak bölünmenin yeni kuruluş yoluyla gerçekleşmesi durumunda aşağıda izah edeceğim bölünme planında istişare yapılacak bir karşı taraf bulunmamaktadır. Bu durumda bölünme planı bölünme sözleşmesinden farklı olacak ve bölünme planında menfaatler dengesi tek taraflı kurulacaktır. Bölünme sözleşmesinden farklı olarak bölünme planında menfaatler dengesinin tek taraflı olarak kurulması söz konusudur.³ Öğretide yer alan bir ayrı görüşe göre ise yeni kurulacak şirketlerde paydaşların karşı taraf olarak

¹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 161.

² Özeke, Billur, “Birleşme ve Devralmalarda Due Diligence Kavramı ve Türk Hukukunda Satıcının Sorumluluğuna Etkisi”, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2006 ,s.2.

³ Bkz. Türk Ticaret Kanunu’nun 166. maddesinin Gereğesi.

sayılabileceği ve bu paydaşlarla müzakere yapılarak menfaat dengesinin buna göre ayarlanabileceğine değinilmiştir.

3.2. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planı

Bölünme sözleşmesi veya yeni kuruluş yoluyla yapılan bölünmede bölünme planı, borçlanma ve tasarruf işlemlerine yer veren bölünme dolayısıyla meydana gelecek olan şirketlerin şekline, iç yapısına, organlarına, şirketlerin payları ve hakları ile borçlarına ilişkin hükümleri içeren bir ortaklıklar hukuku sözleşmesidir.⁴ Hem tam bölünmede hem de kısmi bölünmede, bölünmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi düzenlenmesi gerekmektedir. Bu sözleşme bütün özellikleri bakımından birleşme sözleşmesine benzerlik göstermektedir. TTK'nin 166.maddesinin 2.fıkrasına göre bölünme yeni şirketlerin kurulması yoluyla gerçekleştiriliyorsa, bölünme sözleşmesi yerine sadece bölünme planı hazırlanır. Çünkü sözleşme tarafları belli olan bir hukuki statünün ürünüdür. Yeni şirket kurulması yoluyla bölünmede, henüz bu sözleşmenin tarafları mevcut değildir.

3.3. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Tarafları ve Hukuki Niteliği

3.3.1. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Tarafları

Bölünme sözleşmesinin tarafları bölünen yani devreden şirket ile devralan şirket ya da şirketlerdir. Yani bu sözleşmenin tarafları şirketlerde bulunan pay sahipleri değil, şirketlerin direk kendisidir.

TTK'nin 166.maddesine 1.fıkrasına göre “*Bir şirket, bölünme yoluyla, mal varlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.*” Aynı maddenin 2. fıkrasına göre ise “*Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.*” hükümleri yer almaktadır. Burada anlıyoruz ki TTK'ye göre bir şirketin bölünme sözleşmesi veya bölünme planı

⁴ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, -Anonim ve Limited Ortaklıklar, Tek Kişi Ortaklığı, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015. s. 666.

yönetim organı tarafından düzenlenir. Bölünme sözleşmesi veya planını düzenlemek için yönetim organının bir karar alması gerekir.⁵ Dikkat etmemiz gereken husus ise 2. fıkrada yer alan hükümdür. Burada yönetim organları denmemekte yönetim organı denmektedir. Bunun sebebi yukarıda da izah ettiğim gibi yeni kuruluş yoluyla bölünmede mevcut sözleşmenin karşı tarafının mevcut olmamasıdır. Dolayısıyla bu sadece devreden şirketin yönetim organı tarafından hazırlanacaktır.

Bölünme bir şirketin yapısını faaliyetini ve temel taşlarını değiştirecek nitelikte bir işlemdir. Dolayısıyla kanun koyucu bölünmeye ilişkin olan bölünme sözleşmesi ile bölünme planı hazırlama yetkisini sadece yönetim organına vermiştir. Bu yetki yönetim organının devredilemez bir yetkisidir. Takdir edersiniz ki tam bölünmede bölünen şirket ticaret sicilinden terkin edilir bu sebeple bu yetki sadece yönetim organına haiz bir yetkidir. Yönetim organı hiçbir şekilde bu yetkisini genel kurula devredemez. Genel kurul sadece bölünme sözleşmesi ve bölünme planını onaylama ve reddetme yetkisine sahiptir.

Yönetim organı bölünme sözleşmesi veya bölünme planından önce bir karar alır. Bu karara bölünme sözleşmesi veya bölünme planı eklenir. Yönetim organı isterse bölünme sözleşmesi veya bölünme planından sonra da bu kararı alabilir. Yönetim organı bölünme sözleşmesi veya bölünme planından sonra böyle bir karar alırsa, bu kararın alınması bölünme sözleşmesi veya bölünme planında geciktirici şart olarak yer almalıdır.⁶

Bölünmeye ilişkin verilecek kararı şirketin yönetim organının vereceğini belirtmiştik. TTK'de bu karar için yönetim organı hakkında bir nisap belirtilmemiştir. Dolayısıyla yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanılması ve toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluk ile bu kararın alınması yeterlidir.

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hazırlama yetkisi yönetim organının devredilemez yetkisi olduğundan dolayı bu yetki yönetim kurulunda bulunan bir veya birkaç üyeye de devredilemez bir yetkidir. Fakat bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hazırlama

⁵ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 90.

⁶ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 119.

yetkisi, TTK'nin 367.maddesinde belirtilen kişilerden yönetim kurulunda bulunan üyelerden birine veya birkaçına verilebilir. Ayrıca temsil yetkisinin devri halinde, bölünme sözleşmesi, kendisine temsil yetkisi devredilen şahıslar tarafından da imzalanabilir.⁷ TTK'nin Yönetimin Devri Başlıklı 367.maddesinde “(1) Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirir. (2) Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.” hükmü yer almaktadır.

İsviçre hukukunda da yönetim organının bölünme sözleşmesi veya bölünme planı düzenleme yetkisi başkalarına devredilemez fakat hazırlanması için başkalarına talimat verilebilir. Doğal olarak Türk hukuku öğretisinde de bu aşamada uzmanlardan yardım alınması gerekebileceği veya özel bir kurul oluşturabileceği ileri sürülmektedir.⁸

Yönetim organının temsil yetkisini devri halinde bölünme sözleşmesi veya bölünme planı temsil yetkisi devredilen şahıslar tarafından imzalanabilir. Kanunumuzda da mutlaka bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yönetim organı tarafından imzalanabilir gibi hükümde bulunmamaktadır. Dolayısıyla bölünme sözleşmesi veya bölünme planını sermaye şirketi tarafından temsil yetkisi devredilen kişiler imzalayabilir.⁹

Yönetim kurulunun bölünme sözleşmesi veya bölünme planını düzenlemesi durumunda bu sözleşme veya plan geçerli olmaz. Yönetim organı tarafından düzenlenen bölünme sözleşmesi veya bölünme planının bir hukuki geçerlilik kazanabilmesi için genel

⁷ Doğan, Beşir Fatih, Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 217.

⁸ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 41.

⁹ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.41; Çebi, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.45.

kurul tarafından da onaylanması gerekir. Düzenlenen bu bölünme sözleşmesi ya da bölünme planı genel kurul onaylayıncaya kadar askıdadır.

3.3.2. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının Hukuki Niteliği

Devralma yoluyla bölünme de bölünme sözleşmesi oluşturulması kanun gereği zaruridir. Bu sözleşmede bölünen ve devralan şirketler yer almaktadır. Dolayısıyla en az iki tarafı olan bir sözleşmedir bu. Tekinalp, bölünme sözleşmesini, bölünme ile ilgili borçlanma ve tasarruf işlemlerine yer veren ortakların payları ve hakları ile borçlarına ilişkin hükümler içeren bir ortaklıklar hukuku sözleşmesi olarak belirtmiştir.¹⁰

Öğretide bir ayrı görüş olarak bölünme sözleşmesini bir üçüncü kişi yararına sözleşme olarak niteleyenlerde mevcuttur.¹¹ Üçüncü kişi yararına yapılan bir sözleşmede üçüncü kişi sözleşmesinin bir tarafı olmadığı halde yapılan sözleşme neticesinde kendisine bir menfaat/hak sağlanır. Bölünme sözleşmesinde de bölünen şirketin ortakları bu sözleşmenin tarafı olmamasına rağmen devralan şirketin paylarına hak kazanmaktadır. Burada bölünen şirketin ortaklarına iktisadi anlamda hak verilmiştir.¹² Bu sadece tam bölünmede geçerlidir. Bir de devralan şirketin ortaklarının paylarının bölünen şirketin ortaklarına verilmesi yoluyla kısmi bölünme yönteminde geçerlidir. Yavru şirket kurulması yoluyla bölünmede bu husus geçerli değildir. Çünkü yavru şirket kurulması yoluyla bölünen şirket yönteminde devralan şirketlerin ortaklık payları direk bölünen şirkete verilmektedir. Burada sözleşmeden bağımsız olan üçüncü bir kişi yararına durumu söz konusu değildir.

Bölünmenin yeni bir şirket kurulması yoluyla gerçekleşmesi halinde ise artık bir sözleşmeden bahsedemeyiz. Yukarıda açıklamasını yaptığımız gibi TTK'nin 166.maddesinin 2.fıkrası gereği burada artık bölünme planı yapılmalıdır. Bölünme sözleşmesi ile bölünme planı içerik olarak birbiriyle tıp tıp aynıdır. Biri taraflar arasında imzalanan bir sözleşmedir, diğeri bölünecek olan şirketin yönetim organının hazırlamış olduğu plandan ibarettir. Yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünmede hukuki kimlik olarak

¹⁰ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 166.

¹¹ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 97.

¹² Bertschinger, Spaltungsvertrag, s. 368.

sadece bölünecek şirket bulunmakta, devralan şirket ise hukuken mevcut olmayıp kurulması gerekmektedir. Bu sebeple bölünme planına devreden şirket yönetim organınca hazırlanan tek taraflı bir hukuki işlemdir diyebiliriz. Bölünme planı da aynı bölünme sözleşmesi gibi yönetim organınca hazırlanır, genel kurul onaylayıncaya kadar askıdadır. Genel kurul onayladıktan sonra hukuki bir irade olarak tasarruf görür.

Bölünmenin yeni şirket kurulması yoluyla gerçekleştirilmesi halinde artık bir sözleşmeden değil, bir plandan bahsedilir.¹³ Bölünme planı tek taraflı bir hukuki işlem olduğu için karşı tarafın rızasını gerektirecek unsurlar barındırmamaktadır. Dolayısıyla bölünme sözleşmesine bir değişiklik yapılması karşı tarafın rızasına dayalı iken bölünme planında bir değişiklik yapılması genel kuruldan bir bölünme kararı alınmasına kadar bölünen şirket yönetim organınca yapılabilir.

Bir şirketin bölünmeyle diğer bir şirketlere malvarlığını devretmesi için bölünme sözleşmesine ihtiyaç duyulacağını belirtmiştik. Yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünme hususunda da şirket sözleşmesi yerine tek taraflı bir işlem olan bölünme planının yapılması gerektiğine değinmiştik. Fakat bir şirket tam bölünme yoluyla bölünmek istediğinde bir kısım malvarlığını mevcut bir şirkete bir kısım malvarlığını ise yeni kurulacak bir şirkete devretmek istediği zaman hem mevcut şirketle bir bölünme sözleşmesi düzenlemesi gerekecek hem de yeni kurulacak olan şirket için bölünme planı yapması gerekecektir. İsviçre Federal Kanunu'nda, bu ihtimal göz önüne alınmış ve bölünme işlemine tek bir şirketin katıldığı hallerde işlemin tek taraflı sayılması gerektiği, aksine bölünme işlemine (ister devreden ister devralan sıfatıyla) birden fazla şirketin katıldığı hallerde ise işlemin iki taraflı bir işlem yani sözleşme sayılması gerektiği görüşü yer almıştır.¹⁴ TTK'de bu ihtimale ilişkin bir hüküm yer almamıştır. Böyle bir ihtimalde bölünme sözleşmesi ile bölünme planının aynı kanun maddesinde yer alması, aynı organ tarafından düzenlenmesi, aynı organ tarafından onaylanması, aynı amaca hizmet etmesi ve içerik olarak birbirinin aynısı olması hasebiyle işlem kolaylığı açısından tek bir metin olarak bölünme sözleşmesi içerisinde yer alması sağlanmalıdır. Nitekim bölünme sözleşmesi ve bölünme planına ilişkin konuların bölünme

¹³ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 40.

¹⁴ Bahar, İn: Com Lfus, Art. 36, N. 3 (Akt. İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 123).

sözleşmesi adı altında tek bir metinde düzenlenmesi, bir başka deyişle bölünme planının bölünme sözleşmesi içinde yer alması mümkün olabilmelidir.¹⁵

3.4. Bölünme Sözleşmesinin veya Planının Şekil Şartı

TTK'nin 166.maddesinin 3.fıkrasına göre hem bölünme sözleşmesi hem de bölünme planının yazılı olarak yapılması zorunludur. Yani bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yazılı yapılmadığı takdirde geçerli değildir. Kanun koyucu yazılı şekil şartı getirmiştir. Burada kanun koyucu resmi yazılı bir şart getirmemiştir. Dolayısıyla bölünme sözleşmesi adi yazılı olarak düzenlenebilir. Yazılı şekil bölünme yoluyla taşınmaz malların devri halinde de yeterlidir.¹⁶ Yani adi yazılı şekilde düzenlenmiş bir bölünme sözleşmesiyle bölünen şirkete ait taşınır ve taşınmazların mülkiyeti devralan şirkete geçebilir ve bu işlem sadece adi yazılı şekil şartına bağlıdır. İsviçre hukukunda ise bölünme kararı resmi şekle tabi tutulmuş, bölünme sözleşmesi veya bölünme planı için dolaylı olarak resmi şekil şartı kabul edilmiştir.¹⁷

Alman hukukunda ise bölünme sözleşmesi veya bölünme planı noter tarafından onaylandıktan sonra geçerlilik kazanmaktadır. Türk hukuku ise hem Alman hem İsviçre hukuklarından bu aşamada ayrılmaktadır. Kanun koyucu bölünme sözleşmesi veya bölünme planına resmi şekil şartı getirmemiştir. Bu durum öğretimizde görüş ayrılıklarına da sebep vermiştir. Öğretimizde yer alan görüş olarak bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yapılacak olan değişikliklerin adi yazılı bir kağıtta yapılmasının kolay ve masrafsız olması hususunda doğru olduğu fakat resmi şart aranmadan bölünen şirketin bütün mal varlıklarının devredilmesi uygun görülmemiş, İsviçre hukukunda gerçekleştiği gibi bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurulda oylanması sırasında resmi şekle tabii olması gerektiği savunulmuştur.¹⁸ Öğretimizde yer alan diğer bir görüş ise bölünme sözleşmesi veya bölünme

¹⁵ Cüneyt, Büyükyaka, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Şirketlerin Bölünme ve Birleşme İşlemlerinin Hukuki Prosedürü”, Regesta, S. 1 (Kasım 2011), s. 79.

¹⁶ Schenker, İn: Fusionsgesetz, Art. 36, N. 10.

¹⁷ Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 60.

¹⁸ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 42.

planının adi yazılı olarak yapılmasını yeterli bulmuş, resmi bir şekil şartına gerek olmadığını savunmuştur.¹⁹

Sadece adi yazılı bir bölünme sözleşmesi ile taşınmazların mülkiyeti veya resmi sicile bağlı taşınırın zilyetliklerinin devrinin gerçekleşmesi eşyanın tabiatına uygun değildir. Hele ki bu unsur büyük sermaye ve finans döngüsünü içerisinde barındıran şirketler hakkında ise bu yönde daha hassas ve keskin olunması gerekmektedir. Dolayısıyla İsviçre hukukunda olduğu gibi genel kurul görüşmesi sırasında aranacak olan bir resmi şekil şartı hem zaman kaybının önüne geçecek hem de son aşamada genel kurulun önüne gelen bölünme sözleşmesi veya bölünme planının resmi şekil şartıyla geçerliliğini sağlayacaktır.²⁰

3.5. Bölünme Sözleşmesinin Veya Bölünme Planının İçeriği

Kanun koyucu bölünme sözleşmesi ve bölünme planının içeriğini TTK'nin 167.maddesinde bentler halinde belirtmiştir. Bölünme Sözleşmesinin ve Bölünme Planının İçeriği başlıklı maddede bölünme sözleşmesi ve bölünme planının özellikleri; a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini, b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan mal varlığını teker teker gösteren listeyi, c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları, d) Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları, e) Şirket paylarının değişim tarzlarını, f) Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini, g) Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini, h) Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri, i) Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen

¹⁹ Çoştan Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 60.

²⁰ Bilge, Mehmet, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1-2 (2003), s. 341-367.

iş ilişkilerinin listesini içerir. Buna göre bir bölünme sözleşmesi yukarıda yazılı olan TTK'nin 167.maddesinde geçen unsurları barındırır.

Bölünme sözleşmesinin TBK kapsamında bir sözleşme sayılabileceğinden bahsetmiştik. Buna göre Türk hukukunda bir sözleşme iki ana unsurdan oluşur. Bunlardan ilki esaslı unsur diğeri ise yan unsurdur. Esaslı unsurlar bir sözleşmede kesin olarak bulunması gereken ve taraflarında bu unsurlar hakkında anlaşmış olmaları gereken sözleşmenin temelini oluşturan unsurlardır.²¹ Bunun dışında yan unsurlar ise esas noktaya bağlı kalan unsurlardır. Yani esas noktasız bir hükme kabil unsurlar değildir. Taraflar genellikle öncelikli olarak esas unsur hakkında bir anlaşma sağlar ve ardından yan unsurları görüşerek sözleşmeyi tamamlarlar. TBK'nin 2.maddesinin 1.fikrasına göre taraflar esaslı unsur hakkında anlaşmış fakat yan unsurları görüşmemiş olsa bile sözleşme kurulmuş sayılmaktadır.²² Ayrıca TBK'nin 2.maddesinin 2. fıkrasına maddesine göre ise taraflar ikinci unsur hakkında uyuşmazlarsa, hakim esaslı unsurlara bakarak yan unsurları karara bağlar. Hükümü yer almaktadır. Tüm bu açıklamalarımıza göre; TTK'nin 167.maddesini irdelediğimiz zaman, a) Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini, b) Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi, c) Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları sözleşmenin esaslı unsuru olarak adlandırabiliriz. Bunlar haricinde maddede geçen diğer içerik unsurlarını ise yan edim olarak değerlendirebiliriz.²³

Birleşmede mevcut bir anonim şirketin malvarlığının hepsi başka bir şirkete geçmekteydi. Bölünmede ise iki türlü bölünme olduğunu kısmi bölünmede devreden şirketin

²¹ Civan, Orhan Ersun, Genel İş Koşulları, , İstanbul, Beta Yayıncılık, 2015, s. 18; Tuzcuoğlu, Tuğçe, Avrupa Birliği Normları ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Işığında Genel İşlem Şartları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 106-107.

²² Ayhan, Rıza, "Teyit Mektubu", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2 (2014), s. 52.

²³ Aksoy, Nazım, Elektronik Çek'e İlişkin Kanun Çalışmalarına Yönelik Türk Ticaret Kanunu (645, 756, 780, 1526) İle İcra İflas Kanunu'nun (167) İlgili Madde Hükümleri Açıklarından Güncel Bir Bakış", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 7, S. 2 (2021), s.179-191.

mal varlığının bir kısmının devredildiğini, kalan kısmı ise devreden şirkette hala kaldığını şirket kalan kısmıyla ticari faaliyetine devam ettiğini izah etmiştik. Tam bölünmede ise bölünen şirketin bütün malvarlığını birden fazla şirkete bölerek ticari faaliyetine son verdiğini belirtmiştik.²⁴ Anonim şirketlerde bölünme kuramında, şirketlerin bölünmeyle hangi malvarlıklarını hangi devrettiği hususunun belirlenmesi gerekir. İşte bu sebeple Kanun koyucu TTK'nin 167.maddesinin 1.fıkrasının (b) bendinde bölünme sözleşmesi veya bölünme planında envanter listesi yapılmasını öngörmüştür. Bu listenin amacı bölünecek olan şirketin malvarlıklarını devralacak şirketlerin hangi malvarlıklarını alacağını belirlemek içindir.²⁵

TTK'nin 167.maddesine göre belirtilen bu içerik unsurları, bölünme sözleşmesinde içerik olarak bulunacak unsurların temelini oluşturmaktadır. Yani taraflar isterse bu maddede belirtilen içeriklerin dışında birçok hükümden sözleşmeye koyabilirler. Şirketler TTK'nin 167.maddesindeki unsurları barındırmak şartıyla daha kapsamlı bir sözleşme içeriği düzenleyebilir.

3.5.1. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Asgari İçeriği

3.5.1.1. Bölünmeye Katılan Şirketlerin Ticaret Unvanları, Merkezleri ve Türleri

TTK'nin 167.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendinde yer alan bu maddeye göre Bölünmeye katılan tüm şirketlerin ticaret unvanları, merkezleri ve şirket türleri bu sözleşmede yer almak zorundadır. Zaten bu sözleşmenin taraflarının şirketler olduğunu belirtmiştik. Tarafsız bir sözleşme olmaz dolayısıyla sözleşmenin taraflarının kim olduğu merkezlerinin nerede olduğu ve şirket türünün ne olduğunun bölünme sözleşmesinde belirtilmesi kadar doğal bir durum yoktur. Bu unsur yukarıda da açıkladığımız gibi esaslı bir unsurdur. Her ne kadar kanunda belirtilmese de yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünmede de bölünme planında bölünecek olan şirket ve yeni kurulacak olan şirketin ticaret unvanı,

²⁴ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.20.

²⁵ Bayram, Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri, s.124.

merkezi ve şirket türünün belirtilmesi gerekmektedir.²⁶ Türk hukukundan ayrı olarak Alman hukukunda yeni şirket kurulması yoluyla bölünme de kurulacak olan yeni şirketin esaslı sözleşmesi bölünme planında belirtilmelidir.

3.5.1.2. Aktif ve Pasif Malvarlığı Konularının Devir Amacıyla Bölümlere Ayrılması ve Tahsisi; Açık Tanımlamayla, Bu Bölümlere İlişkin Envanter; Taşınmazlar, Kıymetli Evrak ve Maddi Olmayan Malvarlığını Teker Teker Gösteren Liste

Bir şirket tam bölünme yoluyla mı bölünecek yoksa kısmi yoluyla mı bölünecek her şeyden önce buna karar vermeli. Bölünme yoluna karar verildikten sonra şirket hangi malvarlığını hangi şirkete devrederek bölünecek, bu malvarlığının içerisinde neler mevcut bunların tek tek listesini yapıp bölünme sözleşmesinde de bu listeye yer vermesi gerekmektedir. Coştan, malvarlığı bölümlerinin açıkça tanımlanmaması halinde, eşya hukukunda yer alan muayenlik ilkesinin gerçekleşmemesi münasebetiyle malvarlığı devrinin geçersiz sayılabileceği görüşündedir.²⁷ Şöyle ki bir üretim işi yapan şirketin tam bölünme yoluyla iki ayrı şirkete bölüneceğini düşünelim. Bölünecek olan şirket hangi taşınmazlarını hangi şirkete devredecek veya hangi araçlarını hangi şirkete devredecek bunları kalem kalem tespit edip bölünme sözleşmesinde buna yer vermesi gerekmektedir. Bu aynı şirketin kısmi bölünme yoluyla bölünmesinde de geçerlidir. Yine kısmi olarak bölünecek olan şirket hangi malvarlığını devredecek kalem kalem tespit edip bölünme sözleşmesinde buna yer vermelidir.²⁸ Şirket devredeceği malların tahsisini kalem kalem belirtmelidir. Bu sayede bölünmeye katılan şirketlerden bölünecek olan şirket hangi malvarlığını kime devredeceğini bilmekte, devralan şirket ise hangi malvarlığını alacağını bilmektedir. Tabii yapılacak bu envanter listesi bölünecek olan şirketin yönetim organına ait bir karardır. Yönetim organı hangi malvarlıklarını devredeceğini belirleyebilir.²⁹

²⁶ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 43.

²⁷ Coştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 65.

²⁸ Kayıhan, Şaban / Yasan, Mustafa, Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 80.

²⁹ Kökbudak, Atike Ayşe, Anonim Şirketlerde Bölünme, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007, s. 47.

Envanter listesi bölünme sözleşmesinin içeriğinin bir unsuru gibi kabul görse de uygulamada sözleşmenin içeriği olarak yer almamakta, sözleşmenin eki niteliğinde sözleşmeye eklenmektedir.³⁰ Bunun sebebi devredilecek malvarlıklarının liste liste yazılmasının sözleşmeyi içerik olarak zorlayacak olmasıdır. Uygulamada taraflar envanter listesini ayrı bir kâğıda yazarak sözleşmenin eki gibi eklemektedir. Burada düşünülmesi gereken asıl olay envantere her malvarlığının gerçekten de kalem kalem yazılması gerekir gerekmediğidir. Kimi görüşlere göre malvarlıklarının sadece belirlenebilir bir isim olarak envanter listesinde yer alması yeterlidir.³¹ Bir diğer görüşlere göre ise malvarlıkları bir karışıklığa mahal vermeyecek şekilde tek tek açıklanması gerekmektedir.³² Bu yazarlar mümkün olduğu kadar detaylandırmanın gerektiğini çünkü adi yazılan bir sözleşmeyle resmi işlem gerektiren taşınmazların devrinin gerçekleşebileceğini dile getirmişlerdir.

Birçok şirketin marka, patent, telif hakkı, *know-how* gibi hakları da mevcuttur bir şirketin malvarlığı sadece taşınır veya taşınmaz malları ile elinde bulundurduğu kıymetli evraklarından değildir. Dolayısıyla söz konusu bu haklarda malvarlığı olarak değerlendirilmeli ve bölünme sözleşmesinin içeriği olarak envanter listesinde yer almalıdır. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki İsviçre hukuku da kıymetli evrakın ve özellikle gayri maddi hakların teker teker sayılmasının zor olduğu, taşınmazların teker teker sayılması uygulamada herhangi bir sorun yaratmasa da kıymetli evrakın teker teker sayılmasının kolay olmadığı dolayısıyla kıymetli evrakın gruplar halinde gösterilmesinin daha isabetli olacağı savunulmaktadır.³³ Bu tarz haklar içinde böyle bir gruplama örneksenebilir.

Ülkemizde İsviçre hukuk sistemi gibi genel kurulda yapılan, bölünme sözleşmesinin kabulünde resmi bir organ olan noter bulunmamalıdır. Bu sebeple herhangi bir karışıklık ve mağduriyet yaşanmaması adına bu unsurların teker teker yazılı olması gerektiği görüşündeyim. Hatta mümkünse genel kurul toplantısı yapılmadan önce bu listenin genel kurul üyelerine gönderilmesi ve genel kurul toplantısına kadar onlara düşünme imkânı

³⁰ Şeker, Sakıp, “Kısmi Bölünmede Doğrular ve Yanlışlar-I”, Yaklaşım, S. 169 (2007), s. 171.

³¹ Böckli, Peter, Schweizer Aktienrecht, Zürich-Basel-Genf, 2004 (Aktienrecht), N. 308a.

³² Botschaft zum Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertargung (BtschtFusG), s. 4438.

³³ İpekeli-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 76.

verilmesi çok doğru olacaktır. Kaldı ki bir şirket elinde mevcut olan malvarlığı unsurlarını zaten bilmekte olup, bunların detaylı şekilde düzenlenmesi şirketi zorlayacak bir unsur değildir. Dolayısıyla tek bir işlem sonucu malvarlığını devredecek hele ki tam bölünmeyle ticari hayatı son bulacak olan bir şirketin devredecek olduğu malvarlıklarının listesini açık açık belirtmesinde gereklilik görmekteyim. Açık açık belirtilsin ki paydaşlar şirketin hangi malvarlığında karşı ne devralan şirketten ne pay alacaklarını açıkça anlayabilsin. Sonuç itibarıyla burada külli bir devir söz konusudur.³⁴ Ayrıca TTK'nin 168. maddesi ise “*Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde; a) Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre Kendilerine gecen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer. b) Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır. (2) Birinci fıkra hükmü kıyas yoluyla alacaklara ve maddi olmayan malvarlığı haklarına da uygulanır. (3) Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilden sorumludurlar.*” hükmünü içermektedir. Bu hüküm gereğince kimi durumda şirketler yapmış olduğu sözleşmede içerik olarak unutulmuş bir malvarlığı var ise bu durumda ne yapılması gerektiğine yardımcı bir hüküm olarak mevcuttur. Dolayısıyla bu maddedeki hükme ihtiyaç duyulmaması için envanter listesinin hiçbir eksikliğe ve yanlışlığa mahal vermeyecek şekilde tek tek ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.³⁵

3.5.1.3. Değişim Oranı Doğrultusunda Ödenecek Denkleştirme Tutarı ve Bölünen Şirketin Paydaşlarının Devralan Şirketteki Hakları

Burada payların değiştirilmesi diye ifade edilmek istenen; bölünen şirketin paylarını devralan şirket veya şirketlerin alması, bunun sonucunda devralan şirketin ise bölünen şirketin ortaklarına pay vermesi durumudur.

³⁴ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 87.

³⁵ Barış, Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme, s. 96.

Değişim oranı olarak ifade edilmek istenen ise bölünen şirketin devralınan malvarlığına karşılık, devralan veya şirketlerin ne kadar pay vermesi durumudur. Değişim oranı, esasen, müzakereye tabi konulardandır.³⁶

Tam bölünme ya da asimetric bölünme söz konusu olan hallerde bir değişim yapılacağından değişim oranının belirlenmesi çok önemlidir. Geri kalan hallerde bir değişim olmayacağı için değişim oranını konuşmak uygun olmayacaktır. Fakat bu unsurun sözleşme içeriğinde esaslı unsur olarak yer alması çok önemlidir. Şöyle ki; Bölünen şirketin pay sahiplerinin bölünen şirketin malvarlığını devralan şirketten pay sahibi olacağını belirtmiştik. Bu sebeple bölünen şirketin pay sahipleri devralan şirketten ne oranda pay alacağını bilmesi ve bu hakkını koruması gerekmektedir. Tabii olarak bu durumda bölünme sözleşmesinde yer alması gerekmektedir.

Uygulamada genellikle değişim oranının belirlenmesi şirketlerin paylarına biçmiş olduğu değer üzerinden yapılmaktadır. Bu sebeple bu değer biçme unsurları ile bölünmede geçerli olacak pay oranları bölünmeye katılan şirketler arasında geçecek bir müzakere neticesinde belirlenecektir. Çünkü bu unsur bölünme sözleşmesinin esaslı unsurudur. Fakat değişim oranının belirlenmesinde sadece pay biçerek yapılması da zorunlu değildir. Şirketin öz sermaye tutarı da dikkate alınarak bir oran belirlenebilir.

Kanun koyucunun devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamalar kısmında ise yapılan bu bölünme sözleşmesiyle şirket ortaklarına verilecek olan payların türü, bu payların değeri gibi unsurları içermektedir. Hatta durumlarda ise bölünme neticesinde bölünmeye katılan şirketlerin pay sahiplerinin durumu daha eskisine nazaran daha kötü olabilir. Bu durumda TTK'nin 167.maddesinin 1.fıkrasının (c) bendince temettü şeklinde dağıtımla denkleştirme tutarı ödenir. Kısmi bölünme ve simetric bölünme hallerinde, değişim oranı ve denkleştirme ifadesi yersiz kalmaktadır.³⁷ Bunun gibi ortaklık haklarına ilişkin durumların içeriğinin belirtilmesi gerektiğini kanun koyucu zorunlu kılmıştır.

³⁶ Usluel Gürbüz / Aslı, Elif, "Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu", BATİDER, C. 29, S. 1, (2013), s. 146.

³⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku-Genel Esaslar, s. 116.

3.5.1.4. Devralan Şirketin; İntifa Senedi, Oydan Yoksun Pay ve Özel Hak Sahiplerine Tahsis Ettiği Haklar

İntifa senedi sahiplerine, oydan yoksun pay sahiplerine ve özel hak sahiplerine hangi eşdeğerde hakların tahsis edildiğinin bölünme sözleşmesi veya bölünme planından açıkça anlaşılması gerekmektedir.³⁸ TTK'nin 167.maddesinin 1.fıkrasının (c) bendine göre bölünme sözleşmesinin içeriğinde; bölünen şirkette bulunan özel haklara sahip kişilere, devralan şirket tarafından verilecek haklarında yer verilmesi zorunludur. Bölünme kuramında, bölünmeye katılan şirketlerin pay sahipleri hiçbir şekilde hak kaybına uğramamaktadırlar. Çünkü bölünme kuramında hakların devamlılığı söz konusudur. Bu ilke doğrultusunda özel hak sahiplerinin de haklarının korunması zorunludur.³⁹

Kanun her ne kadar intifa senedi hakkı sahibi, oydan yoksun pay sahibi diye belirtmiş olsa da özel hak sahibinin kim olduğunu açıklamamıştır. Özel hak sahibi diye ismine baktığımız zaman diğer ortaklara göre daha özel haklara sahip ve özel bir statü içerisinde yer alan bir kimseler düşünmekteyiz. Bu doğru bir tabir olup şirkette pay sahibi olmadan da şirketle mevcut ilişkileri neticesinde şirket alacaklısından daha önde fakat şirket ortağına yakın bir statüde bulunan kimseleri de özel hak sahipleri olarak değerlendirebiliriz. Tahvil alacaklılarını da özel hak sahiplerine örnek olarak verebiliriz.

Oydan yoksun pay sahiplerini açıklayacak olursak; Kanundaki oydan yoksun kişilerin anıldığı hallerin dışında, katılım senedi sahiplerini ifade ettiğini söyleyebiliriz. Katılım senedi sahiplerini şirketten pay alır fakat şirket işleyişine ilişkin bir oy kullanamaz burada kanun koyucu bu sebeple katılım senedi sahiplerinin haklarının korunmasını istemiştir.⁴⁰

Bölünmeye katılan şirketler hem paydaşları hem de malvarlıkları, şirketin paylarının değerleri gibi unsurlar bakımından birbirine denk şirketler olmayabilir dolayısıyla bölünme sonrası bölünmeye katılan şirketlerin pay sahiplerinin hakları bölünme sonrası aynı olmayabilir veya bölünen şirketin pay sahiplerinin hakları devralan şirketin payları üzerinde

³⁸ Kendigelen, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, s. 153.

³⁹ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s.645.

⁴⁰ Gönen, Eriş, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995, s. 619.

de aynı olmayabilir. Bunu pratik olarak gerçekleştirmekte zaten çok zordur. Bu sebeple zaten kanun koyucu denkleştirme tutarını öngörmüştür. Dolayısıyla özel hak sahiplerine eski şirketlerinde mevcut olan haklarının aynısını sağlamaktan ziyade özel hak sahiplerinin haklarına binaen denkleştirme sağlanması yolu izlenmektedir.⁴¹

Bölünme neticesinde sermayenin azaltılması söz konusu olacaksa, pek çok bölünmede sermaye azaltılır ve sermayenin azaltılması payların yok edilmesi ile gerçekleştirilebilecektir.⁴²

3.5.1.5. Şirket Paylarının Değişim Tarzları

TTK'nin 167.maddesi uyarınca bölünme sözleşmesi veya bölünme planı içerisinde yer alan alması gereken bir unsur da şirket paylarının değişimidir. Öğretide bu değiş tokuşun aracı bir kurum vasıtası ile yapılması gerektiği, söz konusu aracı kurumun ve yapacağı işlemlerin de bölünme sözleşmesinde veya planında açıkça yazılması gerektiği görüşü mevcuttur.⁴³ Kanun koyucu şirket ortaklarının paylarının değiş tokuş yapılma şekillerini bu sözleşmede içerik olarak belirtilmesini gerekli görmüştür.

3.5.1.6. Şirket Karına İştirak Hakkı ve Zamanı

TTK'nin 167.maddesinin 1.fikrasının (f) bendine göre kanun koyucu, bölünme sözleşmesi veya bölünme planında şirket paylarının bilanço karına hangi tarihten itibaren hak kazanacağı ve bu hakkın özelliklerinin de belirtilmiş olması gerektiğini öngörmüştür.

Bir pay ihraç zamanı itibariyle kara olan iştirak hakkını da beraberinde getirir. Bu sadece bir bölünme olayı sonucunda değil, bir şirketin yeni kuruluşunda veya sermaye artırımını gibi yeni paylar oluşturan durumlarda da yeni paylar oluştukları tarih itibariyle kara olan iştirak hakkını sunmaktadırlar. Hatta şirkette hali hazırda başka paylar bulunsa da bölünme sonucunda oluşan yeni paylar ihraç edildikleri dakikadan itibaren kâra iştirak

⁴¹ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 121, Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 89.

⁴² Demir Koray, "Uygulanabilirlik Şartları Bakımından Esas Sermayenin Azaltılması Yöntemleri", BATİDER, C. 33, S. 1, (2017), s. 125.

⁴³ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 46.

ederler.⁴⁴ Bu kâra iştirak edilmesinde şu hususa değinmek gerekmektedir. Bölünme kuramı neticesinde oluşan yeni paylar geçmişe ait olan şirket karlarına iştirak edemezler. Çünkü bu payların oluşması için zaten önce bölünme işleminin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Kanun koyucu bu tarihin bölünme sözleşmesinde bulunmasını özellikle istemiştir. İlk düşünüldüğünde zaten bölünme işleminin tescili ile yeni payların kara iştirak edecekleri çok açıkken kanun koyucunun bölünme sözleşmesinde bir tarih belirtilmesini istemesi hem sözleşmenin içeriğini olabildiğince açık hale getirmek hem de o tarihe kadar şirketlere zaman tanıyarak kendilerini bu sisteme göre adapte etmelerini sağlayabilmek, şirketlerin ticari faaliyetlerinde önünü görerek hareket etmelerini ve yeni duruma adaptasyonlarını sağlamayı amaçlamıştır.⁴⁵ Tabi bu tarihi belirlemek tamamen bölünme sözleşmesine taraf olan şirketleri ilgilendiren bir durumdur. Yani kanun koyucu bu unsur için bir tarih belirlememekte, bu tarihi belirlemeyi de şirketlere bırakmaktadır. Şirketler herhangi bir tarih belirtebilecekleri gibi bu tarihi bölünme işleminin tescil tarihi olarak da belirleyebilmelerinde bir mahsur yoktur.

3.5.1.7. Devreden Şirketin Yaptığı İşlemlerin Hangi Tarihten İtibaren Devralan Şirket Veya Şirketlerin Hesabına Yapılmış Kabul Edildiği

TTK'nin 167.maddesinin 1.fikrasının (g) bendine göre; bölünmeye katılan şirketlerden bölünen şirketin yapmış olduğu işlemlerinin hangi tarihten sonra bölünmeye katılan devralan şirketin veya şirketlerin hesabına yapılmış kabul edileceğini de bölünme sözleşmesi veya bölünme planında belirtilmiş olması gereklidir. Yani demek oluyor ki burada belirtilen tarih, bölünen şirket tarafından yapılan işlemlerin devralan şirket veya şirketler hesabına yapılacağı tarihtir. Bu tarih ticaret siciline tescil tarihinden önceki bir tarih olacağı için, bölünmenin hukuki geçerlilik tarihi öne çekilmiş olacaktır.⁴⁶

⁴⁴ Arslanlı, Halil, "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası C. 23, S. 3-4 (1958), s. 248.

⁴⁵ Çevik, Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, Ankara, Yetkin Yayınları, 2002, s. 524.

⁴⁶ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 47.

Bölünmenin tescili ile bölünen şirketin yapmış olduğu işlemler bölünmeye katılan şirket veya şirketlerin hesabına yapılmış olacaktır. Fakat kanun koyucu burada şirketlerin sadece tescil tarihine bağlı kalmasını istememiş, kendilerinin bu durumu daha da öne çekebilecekleri bir düzen sağlamak istemiştir. İşte bu sebeple kanunda bu hüküm yer almaktadır. Böylece bölünmeye katılan şirketler tescil tarihinden önce bir tarihi belirleyebilecekler ve tescilden önce bölünen şirket tarafından yapılan işlemler devralan şirket veya şirketlerin hesabına yapılmış olacaktır.

Bir sözleşme iç hukuk ilişkisi oluşturmaktadır. Dolayısıyla bölünmeye katılan şirketlerle yapılan bu işlem yalnızca iç ilişkide hüküm ve sonuç doğuracaktır. Dolayısıyla bölünecek olan şirketle bir işleme maruz kalmış olan bir üçüncü kişi için yapılan işlemin tarafı bölünme sözleşmesinde belirtilen tarihten bağımsız bir şekilde (tescil tarihine kadar) sadece bölünen şirketin kendisidir.⁴⁷ Ayrıca tam bölünmede bölünen şirket bölünme işleminin tescilinden sonra tasfiyesiz bir biçimde ortadan kalkmış ve bu suretle tescilden önceki işlemlerden kaynaklı yarar ve zararlar başından bu yana ve kısmi külli halef sıfatıyla devralan şirketlere geçmiş olacağından, tam bölünmeye yönelik sözleşmelerde işlemlerin hangi tarihten itibaren devralan şirketler hesabına yapılmış sayılmasına yönelik bir tarih belirlenmiş olması pek mantıklı olmaz.⁴⁸

Bölünme sözleşmesi ve bölünme planında kanun koyucunun yer almasını istediği bu tarih kısmi bölünme hallerinde uygulanır. Zaten kısmi bölünme halleri için düşünülmüş bir sistemdir. Çünkü kısmi bölünmede bölünecek olan şirket malvarlığının bir kısmını devrettikten sonra ticari hayatına devam etmektedir. Dolayısıyla kısmi bölünmede bölünen şirket ve devralan şirketin varlığı da devam edecektir. Bu sebeple bölünme sözleşmesinde yer alan bu tarihin bölünmesiyle şirketin yapmış olduğu işlemlerin hangi şirkete ait olacağı hususu kesinleşmiş olmaktadır. Kısmi bölünme yoluyla yapılan bir işlemde bir üçüncü kişi tescil tarihine kadar yapılan işlemlerde bölünen şirkete başvurabilecek, bölünen şirkette şayet TTK'nin 167.maddesinin 1.fikrasının (g) bendine göre süre belirlediyse belirlediği bu süreye

⁴⁷ Gürbüz-Usluel, Aslı Elif, Ticari İşletme Hukuku-Şirketler Hukuku, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2014, s. 135-229.

⁴⁸ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 113.

göre devralan şirketlere rücu hakkını kullanabilecektir. Çünkü yukarıda izah ettiğimiz gibi belirlenen bu süre sözleşmenin tarafları arasında iç ilişkide geçerlidir.

3.5.1.8. Yönetim Organlarının Üyelerine, Müdürlerine, Yönetim Hakkına Sahip Kişilere ve Denetçilere Tanınan Özel Menfaatler

TTK'nin 167.maddesinin 1.fikrasının (h) bendine göre; bölünme sözleşmesi ve bölünme planında yönetim organları üyeleri ile müdürler ve yönetim hakkına sahip kişilere tanınan özel menfaatlerinde yazılması gerektiğini öngörmüştür. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planında söz konusu bu unsurun yazılması zorunlu değildir. Şöyle ki; yönetim organı üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere herhangi bir hak tesis edilmemiş olabilir.⁴⁹ Eğer bir hak tesis edilmemişse bunun yazılmasına da gerek yoktur. Tesis edildiği takdirde bu hakların neler olduğunun belirtilmesini kanun koyucu zorunlu kılmıştır.

Bu hükümde yer alan özel menfaatler hususuna değinmekte yarar var. Buradaki özel menfaat pay dışında paraya çevrilebilecek her türlü hakkı kapsamaktadır. Bu haklara örnek verebilecek olursak; ayrılma tazminatı, pay alım hakları, kira yardımı vb. durumlar olabilir.⁵⁰

Burada kanun koyucu yönetim haklarına sahip kişilere verilecek özel menfaatlerinde bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer alması gerektiğine hükmetmiştir. Burada kanun koyucunun maksadı genel kurulu aydınlatmaktadır. Nitekim bir şirketin direksiyonunda oturan ve o şirkete yön veren kurum yönetim organıdır. Dolayısıyla bu organın bölünme yolunu tercih etmesi şirket içerisindeki herkesin haklarını etkileyen bir pozisyonudur. Sonuç itibarıyla şirketin malvarlığının bölünmesi söz konusudur. Haliyle burada yapılan bu işlemin ortaklar arasında şüpheye mahal vermeyecek şekilde teraziye olması gerekmektedir. Bu şekilde yönetim organına verilen özel haklarında genel kurulca

⁴⁹ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 114.

⁵⁰ Kökbudak, Anonim Şirketlerde Bölünme, s. 51.

görülmesi bilinmesi ve buna göre oy verilmesi bölünme işlemini daha şeffaf hale getirecektir.⁵¹

Burada kanun hükmünde yer alan fakat kaynak kanunlarda yer almayan denetçiler hususuna değinmekte yarar var. Denetçinin asıl görevi bağımsız olarak şirketi denetlemektir. TTK'nin 399.maddesine göre denetçiyi şirket genel kurulu seçmektedir. Tüm bu kısa bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde denetçinin görevi bağımsız bir şekilde denetim yapmak iken şirket bölünmesinden özel menfaat sağlaması mümkün değildir. Çünkü bu denetçinin bağımsızlığına gölge düşürür ve denetçilik kuramının amacıyla ters düşer. Denetçilere herhangi bir şekilde bir menfaat temin edilemez.⁵²

İsv.Bir.K.'nin 37. maddesi incelendiğinde de sayılan kişiler arasında denetçiler mevcut değildir. Denetçiler sadece ilgili kanunun taslağında yer almış ve görüşmeler neticesinde yasalaşan kanunda denetçiler çıkarılmıştır. Dolayısıyla İsviçre hukukunda da denetçiler özel menfaat sahibi değildir. Hatta İsviçre hukukunda denetçilerin özel menfaat temin etmesi de açık hüküm olarak yasaklanmıştır.⁵³

3.5.1.9. Bölünme Sonucu Devralan Şirketlere Geçen İş İlişkilerinin Listesi

TTK'nin 167.maddesinin 1.fikrasının (i) bendine göre; bölünme sonucunda bölünen şirketteki iş ilişkileri listesinin bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer alması gerektiğini öngörmüştür.

Bir şirketteki iş ilişkisi çok geniş bir yelpazeyi ele almaktadır. Bir şirketin alt taşeronla yapmış olduğu bir ilişkisi olabilir, bayileriyle, bizzat kendi müşterileriyle, imalatçılarıyla, kendi işçileriyle, üretmiş olduğu ürünün lojistiğini yapan firma ile vb. birçok kişi veya şirket ile iş ilişkisi mevcuttur. Fakat TTK'nin 178.maddesi ışığında değerlendirdiğimizde, kanun

⁵¹ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.48.

⁵² Hazıroğlu, Elif Cemre, "Yapısal Değişiklikler ve Kurucu Menfaatleri", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 32, S. 4 (2016), s. 173-200.

⁵³ İsviçre Birleşme Kanunu, m. 37.

koyucunun burada dile getirdiği iş ilişkisi sadece bölünen şirketin kendi işçileri yapmış olduğu iş ilişkisidir.

Bölünme sözleşmesinin içeriğinde yer alan bu liste bir taahhüt veya bir sorumluluk gerektirecek hüküm içermemektedir. Bu liste sadece açıklayıcı bir listedir. Takdir edersiniz ki iş hayatı sürekli dinamik bugünü yarınına farklı ilerleyen bir süreçtir dolayısıyla bu liste yapıldıktan sonra bile işten çıkan işçiler veya işe yeni alınan işçiler olabilir.⁵⁴ Bu sebeple genel kurul onaylayana kadar sürekli bu listenin güncellenmesi gerekecektir. Tüm bu sebeplerden dolayı biz bu hükmün sadece açıklayıcı bir liste olarak değerlendirdiğini anlamaktayız.

Bu listede işçilerin kişisel bilgilerinin yer alıp almayacağı, işçilerin bilgilerinin özlük dosyalarının detaylı şekilde belirtilmesi mi yoksa sadece sayı olarak belirtilen bir liste mi olacağı hususunu düşünecek olursak bu listesinin sadece açıklayıcı nitelikte bir liste olması ayrıca sürekli güncellenebilir bir liste olması ve kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirdiğimizde detaylı bilgiler yer almadan sadece işçilerin sayısı ve isimlerinin yeterli olacağını düşünmekteyim. Kaldı ki zaten TTK'nin 178. maddesi uyarınca da bölünmede işçilerin rızası aranmaktadır. Nitekim Yargıtay; “Çalışanların korunmasına ilişkin hükümler TTK'nin 178.maddesi ile düzenlenmiş olup, madde uyarınca tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer.⁵⁵” hükmü vererek TTK'nin 178.maddesini dayanak göstererek işçilerin alacaklarını korumayı hedeflemiştir.

3.5.2. Bölünme Sözleşmesinin veya Bölünme Planının İhtiyari İçeriği

Bölünme sözleşmesi ve bölünme planının bir sözleşme niteliğinde olduğunu defalarca belirtmiştik. Dolayısıyla bir sözleşmenin unsurları da sözleşmenin taraflarınca belirlenir demiştik. Fakat söz konusu bölünme sözleşmesi olunca TTK'nin 167. maddesince sözleşmede belirtilmesi gereken asgari unsurlara değinmiş ve bu unsurları hüküm altına

⁵⁴ Durgun, Kısmi Bölünme, s. 104.

⁵⁵Yargıtay 7. Hukuk Dairesi E. 2014/13751 K. 2014/20750 T. 12.11.2014, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi 23.09.2022)

almıştır. Şunu belirtmek isterim ki bölünme sözleşmesinde bölünmeye katılan şirketler sadece zorunlu unsurlardan oluşacak bir sözleşme yapmak zorunda değil, bu sözleşmede başka hususları da düzenleyerek sözleşmede hüküm altına alabilirler.⁵⁶ Aynı şekilde bölünme planında da yönetim organı sadece TTK'nin 167.maddesindeki unsurlarla bir plan yapmayıp bu zorunlu unsurların haricinde başka hükümlere de bölünme planında yer verebilirler.⁵⁷

Hem bölünme sözleşmesinde hem de bölünme planında bölünme şekline, bölünme tarihine, tescil tarihine, bölünme planında yeni kurulacak olan şirketin türüne, unvanlarına, şirketin bulunduğu yere vb. gibi unsurlara da bölünme sözleşmesi ve bölünme planında yer verilebilir. Hatta bölünme sözleşmesinde cezai şart veya uyumsuzluklarda hangi mahkemenin yetkili kılındığına kadar her ihtiyari unsura bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer verilebilir.

3.5.3. Tahsisi Yapılmayan Malvarlığı Unsurları

Bölünme, bir şirketin malvarlıklarının birden fazla şirketlere bölünmesiyle gerçekleşir. Kısmi bölünme olursa; bölünen şirketin bir kısım malvarlığı devredilir. Dolayısıyla hangi malvarlığının hangi şirkete bölündüğünün belirlenmesi çok önemlidir. Bu sebeple her bir malvarlığı unsurunun bölünen şirkette mi kalacağını yoksa devralan şirketlere mi geçeceğini tespit edilmesi zaruridir.⁵⁸ Yukarıda envanter listesinin bu sebeple hassas bir şekilde hazırlanması gerektiğine de değinmiştik. Ayrıca bölünmenin tescil işlemi ile gerçekleşeceğine de değinmiştik. Tescilden sonra yani bölünmenin gerçekleşmesinden sonra bazen tahsis dışında kalan mallar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda da kanun koyucu hüküm öngörmüş ve oluşma ihtimali bulunan bir eksikliğin önüne geçmek istemiştir. TTK'nin 168.maddesine göre bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer almayan malvarlıkları; Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlıklarının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer demiş ve kısmi bölünme söz konusuysa tahsisi

⁵⁶ Barış, Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme, s. 31.

⁵⁷ Poroy / Tekinalp / Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku, s. 167.

⁵⁸ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 142.

yapılamayan malvarlığı devreden şirkette kalır demiştir. Kanun koyucu bir nevi bölünmenin amacına göre hareket etmiş ve bu hükümleri vermiş tam bölünme söz konusuysa bölünen şirketin varlığından söz edemeyeceğimiz için tahsisi yapılamayan malvarlığı üzerinde bölünen şirketin hakkının olamayacağını, kısmi bölünmede ise tahsisi yapılmayan malvarlığının bölünen şirkette kalması gerektiğine hükmetmiştir. Kanun cümlesinde tam bölünmeyle ilgili yer alan ibarede paylı mülkiyet denmektedir. Burada yer alan paylı mülkiyet bölünmenin sicile tescilden itibaren oluşmaktadır.⁵⁹

Bölünme planı veya bölünme sözleşmesinde yer almayan tahsisi yapılamayan mallar tam bölünme yoluyla bölünmeye katılmış olan devralan şirketlere eşit olarak verilmemektedir. Bölünme sözleşmesine bakılarak bu sözleşmede yer alan oran üzerinden belirlenmektedir.

TTK'nin 168.maddesinin 2.fıkrasına göre tahsisi yapılmayan alacaklar ile maddi varlığı olmayan malvarlıklarına kıyas yoluyla birinci fıkra hükümlerinin uygulanacağını belirlemiştir.

TTK'nin 168.maddesinin son fıkrası bölünme sözleşmesi veya bölünme planında tahsisi yapılmayan borçlar içinde bir hüküm içermektedir. Bu hükme göre tam bölünme yoluyla bölünme gerçekleşir ve bölünme sözleşmesinde bir borcun tahsisi yapılmaz ise bu borca bölünmeye katılan şirketler müteselsilen sorumlu olacaktır.⁶⁰ Bu sorumluluk kusursuz sorumluluktur. Çünkü söz konusu borcun oluşmasında bölünmeye katılan şirketlerin bir sorumluluğu yoktur sadece bölünmeye katıldıkları için sorumlu tutulmaktadır.⁶¹ Bu hükümle bölünmeden bağımsız olan alacaklılar korunmak istenmiştir. Çünkü böyle bir hüküm olmasa ve bu borç kasten tahsis edilmemiş olsa alacaklının muhatabı olan şirket bölünmeden sonra hukuken varlığına son verecek ve alacaklı borcun tahsili anlamında mağdur olacaktı. Fakat TTK 168.maddesinin hükmüyle artık alacaklı bölünmeye katılan şirketlerin hepsinden borcun tahsilini talep edebilecektir. Şu hususa değinmek gerekir kanun koyucu bu müteselsil

⁵⁹ Demirboğa, Dursun Ali, "Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi Yapılmasına İmar Kanunu ve Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Tarafından Getirilen Sınırlamalar ve Noterin Sorumluluğu", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 11 (2018), s. 97.

⁶⁰ Karşlıoğlu, Alacaklıların Korunması, s. 33.

⁶¹ Çoştan, Alacaklının Korunması, s. 204.

sorumluluk için herhangi bir süre de belirlememiştir. Yani yasal zamanaşımı doğrultusunda alacaklı bölünmeye katılan tüm şirketlerden alacağının tahsilini isteyebilecektir. Kanun koyucu kısmi bölünme hakkında ise herhangi bir müteselsil sorumluluk hükmü getirmemiştir. Çünkü tahsisi yapılamayan malvarlıklarında olduğu gibi tahsisi yapılmayan borçta bölünen şirkete ait olacaktır.

TTK'nin 168.maddesinde yer alan bu düzenleme tamamlayıcı nitelikte bir düzenlemedir.⁶² Yani taraflar bölünme sözleşmesi veya bölünme planında kendileri bir düzenleme yaparak borçların kime ait olacağı hususunda bir düzenleme getirebilirler. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planında aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde TTK 168.maddesi uygulanır. Yani örnek verecek olursak bölünme sözleşmesi veya bölünme planında tahsisi yapılmayan borçlara ilişkin devralan iki şirketten birinin sorumlu olacağı kararlaştırılabilir.

3.6. Bölünme Sözleşmesi veya Planının Değiştirilmesi

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planını şirketin yönetim organı tarafından yapılır. Şirketin yönetim organına verilen bu yetki devredilemez bir yetkidir. Yönetim organı hiçbir şekilde de bu bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yapma yetkisinden vazgeçemez. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yönetim organı tarafından yapıldıktan sonra ise şirket genel kurulunca yapılacak bir oylamayla ya kabul edilir ya da reddedilir. Bu izah ettiğimiz hususlar dâhilinde şirketin yönetim organı bölünme sözleşmesi veya bölünme planını şirketin genel kuruluna oylamaya sunmadan önce istediği zaman değiştirebilir hatta bölünme kararından vazgeçebilir. Fakat bir bölünme sözleşmesi veya bölünme planı şirket yönetim organı tarafından düzenlenmiş, genel kurulca oylanmış ve kabul edilmiş ise artık yönetim organı kendi isteği doğrultusunda bölünme sözleşmesi veya bölünme planında bir değişiklik yapamaz. Tekrar yapılan değişikliğin genel kurulun oylamasına sunulması ve genel kurulca kabul edilmesi gerekmektedir. Bahsetmiş olduğumuz bu değişiklik bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının içeriği ile ilgilidir. Yani bölünme sözleşmesi veya

⁶² Erdem, H. Ercüment, Anonim Ortaklıkların Bölünmesinde Alacaklıların Korunması, İstanbul, Onikilevha, 2016, s. 345.

bölünme planında, basit yapılan yazım yanlışlarında tekrar genel kurulun toplanıp bir oylamayla yazım yanlısının düzeltilmesine iştirak etmesine gerek yoktur. Yönetim organı sehven yapılan bu hataları kendisi genel kurulu toplamadan giderebilir.

Yapılan değişikliğin genel kurul tarafından onaylanmasının ardından bölünme ticaret siciline tescil edilir. Bölünme ticaret siciline tescil edildiği andan itibaren bölünme sözleşmesi veya bölünme planı değiştirilemez.⁶³ Şu hususa değinmekte yarar var, yönetim organı tarafından düzenlenmiş ve genel kurulca onaylanıp kabul edilen bir bölünme sözleşmesi veya bölünme planına mutabık yapılan bölünmenin ticaret siciline tesciliyle artık bölünme kararından da geri dönülemez.

3.7. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Onayı

Şirketin yönetim organı tarafından düzenlenen bölünme sözleşmesi veya bölünme planı şirketin genel kurulu tarafından onaylanır. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı genel kurul tarafından onaylanıncaya kadar askıdadır.⁶⁴ Bu sebeple bölünmeye dair bir hüküm oluşturmaz. Genel kurul onayı geciktirici koşul niteliğinde olup, onay gerçekleşinceye kadar geçen süre zarfında bölünme sözleşmesi veya bölünme planının sonuçları askıdadır.⁶⁵ Bölünmenin tam anlamıyla gerçekleşmesi için ise genel kuruldan onay alındıktan sonra ticaret siciline tescil gerekmektedir.

Bir şirketin yönetim organı bölünme kararı olarak bölünme sözleşmesi veya bölünme planı düzenlemiş olsa bile bu bölünme sözleşmesini onaylayacak olan kurum genel kuruldur. Genel kurulun bu yetkisi de devredilemez bir yetkidir. Genel kurul hiçbir baskı altında kalmadan bu bölünme sözleşmesi veya bölünme planını onaylayabilir. Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında; bölünme sözleşmesi veya bölünme planını genel kurulun onaylamadığı takdirde bir cezaya hükmedilmesi gibi koyulan hükümler geçersiz

⁶³ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 41.

⁶⁴ Pulaşlı, Hasan, Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, 1989, s. 193.

⁶⁵ Okur, Sinan, “Roma, Türk- İsviçre ve Avrupa Sözleşme Hukukunda Şart Kavramı ve Hukuki Sonuçları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 1, 2019, s. 50.

olacaktır. Çünkü genel kurula verilen bu yetki, salt genel kurulun bağımsız bir şekilde alması gereken bir onay ile bir bütünlük kazanacaktır.

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı oluşturulduktan itibaren bölünmeye katılan şirketler üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdür. Yani dürüstlük kuralı çerçevesinde bu yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadırlar. Dolayısıyla bölünmeye katılan şirketler genel kurulun onayının alınması için de üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek zorundadır. Bölünme sözleşmesi bir nevi taahhüttür diyebiliriz.

TTK'nin 173.maddesi gereğince; bölünmeye katılan bütün şirketlerin genel kurulunun bu sözleşmeyi onaylaması gerekmekte ve genel kurullarca yapılan bu onaylama geciktirici şart unsuru olarak değerlendirilmektedir. Aslında Türk hukukunda iki görüş mevcuttur. Genel kurul tarafından verilen bu onayı geciktirici şart olarak düşünen görüş ile; genel kurul tarafından verilen bu oyun kanuni şart olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunan görüş bulunmaktadır.⁶⁶

Genel kurul tarafından yapılan bu işlemi kanuni şart olarak değerlendirecek olursak, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurul onayına tabi tutulduktan sonra gerçekleşmesi gerektiğini savunmamız gerekir. Oysaki genel kurul onayından sonra ticaret siciline tescil edilmedikçe bölünme gerçekleşmez. Ayrıca bu şekilde düşünersek şirketlere hiç umulmadık süreçler yaşatabilir.

Genel kurul tarafından yapılan bu işlemi geciktirici şart olarak değerlendirirsek; Şirketin yönetim organı tarafından imzalanan bölünme sözleşmesi artık bir taahhüt sözleşmesi halini almıştır. Dolayısıyla genel kurul onayı ile bu taahhüt artık gerçekleşmiş olacaktır. Bu sebeple bölünme sözleşmesi veya bölünme planının imzalanmasından sonra şirket genel kurulu tarafından onaylanmasına kadar olan süre içerisinde bölünme sözleşmesi

⁶⁶ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 112.

veya bölünme planı askıdadır. Yani bu işlemin gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi genel kurulun onayına tabidir. Yani bu onay geciktirici şarttır.⁶⁷

Bu işlemi geciktirici şart olarak bağlarsak taraflara daha sağlıklı süreçler yaşatacağını düşünmekteyim. Şöyle ki bölünme sözleşmesi veya bölünme planının imzalanmasıyla taahhüt verilmiş kabul edilmektedir.⁶⁸ Geciktirici şart gerçekleşene kadar ise bu işlem askıdadır. Eğer geciktirici şart gerçekleşmezse yani şirket genel kurulu tarafından bölünme sözleşmesini onaylama işlemi sürüncemede bırakılırsa taraflarca imzalanan bir sözleşme de belli bir askı süresinden sonra hüküm ifade etmeden sona erecektir. Tabi ki bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yönetim organları tarafından imzalandıktan sonra genel kurulun kusuru olmasa dahi belli başlı sebeplerle toplanamadıkları durumlarda da taahhüt işlemi olan bu sözleşme sona erecektir. Yani genel kurul kasıtsız olarak da sürüncemede bırakabilir ve imzalanmadığı durumda verilen taahhüt sona erecektir. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurul tarafından onaylanmasını geciktirici şart olarak kabul etmek daha sağlıklı ve tercihen daha etkili bir görüştür.⁶⁹

TTK'nin 173.maddesini yakından incelersek; bölünme kararı başlıklı maddede “(1) 175 inci maddede öngörülen teminatın sağlanmasından sonra, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar. (2) Onama kararı 151 inci maddenin birinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen nisaplara uyularak alınır. (3) Oranın korunmadığı bölünmede onama kararı, devreden şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanıyla alınır.” hükmü yer alır. Madde lafzı olarak yorumlanırsa; teminatın sağlanmasından sonra bölünmeye katılan bütün şirketlerin bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurulları onayına sunması

⁶⁷ Sorgunlu, Munise Buket, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticaret Şirketlerinin Bölünmesinde Alacaklıların Korunması”, (İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2013, s. 29-30.

⁶⁸ Güngör, Mehmet, “Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Kanunları Açısından Şirketlerde Kısmi Bölünme ve Bir Uygulama”, (İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2017, s. 43-44.

⁶⁹ Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 61-62.

gerektiğine hükmetmiştir.⁷⁰ Fakat şu hususa değinmekte yarar var; teminat sağlanmadan da genel kurul toplanıp oylama yapabilir.

Şirket yönetim organlarının genel kurulu toplantıya çağırarak bölünme sözleşmesini veya bölünme planını şirket genel kurulunun onayına sunar. Toplantı çağrı usulü her şirketin türüne göre değişmektedir. Anonim şirket ise buna özgü çağrı yoluyla, kooperatif ise buna özgü çağrı usulü yoluyla genel kurulu toplantıya çağırabilir.

Şirket yönetim organları, şirket türüne özgü toplantı çağrı usullerine göre çağrı yaptıktan sonra toplanan genel kurul ya bölünme sözleşmesi veya bölünme planını kabul edecek ya da bölünme sözleşmesi veya bölünme planını reddedecektir.⁷¹ Genel kurulun hangi yeter sayıyla kabul veya reddedeceği ise TTK 173.maddenin 2.fıkrası gereğince TTK 151.madde ışığında değerlendirilmelidir.⁷² Çünkü TTK 173.maddenin 2.fıkrası bölünmede genel kurul tarafından aranan yeterli sayıyı TTK 151.maddeye atıfla çözmüştür.

TTK'nin 151.maddesinin 1.fıkrasının (a) bendine göre; bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş olan komandit şirketlerde, esas sermayenin veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi koşuluyla genel kurulda alınan mevcut oyların dörtte üçüyle onaylanabilir. TTK 151.maddesinin 1.fıkrasının (c) bendine göre ise limited şirketlerde sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip olmaları şartıyla tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla bölünme sözleşmesi veya bölünme planı onaylanabilir. Burada şu hususa değinmekte yarar var. Günümüzde limited şirketler tek ortaklı bile kurulmaktadır. Dolayısıyla dörtte üçü sağlayamayan bir ortak sayısı mevcut ise bu durumda ne yapılacağıdır. Böyle bir durumda bölünme sözleşmesi ve bölünme planının onaylanması için ortakların oy birliği aranmaktadır.

TTK'nin 151. maddesinin 1.fıkrasının (b) bendine değinecek olursak; bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi

⁷⁰ Güngör, Şirketlerde Kısmi Bölünme, s. 44.

⁷¹ Kökbulut, İsmail, 111 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Ankara, 2012, s. 20.

⁷² Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 152.

şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle bölünme sözleşmesi onaylanmaktadır. Bu hükmü anonim şirketler bazında incelersek TTK'nin 151.maddesinin (a) bendinden bir farkı yoktur. Yani bir kooperatif tarafından devralınacak anonim şirketlerde de genel kurulda bulunan oyların dörtte üçünün onayı ile bölünme gerçekleşebilecektir. Değişen bir husus yoktur. Fakat bu durumu TTK 151.maddesinin 1.fıkrasının (c) bendi kapsamında değerlendirdiğimizde yani limited şirket olarak değerlendirdiğimiz zaman ise bir kooperatifin limitet şirketi devralması durumunda sermayenin çoğunu elinde bulundurmak şartıyla genel kurulda alınan mevcut oyların çoğunluğu bölünmeyi onaylayabilecektir. Kooperatifçe bir limited şirketin devralınması TTK'nin 151.maddesinin 1.fıkrasının (c) bendine göre biraz daha yumuşatılmıştır.

TTK'nin 151.maddesinin 1.fıkrasının (d) bendinde ise kooperatiflere özgür bir hüküm mevcuttur. Bu hükme göre kooperatiflerde verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla, bölünme gerçekleşir. Şayet bölünme sonucunda üyelere ek ödeme, başka bir edim verilecekse ya da sınırsız sorumluluk getirilecekse veya genişletilecekse bu durumda kooperatifin tüm ortaklarının dörtte üçünün kararıyla bölünme gerçekleşecektir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde kanun farklı bir madde öngörmüştür. Bölünmede devralan sıfatıyla yer alan sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, komandite ortakların hepsi bölünme işlemi yazılı olarak onay vermeleri gerekmektedir.⁷³

Bölünme işleminin onaylanmasındaki temel ilke bölünme işlemi sonucunda yükümlülük açısından durumu ağırlaşan ortakların bölünme işlemi daha ağır nisapla ve açık olarak onaylamış olması gerektiğidir. Bu sebeple TTK'nin 151.maddesi 4.fıkrasına göre; bölünme işleminde bir limitet şirket anonim şirket veya sermayesi paylara bölünmüş komandit bir şirketi devralıyorsa, devralma ile ek yükümlülük veya kişisel edim yükümlülükleri öngörülüyorsa ya da genişletiliyorsa bütün ortakların oy birliği ile bölünme

⁷³ Varol, Süleyman / Dönmez, Adnan, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sermaye Şirketlerinde Tür Değişikliği ve Bir Uygulama", Journal of Academic Value Studies C. 6, S. 3 (2020), s. 291.

sözleşmesi veya bölünme planı onaylanır. Bu madde kapsamında anılan kişisel edim ve ek yükümlülükler ise TTK’de bulunan 603. ve 606. madde kapsamında yer alan edimlerdir.

Bölünme işleminin akabinde bölünen şirketin işletme konusu yenilenmek zorundaysa şirket esas sözleşmesinde bu işletmeye özgü konuların değiştirilmesi gerekecektir. İşte bu gibi durumlarda kanun koyucu TTK’nin 151.maddesinin 6.fıkrasında öngörmüş ve bu madde gereğince, devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülmüşse bölünme sözleşmesi ayrıca şirketin esas sözleşmesinin değiştirilmesi sebebiyle, esas sözleşmenin değiştirilmesi oy nisabıyla bölünme sözleşmesinin değiştirilmesine hükmetmiştir.

Kanunumuz her türlü olaya özgü durumlara oy nisabı belirlemiştir. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planının, kendine özgü durumlara göre yukarıda izah edilen oy nisap oranları doğrultusunda onaylanması gerekir.⁷⁴ Bu oy nisaplarına uyulmadan alınan bir genel kurul kararı yok hükmündedir. Takdir edersiniz ki genel kurul şirket bünyesinde bulunan bütün ortakların menfaatini gözetecek ve bu hususta değerlendirecektir. Kanun koyucu da yönetim organının keyfi hareket ederek şirket ortaklarını zor duruma sokmasını önlemek amacıyla bu kabul yetkisini genel kurula vermiştir. Bölünme bir şirketin kaderinde çok önemli bir karardır. Bölünmede şirket yapısından ziyade şirket ortakları üzerinde bir işlem yapılmaktadır. Dolayısıyla ortakların menfaatleri de bu yüzden gözetilmelidir. Bu sebeple kanunda belirtilen oy nisap oranları bölünme sözleşmesi veya bölünme planının kabulü için çok önemlidir.⁷⁵ Tüm bu anlatılanlar ışığında değerlendirdiğimizde bölünme sözleşmesi veya bölünme planını onaylayacak olan genel kurul kararları TTK’nin 151. maddesine uymuyorsa bu durumda menfaati etkilenen ortak veya ortakların talebiyle karşı karşıya kalınma ihtimali doğar. Kaldı ki yargılamada zaten nisaplara uyulmayan kararlar direk yok hükmünde kabul edilmektedir.

⁷⁴ Bilgili / Demirkapı, Şirketler Hukuku, s.87.

⁷⁵ Çalışkan, Merdan, “Yeni Türk Ticaret Kanuna göre Bölünmede Anonim Şirket Açısından Özel Nisaplar”, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, S.123 (2014), s.222-229.

3.8. Bölünme Sözleşmesi veya Bölünme Planının Sakatlığı

Bölünme Sözleşmesi veya bölünme planının bir sözleşme olması hasebiyle sözleşmede geçersizlik durumları ortaya çıkabilir veya eksik hususlar meydana çıkmış olabilir. Bu durumların sözleşme üzerindeki etkisini TBK'nin genel hükümlerinde bulabiliriz.⁷⁶

3.8.1. Yokluk ve Butlan

Bir sözleşmenin esaslı unsurlarında veya sözleşmede ciddi eksikler varsa bu sözleşme butlan yani kesin hükümsüzdür. Kesin hükümsüzlükte sözleşme hükümsüz sayılır. TBK'ye göre kamu düzeni, imkânsızlık, genel ahlak ve emredici hukuk kurallarına uymamak bir kesin hükümsüzlük sebebidir.

Butlan ise bir sözleşmeyi batıl etmektir. Bir sözleşmenin butlan olduğu herkesçe ileri sürülebilir. Herkesçe ileri sürüldüğü gibi mahkemece de re 'sen göz önüne alınabilir. Batıl sözleşmeye dayanan borcun ifa edilmiş olması da bu sözleşmeyi geçerli hale getirmez.⁷⁷ Butlan geçmişe etki eden bir hukuki normdur. Sadece sözleşmeyi butlan yapan hususların değişmesi de sözleşmeyi kurtarmaz o sözleşmenin komple tekrardan yapılması gerekir çünkü butlan geçmişe etkili olarak bir sözleşmenin tüm maddelerini hükümsüz hale getirir.

3.8.2. İptal Edilebilirlik

Taraflar bölünme sözleşmesi yaparken irade bozukluklarıyla karşı karşıya kalabilir. Fakat TTK irade bozukluklarına ilişkin bir hüküm öngörmemiştir. Zaten TBK'de iptal edilebilirliği ilişkin hükümlerde mevcuttur. Kanun koyucu tekrardan izah etmekten kaçınmış ve genel hüküm olarak iptal edilebilirlik durumlarını değerlendirmiştir.

TBK'ye göre bir sözleşme yapılırken taraflardan birinin iradesi sakata uğramışsa o sözleşme iptal edilebilirdir. Yani taraflardan biri, sözleşme yapılırken iradesinde hataya

⁷⁶ Ulusan / Koçsoy, Kısmi Bölünme İşlemi, s. 255-281.

⁷⁷ Oğuzman, Kemal / Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 16. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 176.

düşmüşse, sözleşmeyi yaparken hileye maruz kalarak aldatıldıysa ve korkutmaya yönelik bir borçlandırıcı sözleşmeyi kabul etmesi durumlarını ele almıştır. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı da borç doğuran bir sözleşme olması sebebiyle hile veya saik hatası sebeplerinden dolayı bölünme sözleşmesi veya bölünme planının iptali için dava açılabilir.

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planının iptal edilebilirliği sadece tescile kadar olan süre içinde geçerlidir. Bir bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hazırlanıp genel kuruldan kabul görüp ticaret siciline tescil edildiyse, artık o bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hakkında iptal edilebilirlik hususuyla ilgili dava açılmaz. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı tescil edildikten sonra şartları olduğu takdirde TTK'nin 192. maddesi uyarınca ayrı bir iptal davası açılabilir. Nitekim Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi alacaklının iptale ilişkin açmış olduğu bir davada vermiş olduğu kararında ; *"...Şirketlerin tam veya kısmi bölünebilirlikleri Türk ... Kanunu'nun 159-174.maddelerinde düzenlenmiş, aynı Yasa'nın 192. maddesinde ise 134 ila 190. maddelerin ihlali halinde, bölünme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının; bu kararın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabilecekleri hükmüne yer verilmiştir. Somut olayda, davalı anonim şirketten alacaklı olduğu iddiasıyla davalı şirketin kısmi bölünme işlemine itiraz istemiyle işbu dava açılmış olup davalı anonim şirketten alacaklı olduğunu iddia eden davacının TTK'nin 192. maddesinin açık hükmü karşısında işbu davayı açmakta aktif husumeti bulunmadığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin ilk derece mahkemesince işin esasına girilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir."*⁷⁸ hükmü vererek iptale ilişkin dava açma husumetinin Genel kurulda yer alan şirket ortaklarına ait olduğunu belirtmiştir. Bu karardan da anlaşılacağı üzere TTK'nin 192. madde kapsamında açılması gereken bir iptal davasını alacaklılar değil, bölünen şirketin genel kurulunda yer alan ortaklardan birinin veya birkaçının açması yeterlidir. Hatta bu ortaklar genel kurulda bölünme kararına olumlu oy vermiş olsalar bile TTK 192. maddesi kapsamında bölünme kararına karşı dava yoluna başvurabilirler.

⁷⁸ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21.Hukuk Dairesi 2019/1485E. 2021/1081K. 30.09.2021 T. <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi 21.19.2022).

3.9. Bölünme Raporu

3.9.1. Bölünme Raporunun Konusu

TTK'nin 169. maddesi gereğince, bölünmeye katılan şirketlerin, yani bölünen şirket ile devralan şirketlerin yönetim organları, bölünme işlemi hakkında bir rapor düzenlemek ve bu raporda içerik olarak bölünme işlemlerini ayrıntılı bir şekilde izah etmekle yükümlüdürler.⁷⁹

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer alan içerikler kısa nitelikli içeriklerdir. Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında yer alan hususlar sadece kısa bilgi niteliğinde olduğundan bunlarda yer alan kayıtlar bölünmeye katılan şirketlerin ortakları bakımından yeterli bilgiyi vermekten uzaktır.⁸⁰ Dolayısıyla şirket genel kurulu sadece bu kısa içerikleri inceleyerek bir sonuca varamaz. Bu sebeple daha ayrıntılı ve açıklayıcı bir rapor ile bölünmenin ekonomik veya hukuki yönlerinin genel kurula izah edilmesi çok daha doğru bir yöntemdir. Kanun koyucu da zaten bu maksatla bu hükmü getirmiştir. Ayrıntılı bir şekilde incelenen bölünme raporu sonucunda bir karar almak daha doğrudur.

Bölünme raporunu, bölünmeye katılan şirketlerin her biri ayrı ayrı düzenleyebilir. Bölünmeye katılan şirketlerin hepsi ortaklaşa bir bölünme raporu da düzenleyebilir.⁸¹ Bölünmeye katılan bütün şirketlerin ortaklaşa olarak bir bölünme raporu düzenlemesi doğru değildir. Çünkü bu şirketler arasında ileride bir husumet olabilir veya bir menfaat çatışması da söz konusu olabilir. Kaldı ki bir şirketin kendi içine ait ortaklarının bildiği ticari sırlar veya mahremiyet gerektiren hususlar olabilir. Bu hususlar bölünmeye sebebiyet vermiş olabilir. Bu sebeple her şirketin bölünme raporunu kendisinin düzenlemesini daha etkin bir yöntem olarak düşünmekteyim. Eğer bölünme ile yeni bir şirket kurulacaksa, söz konusu bölünme raporu, bölünen şirket tarafından hazırlanacaktır.⁸² Dolayısıyla yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünmede ortak bölünme raporu düzenlenmesi mümkün değildir.

⁷⁹ Akdağ Güney, Necla, Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 227.

⁸⁰ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 49.

⁸¹ Çoştan, Alacaklının Korunması, s. 204.

⁸² Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 42.

3.9.2. Bölünme Raporunu Düzenleme Yetkisi

Bir şirketin yönetim organı bölünme sözleşmesi veya bölünme planı düzenlemesinde yetkilidir. Bu yetki devredilemez bir yetkidir. Bu sebeple bölünme sözleşmesini hazırlayan bu organ doğal olarak bölünme raporunu da hazırlamaya yetkilidir. Yine yönetim organına ait olan bu yetki devredilemez bir yetkidir. Bölünme raporu hazırlama yetkisi, yönetim organında yer alan bir veya birkaç kişiye verilebilir. Bu birkaç kişi genelde şirket yönetim kurulunda yer alan mali müşavirler ve avukatlar olmaktadır. Bu kişiler bölünme raporunu hazırlayarak yönetim organına sunar. Yönetim organı, sunulan bölünme raporunu inceleyerek onaylar. Bölünme raporunun düzenlenmesine ait olan sorumluluk ise yönetim organına aittir. Yani yönetim organının bölünme raporu hazırlama yetkisi kendi içinde vermiş olduğu bir yetkidir.⁸³

Bölünme raporunun kabul edilmesinde oy birliği aranmaktadır. Yani şirketin yönetim organında yer alan kişilerin hepsinin imzalamasıyla bölünme raporu onaylanmaktadır.

3.9.3. Bölünme Raporunun İçeriği

TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasında bölünme raporunun içeriği açıklanmıştır. Buna göre; düzenlenmiş olan bu rapor TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (a) bendi gereğince bölünmenin amacını ve sonuçlarını,⁸⁴ TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (b) bendi gereğince bölünme sözleşmesi veya bölünme planını, TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (c) bendi gereğince bölünme sonucunda oluşan payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek olan denkleştirme tutarını hatta devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları, TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (d) bendi gereğince, değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri, TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (e) bendi gereğince gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu, TTK'nin 169.maddesinin 2.fıkrasının (f) bendi gereğince, bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması halinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan

⁸³ Kağıtçıoğlu, Anonim Şirketlerde Kısmi Bölünme, s. 95.

⁸⁴ Çoştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 69.

yükümlülüklerini, TTK'nin 169.maddesinin 2.fikrasının (g) bendi gereğince; Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini, TTK'nin 169.maddesinin 2.fikrasının (h) bendi gereğince; Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklar ve gerekçelerini gösterir şekilde bölünme raporunun içeriği kanun koyucu tarafından belirlenmiştir.⁸⁵Fakat kanun koyucu bir hususa daha yer vermiş TTK'nin 169.maddesinin 3.fikrasına göre yeni kuruluş yoluyla bir bölünme söz konusuysa bölünme raporunda yeni kurulan şirketin esas sözleşmesinin de eklemesi gerektiğine hükmetmiştir.

Doğal olarak bölünme raporunda bu hususların sadece belirtilmesi değil ayrıntılı olarak izah edilmesi gerekmektedir. Yani hiçbir şüpheye mahal vermeyecek kadar ayrıntılı düzenlenmiş bir bölünme raporu gerekmektedir. Kanun koyucunun belirlemiş olduğu bu içerik bölünme raporunun düzenlenmesindeki azami içeriktir. Bölünme raporunu düzenleyecek olan taraf veya taraflar TTK'nin 169.maddesindeki içeriklerle yetinmeyip, şirket ortaklarını etkileyen daha farklı hususları da bölünme raporunda belirtmeleri gerekmektedir. Şirket ortaklarının bilgi alma hakkı mevcuttur dolayısıyla bölünme raporunda yer alan hususlar şirket ortakları açısından hayati önem arz etmektedir. Çünkü açıklanan bu hususlar neticesinde şirket ortakları bölünme sözleşmesini veya bölünme planını onaylayacak veya onaylamayacaktır.⁸⁶

Asimetrik bölünmede, bölünme raporunda belirtilmesi gereken hususlar çok önemlidir. Çünkü sonuç itibarıyla aktif malvarlıkları eşit olmayacak bir şekilde devredilecektir. Bu paylaşım şeklinin sebebini şeffaf bir şekilde genel kurula iletmek gerekir. Aksi takdirde genel kurul yapılan bu paylaşım tarzında yönetim organının keyfi hareket ettiğinden bahisle şüpheye düşebilir. Dolayısıyla bu paylaşım şeklinin sebepleri ile pozitif yönlerinin, şirketin pay sahiplerinin menfaatlerinin korunduğunun açık bir şekilde izah edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının zorunlu

⁸⁵ Gündoğdu, Gökmen / Kaplan, Hasan Ali, "İsviçre ve Alman Hukuku Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu M. 147 F. 2-İ Hükümünde Öngörülen Sosyal Plan Kavramı", Sicil İş Hukuku Dergisi, S. 24 (2011), s. 160.

⁸⁶ Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, s. 668.

içeriğinde yer alan ve fakat bölünme raporunun zorunlu içeriği bakımından anılmamış bulunan hususlar da bu raporla açıklanabilecektir.⁸⁷

Bir bölünme raporu, şirket ortaklarını yanıltıcı şekilde düzenlenmişse TTK'nin 192.maddesi gereğince bölünme kararına karşı iptal davası açılabilir. Bu yanıltma veya eksik düzenleme sebebiyle ortaya bir zarar çıkmışsa TTK'nin 193. maddesi gereğince de bu zarara ilişkin sorumluluk şirket yönetim organına aittir. Ayrıca TTK'nin 549.maddesine göre; bölünme işleminde bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, bölünme raporu gibi belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, ya da gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılıklardan doğan zararlardan, belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı halinde bunlara katılanlar sorumludur.

İsviçre hukukunda da olduğu gibi TTK'nin 169. maddesinin 4. fıkrasına göre; şirketin tüm ortaklarının onaylaması koşuluyla, küçük ve orta ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilir. Söz konusu bu hüküm açıklamalarımızı destekler nitelikte bir hükümdür çünkü şirketin tüm ortaklarının oyuyla böyle bir karar alınabileceğinden bahsetmektedir. Bölünme her şirket ortağını ilgilendiren bir olgudur. Ayrıca bölünmeye katılan şirketlerden sadece bir tanesi bu kararı alabilir. Bölünmeye katılan bir şirketin bu kararı almasıyla diğer şirketlerin bölünme raporu düzenlemesi zorunludur. Bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçilme hususu daha öncesinden şirket esas sözleşmesinde düzenlenemez. Bu sadece somut bölünme olayı ile karşı karşıya kalındığı anda verilebilecek bir karardır. Gelecekteki bir bölünme olayına karşı daha öncesinden böyle bir karar verilemez.⁸⁸

Vazgeçme beyanının nasıl verileceği hususunda kanun koyucu bir düzenleme getirmemiştir. Alman hukukunda ise vazgeçme beyanına ilişkin noter onayı olması gerektiği

⁸⁷ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 53.

⁸⁸ Bostancı, Anonim Şirketlerin Bölünmesi, s. 71-72.

düzenlenmiştir. Vazgeçme beyanı için tüm ortakların onayı gerektiğinden yazılı şekilde yapılması ve tüm ortakların imzasının bulunması yeterli olacaktır.⁸⁹

Söz konusu maddede vazgeçme beyanının bildirilme süresi gibi bir sürede belirlenmemiştir. Fakat TTK'nin "İnceleme" başlıklı 171.maddesince; bölünme raporu, bölünme sözleşmesi ve kanunda belirtilen evraklar, şirketin genel kurulunun kararından iki ay önce ortakların incelemesine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla bölünme raporu da bu süre içerisinde hazır olacağından bölünme raporu düzenlenmesinden vazgeçme beyanı da kanundaki bu süreye göre verilmelidir.

3.10. Bölünme Kararı

Bölünme kararı, şirket paylarının yeniden düzenlenmesini sağlayarak bir şirketin hukuki anlamda hangi şartlar altında ticari hayatına devam edeceğini ya da ticari hayatının son bulacağını belirleyen bir karardır. Yani tam bölünme söz konusuysa bir şirketin malları devralan şirketlere bölünür ve bölünen şirketin varlığı sona erer. Bunun karşılığında ise malvarlığı devredilen şirketin ortaklarına, devralan şirketten pay verilir. Şirketin bizzat varlığını ve şirketin ortaklarının payları hususunda bir işlem yapılması sebebiyle bölünme kararı şirketin genel kuruluna sunulur. Kanun koyucu bölünme kararını genel kurulun oyuyla geçerli kılmıştır. Genel kurulun bu yetkisi devredilemez bir yetkidir.⁹⁰ Nitekim Yargıtay; *".. Ayrıca, bölünme istemine konu şirket bir anonim şirkettir. Anonim şirketlerde genel kurul, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrı üzerine belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak için bir araya gelmesinden oluşan şirketin karar ve irade organıdır. Genel kurulun hiçbir organa devredilemeyecek nitelikte bazı yetkileri vardır. Söz konusu yetki alanına giren hususlarda bizzat genel kurulun karar vermesi gerekli olup, bu hususlarda yönetim kuruluna, bir komisyona veya ortaklara yetki devri mümkün değildir. Buna göre anonim şirketin bölünme yolu ile infisahı sonucunu doğuran kararın şirket hakkında uygulanabilmesi için buna ilişkin kararın yapılacak bir genel kurul toplantısında alınması gerekmektedir. Oysaki somut olayda şirket ortaklarından bir kısmının bir araya*

⁸⁹ Çebi, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s.77-80.

⁹⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s. 231.

gelerek kendilerine asaleten, diğer ortaklara vekaleten yaptıkları bir sözleşme ile şirketin bölünmesi kararlaştırılmıştır. Bu durumda bir kısım ortakların kendi aralarında yaptıkları sözleşme ile aldıkları bölünme kararının şirket hakkında bir hüküm ifade etmemesi, şirketi bağlayıcı nitelikte bulunmaması nedeni ile anılan sözleşmeye dayalı olarak şirketin bölünmesine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle de bozulması gerekmiştir... ”⁹¹ hükmü vererek genel kurulun yetkisi dışında yapılan bir bölünme işleminin iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

Bölünmeye katılan şirketlerin, yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hazırlanır. Bu bölünme sözleşmesi veya bölünme planının yanı sıra yönetim organı tarafından bir de bölünme raporu hazırlanır. Şirketin yönetim organı hazırlamış olduğu bu evrakları genel kurulun onayına sunar ve genel kurulda görüşüldükten sonra bölünme kararı onaylanacaksa onaylanır veya reddedilir. Bölünme kararı genel kurulca onaylandıktan sonra ticaret siciline tescili ile bölünme gerçekleşir.⁹²

TTK'nin 173. maddesi gereğince şirketin yönetim organı, TTK'nin 175. maddede yer alan alacaklılara ilişkin teminatın sağlanmasından sonra bu bölünme sözleşmesi veya bölünme planını genel kurula sunabilir. Şayet TTK'nin 175.maddesinde geçen teminat sağlanmadan bir genel kurul kararı alınırsa bu karar TTK'nin 173.maddesine aykırılık teşkil etmesi sebebiyle geçersiz sayılır. Çünkü TTK'nin 173.maddesinde verilen bu karar emredici nitelikte bir karardır.

Nasıl ki bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yapma yetkisi yönetim organına ait bir yetkiyse, bölünme sözleşmesi veya bölünme planını onaylama yetkisi de genel kurula aittir. Genel kurulun bu onaylama yetkisi devredilemez bir yetkidir.⁹³ Bölünme sonucunda gerekli şartlar oluştuğu takdirde, bölünen şirketin genel kurulu sermaye azaltım kararı da çıkarır. Tam tersi bir durumda söz konusu olabilir. Bölünmeye katılan devralan şirketlerin genel kurulları gerekli şartlar oluştuğu takdirde sermaye artırım kararı da aynı anda

⁹¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2009/646 K. 2009/2207 T. 26.02.2009, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi 04.11.2022)

⁹² Ayhan, Rıza / Çağları Hayrettin / Özdamar, Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 611-612.

⁹³ Coştan, Anonim Ortaklıklarda Bölünme, s. 61-62.

çıkabilir. Son olarak değinmekte yarar var şirket genel kurulunca görüşülecek olan bölünme kararı toplantısında Ticaret Bakanlığı'ndan bir temsilcinin bulunması da zorunludur.

Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, düzenlemiş oldukları bölünme sözleşmesi veya bölünme planını onaylatmak için şirket genel kurulunu toplantıya çağırır. Toplantıya çağırma usullerine daha önce değinmiştik fakat tekrar üzerinden geçmekte yarar var. Yönetim organının toplantı çağırma usullerine ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla her şirket kendi türüne özgü usullerle genel kurul üyelerini toplantıya çağırır.⁹⁴

Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı düzenlendikten ne kadar süre sonra genel kurula sunulması gerektiği hakkında kanunda bir düzenleme yoktur. Fakat aradan çok fazla uzun sürenin geçmesi doğru değildir. Çünkü ne kadar çok süre geçerse dinamik olan ticari hayatta şirketler de o oranda değişiklik gösterir bu da düzenlenmiş olan bölünme sözleşmesi veya bölünme raporunda tekrar düzeltmeye gidilmesine sebebiyet verebilir. Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları TTK'nin 174.maddesine göre Ticaret Sicili Gazetesi'nde yedişer gün arayla üç sefer yapılacak ilan ile ve şirketlerin ayrıca internet sitesine koyacakları ilanla alacaklarını bildirmeye davet edilirler. Bu davetten sonra TTK'nin 175.maddesine göre alacaklılara teminat verilir. Burada iki aylık bekleme süresi ticaret siciline tescil şartı içerir. İşte bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurula sunulması da en erken bu bekleme tarihinden sonra yapılır.⁹⁵

Bölünme kararında şirketlerin sermaye artırımını veya sermaye azaltım kararları şartları olduğu takdirde almaları gerektiğine değinmiştik. Fakat tam bölünme yoluyla bölünmede, genel kurul bölünme sözleşmesi veya bölünme planını onaylayıp bölünme kararı alırken ayrıca fesih kararı alması gerekmez.

⁹⁴ Eminoğlu, Cafer, "Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1 (2015), 129-166.

⁹⁵ Bayram, Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri, s.134.

3.11. Bölünmenin Tescil ve İlanı

3.11.1. Genel Olarak

TTK'nin 179.maddesine göre; bölünme kararı alındıktan sonra bu kararın ardından şirketin yönetim organı bölünme kararını ticaret siciline tescil ettirmek zorundadır.⁹⁶ Burada kanun koyucu yönetim organı derken bölünmeye katılan hangi şirketin yönetim organı olacağını bahsetmemiştir. Bölünmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organı olarak değerlendirirsek işlemleri gereksiz yere uzatmış oluruz. Devralan şirketlerin yönetim organları olarak değerlendirirsek, kanun koyucu yönetim organı ibaresini kullanmış, yönetim organları dememiştir. Ayrıca yeni bir şirket kurulması yoluyla bölünme yönteminde ise bölünme kararının ticaret siciline tescil sürecinde mevcutta bir şirket kurulmuş olmayacaktır. Dolayısıyla buradan anlaşılması gereken, bölünen şirketin bölünme kararını ticaret siciline tescilidir. Tabii olarak yeni şirket kurulması yoluyla bölünmenin dışında bölünmeye katılan şirketlerden birinin tescil etmesi yeterli olacaktır. Sonuç olarak TTK'nin 152.maddesinin 2.fıkrasına göre bölünmeye katılan şirketin yönetim organları bölünme kararını tescil için ticaret siciline başvurmakla yükümlüdür.⁹⁷

TTK'nin 32.maddesinin 1.fıkrasına göre sicil müdürü tescilden önce bölünmenin şartlarına ilişkin bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme ise bölünmede aranan kanuni şartların oluşup oluşmadığına yönelik yapılacak bir incelemedir. Bölünmenin tescil edilebilmesi için bölünme sözleşmesi veya bölünme planında bir takım ön koşullar da taraflarca belirlenebilir.⁹⁸

Bölünmenin ne zaman tescil edileceği hususunda kanun koyucu bir süre öngörmemiştir. Bölünme kararı alındıktan hemen sonra bölünmenin tescil edilmesi çok isabetli bir karar olacaktır. Çünkü dinamik olan ticari hayatta şirketlerin işleyişi de o oranda değişmektedir. Dolayısıyla mümkün olunan en kısa sürede tescil edilmesi isabetli bir karar

⁹⁶ Helvacı, Anonim Ortakların Bölünmesi, s. 120.

⁹⁷ Kılıç, Fatoş, "Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Birleşme ve Bölünme", (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), İstanbul, 2006, s. 274-275.

⁹⁸ Dinç, Serhan, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'ne Göre Ticaret Sicili", İzmir Barosu Dergisi, 193 (2017), s. 210.

olacaktır. Tescil yönetim organı tarafından yapılmaz ve bu sebeple oluşacak zararlardan yönetim organının sorumluluğuna gidilebilir.

Taraflar bölünme sözleşmesi veya bölünme planına ekleyecekleri bir hükümlerle bölünmenin hüküm ve sonuçlarını tescilden önceki bir tarihten itibaren geçerli olacağı hususunda bir anlaşma yapabilirler. Yapılan bu anlaşma sadece iç ilişkide geçerli olarak şekilde taraflar arasında geçen,3. kişileri bağlamayan bir karardır. Nitekim Yargıtay; “Somut olayda da yukarıdaki karar çerçevesinde; Toroslar Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi de 01.01.2013 tarihli bölünme sözleşmesi ile Toroslar Elektrik Perakende Satış A.Ş. olarak ayrılmıştır. Ancak; 01.01.2013 tarihli sözleşmesi ile davaya konu abonelik sözleşmesinden kaynaklanan borç ve alacakların aidiyetine ilişkin hükümler TBK'nin 203.maddesine göre davacı bakımından hüküm doğurmaz. Davacı ile abonelik sözleşmesi imzalayan davalı şirketin bölünme sözleşmesi imzalandıktan sonra davacı abonenin, abonelikten doğan hak ve alacaklarının hangi şirkette kaldığını takip etme gibi bir yükümlülüğü olmayacağı gibi davalı şirketin davacı abone bakımından tedarikçi sıfatı ile de sorumluluğu devam ettiğiinden dava tarihi itibarıyla bu davada taraf sıfatı bulunmaktadır. (Keza; bölünme sözleşmesi iç ilişkiyi ilgilendirir.) Davalının davacı ile yaptığı abone sözleşmesinin tarafı olarak akdi sorumluluğu, bölünme sözleşmesi ile ortadan kalkmaz, davalının tedarikçi (dağıtıcı) sıfatından kaynaklanan sorumluluğu devam etmektedir.”⁹⁹ hükmü vererek bölünme sözleşmesinin iç ilişkiyi ilgilendirdiğini ve alacaklılara karşı ileri sürülemeyeceğini de bu kararında belirtmiştir.

3.11.2. Tescile İbrazi Gereken Belgeler

Bölünmenin farklı türleri olabilmektedir. Bu sebeple her bölünme türüne özgü farklı düzenlemeler mevcuttur. Bu düzenlemelere göre ortada bir tam bölünme mevcutsa bölünen şirketin yönetim organı tarafından ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken evraklar bölünme sözleşmesi veya bölünme planı, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurul tarafından onaylandığının noter onaylı sureti, bölünmede belirtilen malvarlığı dışında

⁹⁹Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2016/17580 K. 2017/8858 T. 1.06.2017 (Çevrimiçi)
<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2016-17580-k-2017-8858-t-1-6-2017> (Erişim Tarihi 11.10.2022)

bir mal kalmadığının ispatı, bölünmenin tam bölünme olup olmadığı, asimetric bölünme mi simetric bölünme mi onun belirtilmesi, bölünmeye katılan şirketlerin hepsinin unvanları ve şirket bilgilerini içeren belge, bölünen şirketin malvarlıklarının kayıtlı olduğu sicillerdeki belgeleri ile fikri mülki haklar gibi soyut hakları ve varlıkları içeren malların sicillerindeki belgeleri vermeleri gerekmektedir.¹⁰⁰

Bölünmeye katılan diğer şirketlerin sicile vermesi gereken evraklar ise bölünme sözleşmesi veya bölünme planının bir örneği, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının genel kurul tarafından kabul edildiğinin noter onaylı sureti, yeni kurul halinde bölünme söz konusuysa şirketin kuruluş belgeleri, bölünen şirketin malvarlığının bölünen kısım itibariyle değerine ilişkin Yeminli mali müşavir ya da serbest muhasebeci mali müşavir veya denetime tabi tutulan şirketlerde denetçinin raporu, bölünen şirketin bölünen malvarlığına ilişkin bilgi içerikleri, sermaye artırımını söz konusu olmuşsa sermaye artırımına ilişkin belgeler, Bakanlığın uygunluk yazısı gerekiyorsa bakanlıktan alınacak yazı, şirkete denetçi atanmışsa denetçinin denetçi atanmamışsa yönetim organının son bilanço ve gerekirse ara bilançosu gerekmektedir.¹⁰¹ Tüm bu hususlar Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 128.maddesince belirlenmiştir. TSY 27. 01. 2013 tarihli 28541 No'lu RG uyarınca yürürlüğe girmiş, 12.12.2019 tarihli ve 30976 sayılı RG'de yayımlanan 11.12.2019 tarihli ve 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca bu Yönetmelik Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği bölümüne eklenmiştir. TSY'nin 128. maddesinin 2. fıkrasında ise kısmi bölünme söz konusu olduğu bölünmelerde ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken evraklar belirlenmiştir. Bu maddeye göre bölünecek şirket tarafından; bölünme sözleşmesi veya bölünme planının birer sureti ve bölünme sözleşmesi veya bölünme planının onayına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı sureti, 2) Kısmi bölünmede, bölünen şirket açısından sermaye azaltılması yapılmasının söz konusu olduğu hallerde şirket sözleşmesi metni, 3) Kısmi bölünmede, bölünen şirketin kalan net malvarlığının şirket borçlarını karşılamaya yeterli olduğuna ilişkin

¹⁰⁰ Onat, Kader Güneş, “Vergi Kanunlarına Göre Şirketlerde Kısmi Bölünme”, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019, s. 44-45.

¹⁰¹ Yücesoy, Emel, “Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Bölünme İşlemleri ve Vergilendirilmesi”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014, s. 66; Yaşar, Adem Çağatay, “Şirketlerde Bölünme Yöntemleri ve Vergisel Boyutu”, (Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019, s. 44.

tespitin yapıldığı; sermaye azaltılmasına gerek olmaması durumunda ise bu hususun da tespitinin yapıldığı yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu, 4) Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı. b) Bölünmeye katılan diğer şirketler tarafından; 1) Bölünme sözleşmesi ve/veya planının birer örneği ile bunların onayına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği, 2) Yeni kuruluş halinde yeni kurulan şirketin kuruluş belgeleri, 3) Bölünen şirketin kısmi bölünmeye konu olan malvarlığı bölümlerinin değerlerinin tespitine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu, 4) Bölünen şirketin bölünmeye konu olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve haklarının listesi, bunların kayıtlı olduğu siciller ile söz konusu mal ve hakların ilgili sicillerdeki kayıtlarına ilişkin bilgileri içeren beyan, 5) Varsa sermaye artırımına ilişkin belgeler, 6) Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olunması halinde, bu izin veya uygun görüş yazısı. (3) Bölünmeye katılan tüm şirketlerin yönetim organları tarafından, ayrı ayrı ya da birlikte hazırlanan bölünme raporu, şirketlerin kayıtlı bulunduğu müdürlüklere verilir. Ancak küçük ve orta ölçekli şirketlerde, bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçilmesi halinde ise bu hususun tüm ortaklar tarafından onaylandığını gösterir belge müdürlüğe verilir. (4) Bölünmeye katılan şirketlerin tümü; ortaklarına, inceleme haklarının işaret edildiği, incelenecek belgelerin nereye tevdi edildiği ve nerelerde incelemeye hazır tutulduğu hususlarının ilan edildiği sicil gazetesini, kayıtlı oldukları müdürlüğe verir. Ancak küçük ve orta ölçekli şirketlerde, inceleme hakkından vazgeçilmesi halinde, bu hususun tüm ortaklar tarafından onaylandığını gösterir belge müdürlüğe verilir. (5) Bölünmeye katılan şirketlerin her biri tarafından, alacaklılarına yedişer gün ara ile üç defa yapılan ilanların yayımlandığı sicil gazetelerinin birer örneği müdürlüğe verilir.

3.11.3. Tescile Tabi Hususlar

Bölünme işlemiyle şirketlerin sermayelerinde değişiklikler meydana gelmektedir. Örneğin kısmi bölünen bir şirket malvarlığı azaldığı için sermaye azaltımı kararı almak zorunda kalabilir. Ya da bölünmeye katılan devralan şirket, kendi sermayesine malvarlığı

eklediği için sermaye artırımı kararı alabilir. İşte bu sermaye azaltımı ile sermaye artırımı kararlarının da ticaret siciline tescili gerekmektedir. Ayrıca şirketin esas sözleşmesinde yapılacak olan bir değişiklikte ticaret siciline tescil edilmelidir. TSY'nin 129.maddesi; Bölünmeye katılan devralan şirketler, sermaye artırımlarını bölünme kararıyla eş zamanlı tescil edilir hükmü içermektedir. Dolayısıyla şirketlerin bölünme kararıyla eş zamanlı olarak sermaye artırımı kararlarını tescil ettirmeleri zaman tasarrufu açısından doğru olacaktır.¹⁰²

TSY'nin 129.maddesine göre bölünmeye taraf olan şirketlerin hepsi bölünme kararının tescili için ilgili müdürlüklere başvuru yapmak zorundadır. Bu maddeye göre bölünen şirket, bölünme kararını ticaret siciline tescil ettirmeden devralan şirketler bölünme kararlarını tescil ettiremez. Bu sebeple önce bölünen şirketi inceleyeceğiz. Bölünen şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğüne; bölünme kararı ve bölünme kararının tarihi, bölünmenin tam bölünme mi kısmi bölünme mi olup olmadığı, tam bölünme halinde şirketin infisah ettiği, eğer sermaye azaltımı oluşmuşsa bunun bilgisi, Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları ile merkezleri ve MERSİS numarası ile kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğünün bilgisi verilmektedir.¹⁰³ Bölünen şirket bu tescili yaptırdıktan sonra, bölünen şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğü, bölünme kararının tescilini bölünmeye taraf olan şirketlerin ticari sicil müdürlüklerine derhal bildirir. Bölünmeye katılan devralan şirketler ise Bölünme kararı ve bölünme kararının tarihi, Eğer bölünmeye bağlı olarak bir sermaye artırımı mevcut ise sermaye artırımı, eğer yeni şirket kurma yoluyla bölünmede yeni kurulacak şirketin kuruluşunun tescili için gerekli olan bilgiler, Kısmi bölünme sonucunda yapılan sermaye artırımının şirkette mi kaldığı yoksa ortaklara mı paylandığının bilgisi, tam bölünme sonucunda infisah eden şirketin ticaret unvanı ile merkezi ve MERSİS numarası ile varsa işletme adı bilgisi verilmelidir.¹⁰⁴ Bölünmeye taraf olan devralan şirketler bölünmeye ilişkin bir sermaye artırımları söz konusu olduysa bölünme kararıyla birlikte sermaye artırımı kararını da tescil ettirir. Yeni şirket kurulması yoluyla bölünmede ise bölünme kararı şirketin

¹⁰² Bahtiyar, Mehmet, "6102 Sayılı TTK'da, Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar Sorunu (m. 35/3)", Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, (2013), s. 4-14.

¹⁰³ Özsungur, Fahri, "Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1 (2014), s. 282.

¹⁰⁴ Kayıhan, Şaban, "Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı", Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3-4 (207), s. 357-382.

kuruluş kararıyla birlikte tescil edilir. Tescili yapan ticaret sicil müdürlüğü, tam bölünmenin söz konusu olduğu durumlarda bu durumu bölünen şirketin kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlüğüne derhal bildirir. Tam bölünme sebebiyle hukuki hayatı son bulan bu şirketin unvanı bu bildirim üzerine re'sen terkin edilir.¹⁰⁵ Bölünmeye taraf olan diğer şirketlerin kayıtlı olduğu ticaret sicil müdürlükleri, bölünen şirketin malvarlığı unsurlarına dâhil olan ve bölünmeyle devraldıkları malvarlıklarının kendi üzerlerine tescili için bölünme kararıyla birlikte eş zamanlı olarak malvarlığı unsurlarına özgü sicillere bildirim yapılır.¹⁰⁶

3.11.4. Tescilin Etkileri

TTK'nin 179.maddesi 4.fıkrası uyarınca bölünme tescil ile gerçekleşir. Kanun koyucu bölünmenin geçerlilik şartını tescile bağlamıştır. Bölünme kuramıyla ortaya yeni bir oluşum çıkması sebebiyle buradaki tescil kurucu yenilik doğuran bir unsurdur. Yani sadece yönetim organının bölünme kararı alması ya da bu bölünme kararını şirket genel kuruluna onaylatması bölünmeyi geçerli kılmaz. Şirket genel kurulunca onaylanan bölünme sözleşmesi veya bölünme planı ilgili ticaret sicil müdürlüğüne tescil edilirse bölünme gerçekleşir. Buradaki genel kurul kararı tescil isteminde bulunmak için aranan bir koşuldur.¹⁰⁷

Tescil işlemiyle birlikte kısmi bölünmede bölünen şirketin malvarlığı azalacağından sermaye azaltımı kararı geçerli hale gelmektedir. Aynı şekilde bir şirket malvarlığını devraldığına da burada sermaye artırımı söz konusudur ve bunlarda bölünme kararının tescille birlikte hukuki hayat bulur. Yeni şirket kurulması yoluyla bölünmede ise bölünme kararının tescili ile yeni bir şirket kurulmuş olur. Tam tersi olarak ise tam bölünmede, bölünen şirket, bölünme kararının tescili ile infisah eder.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Göktürk, Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci, s. 631.

¹⁰⁶ Özsungur, Fahri, "Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmi Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 63, S. 3 (2014), s. 636.

¹⁰⁷ Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, s. 340.

¹⁰⁸ Tan, Mustafa, Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Kısmi Bölünme, Ankara, ,Yaklaşım Yayıncılık, 2010, s.25.

TTK'nin 179.maddesinin 4.fıkrası uyarınca tescil gerçekleştirildikten sonra, bölünen şirketin bölünme envanterinde yer alan malvarlıkları külli olarak devralan şirkete geçer. Yani bölünen şirketin envanterde yer alan aktif ve pasif malvarlıklarının hepsi devralan şirkete geçer. Bunun karşılığında ise bölünen şirketin pay sahipleri, devralan şirkette pay sahibi olur.

Bölünme kurucu nitelikli bir hukuki işlemdir. Bölünme sakat veya eksik olarak düzenlenmiş ve bu şekilde gözden kaçarak tescil edilmiş olabilir. Bu noktada kanun koyucu herhangi bir düzenleme yapmamıştır. Dolayısıyla bölünme gibi hem şirketleri hem şirketlerin paydaşlarını hem de bu ilişki dışında kalan şirket alacaklılarını etkileyen bir konuda kanun koyucunun hüküm öngörmemiş olması tescil müdürlüklerine iyi inceleme yetkisi vermesi sebebinden kaynaklanıyor olabilir. Bu sakatlığı inceleyecek ve tescil edecek olan kurum ticaret sicil müdürlükleridir.

Öğretide bu konuyla ilgili farklı görüşler mevcuttur. İsviçre hukuk öğretisine göre, bölünmenin tescili onarıcı etkiye sahiptir.¹⁰⁹ İsviçre hukukuna göre (İsviçre Borçlar Kanunu'nun 643/2 maddesine göre), anonim şirketler kuruluşunda, kurulacak olan şirketin eksik veya sakat kurulmasının ardından tescil edilmesiyle tescilin onarıcı etkisi devreye girer ve şirket sakat veya eksik şekilde kurulmuş olmasına rağmen tüzel kişiliğe hak kazanır. Alman hukukunu incelediğimiz zaman ise bölünmenin tescili hakkında yorum yapılmıştır. Yapılan bu yoruma göre bölünmenin tescili ile sakatlıkların ortadan kalkacağı anlaşılmaktadır. Bu sebeple bölünme işlemi zaten sakat olarak gerçekleşmiş olsa bile geriye dönüş sağlanamaz. Sadece geriye dönüş birleşme unsuru ile gerçekleşebilir. Onun haricinde bölünme işlemi sakat veya eksik gerçekleşmiş olsa bile geçerli sayılmaktadır. TTK'nin 353.maddesinin 1.fıkrasına göre anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez.¹¹⁰ Bu maddenin kıyasen uygulanmasıyla bölünme işleminin butlanına veya yokluğuna karar verilemez diyebilir. Şu hususa değinmekte yarar var, her ne kadar bölünme işleminin butlanına ve yokluğuna karar verilemez desek bile bu durum bölünme işleminde

¹⁰⁹ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 179.

¹¹⁰ Çam, Merve, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Yokluğu", Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, C. 11, S. 3 (2022), s. 420.

gerçekleşen hak ihlallerini meşru kılmamaktadır.¹¹¹ Şöyle ki bölünme işlemiyle bir hakkı zarara uğrayan bir kimse bölünme işlemine karşı iptal davası açabilmektedir. Ya da bölünme işlemiyle yönetim organına sorumluluk davası açılabilir.

TTK’de bölünme işleminin tescilinin ilanına ilişkin bir açık hüküm bulunmasa bile. Bölünme işlemi TTSG’de ilan edilir. Çünkü TTK’nin 35.maddesinin 3.fikrasına göre; tescil edilen tüm hususlar kanunda belirtilen usulle ilan edilir. Bu sebeple bölünmenin, üçüncü kişiler tarafından geçerli sayılması için bölünme kararının tescilinin ilanı gerekmektedir. Bu ilan tarihinden itibaren bölünme üçüncü kişiler açısından hukuki bağlam oluşturmaktadır. Buna tescilin müspet etkisi denir. Bu müspet etki uyarınca, ilan olunan hususlar hakkında üçüncü kişiler bilmediklerini iddia edemezler. TTK’ye göre bir tescilin ilanı ile üçüncü kişiler tescil edilen ilanı bilmiş sayılmaktadır.¹¹²

3.11.5. Tescilde Sıra

TTK incelendiği zaman, bölünmenin tesciline ilişkin ilk hangi şirketin tescil edeceğine dair bir hüküm yoktur. Fakat Türk hukukunda tescile ilişkin sıra düzenlemesi TSY’de mevcuttur. Bu yönetmeliğe göre bölünmeye katılan şirketlerin hepsi kendilerinin bulunduğu ilgili ticaret sicil müdürlüklerine başvurmak zorundadır. Ayrıca bölünmeye katılan şirketlerden olan bölünen şirket bölünme kararını tescil ettirmeden bölünmeye katılan diğer şirketlerde bölünme kararlarını tescil ettiremezler. Buradan tescil işleminin bölünen şirket için kurucu niteliğe haiz bir işlem, devralan şirketler için ise bildirici niteliğe haiz olan bir işlem olduğunu anlıyoruz.¹¹³ Yani bölünen şirket, bölünme kararını tescil ettirmedikçe devralan şirketler bölünme kararlarını tescil ettiremiyorsa burada bölünen şirketin tescili kurucu, devralan şirketlerin tescili ise bildirici niteliktedir.¹¹⁴ Yönetmelikte yer alan bu hükümle kanun koyucu şirketlerin eş zamanlı olarak bildirimlerini sağlamak istemiş, bölünen

¹¹¹ Korkut, Ömer, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2 (2013), s. 276.

¹¹² Mehmet Emin, Bilge, Ticaret Sicili, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999, s. 168.

¹¹³ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi, s. 93.

¹¹⁴ Usluel, Aslı Gürbüz, “Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Ayni Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası C. 71, S. 2 (2013), s. 151.

şirketin tescil hamlesiyle devralan şirketlerin bildirici nitelikteki hamlesi tescilin bir bütününü oluşturarak çıkabilecek hak kaybı gibi hukuki sorunların önüne geçmeye çalışmıştır.

Alman hukukunu incelediğimiz zaman; bölünen şirket, kendi merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil etmesi için devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki sicile tescil etmesi gerekmektedir. Bölünmenin tescilinin geçerli olabilmesi için kesinlikle bölünen şirketin bölünme kararını tescil etmesi gerekir. Burada bölünen şirket, devralan şirketlerin bölünme kararlarından sonra bölünme kararını tescil etmelidir. Bir başka deyişle bölünen süljelerin bölünme kararının tesciline kurucu nitelik tanınmıştır.¹¹⁵ Bunun için bölünen şirketin yönetim organı ise devralan şirketlerin tescil ettirdiğini onaylı sicil kayıt örneği ile ispat etmesi gerekmektedir.

Alman Hukuku ile Türk hukuk sistemini kıyasladığımız zaman ikisinde bölünen şirketin bölünme işleminin kurucu nitelikte bir işlem olduğunu söyleyebiliriz. TTK şirketlerde birleşme kuramında Alman Hukukundan farklı bir düzenleme içerirken, bölünme hususunda ise aynı sistemi benimsemiştir.

İsviçre hukuk sisteminde iste tescilin ilk hangi şirket tarafından yapılması gerektiğine ilişkin cevap 17.10.2007 tarihli İsviçre Ticaret Sicil Tüzüğü'nde yer almaktadır. Bu tüzüğün 129.maddesi gereğince; bölünme kararını, bölünmeye katılan bütün şirketler aynı gün içerisinde tescil ettirmelidir. İsviçre Ticaret Sicil Tüzüğü'nde, bu hükmün tam aksinin olabileceğine dair hüküm içeren bir madde de bulunmamaktadır. Yani bölünmeye katılan şirketler bölünme sözleşmesi veya bölünme planında aynı gün değil, farklı günler belirleyebilirler gibi bir anlam çıkarabileceğimiz bir hüküm bulunmamaktadır. İsviçre hukukunda belirtilen bu tescil kurucu nitelikte bir tescil değildir. İsviçre hukukunda yer alan bölünmeye ilişkin tescil bildirici nitelikteki bir tescildir.¹¹⁶

¹¹⁵ Akdağ Güney, Necla, Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2010, s. 105.

¹¹⁶ Topuz, Murat, "Ticari İşletmenin Devrinde Tasarruf İşlemlerine İlişkin Şekil Sorunu (İsviçre Birleşme Kanunu (Fusionsgesetz: Fug) ve Alman Hukuku Perspektifinde)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2 (2012), s. 19-80.

Nasıl ki İsviçre Ticaret Sicil Tüzüğü'nde aksine bir hüküm belirtilmemişse, TSY'de tescildeki sıraya uyulmadığı takdirde ne olacağına dair bir hüküm mevcut değildir. Tescilin onarıcı etkisi olması sebebiyle her halükârda bölünen şirket tescilde bulunmuşsa, bölünmeye katılan hangi şirketlerden tescil sırasına uyulup uyulmadığının bölünmenin geçerliliğine etkisi yoktur.

TSY'nin 129.maddesi 7.fikrasından anlıyoruz ki bölünmeye katılan devralan şirketler, bölünen şirketin devraldıkları malvarlıklarına ilişkin olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet benzeri hakların şirketlerine tescilini sağlamak için yeni hak sahipleriyle bölünme kararını eş zamanlı olarak gecikmeden tescil ettirirler. Bu hükümle de anlaşıldığı gibi bölünme kararının tescili sadece bölünen şirket için değil devralan şirketler içinde önemli bir husustur. Devralan şirket, kendi merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline bu bölünme kararını tescil ettirir ve bu şekilde malvarlıkları devralan şirketin uhdesine geçer. Buradaki tescil işlemi ise devralan şirketin kendi merkezindeki ticaret sicil müdürlüklerinde gerçekleşir.¹¹⁷

Sicil müdürlükleri tescil bildirimini aldıktan sonra mümkün olduğu kadar malvarlıklarını re'sen tescil eder. Eğer re'sen tescil mümkün değilse, bildirim alınca kendi kayıtlarında mal ve hakların geçişine ilişkin işlemin kanuna uygun yapıldığına ilişkin şerh koyar, ilgililerin başvurusu üzerine de bu mal ve hakları yeni sahiplerine tescil eder. Bildirimi aldığı anda kendi kayıtlarına göre, mal ve hakların geçişinin dayanağı olan işlemin Kanun hükümlerine göre tamamlandığına ilişkin şerh koyar ve ilgililerin başvurusu üzerine mal ve hakları yeni sahipleri adına tescil eder.¹¹⁸

Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğin 6. maddesinin 2.fikrası uyarınca, müdürlüklerin bildirmiş olduğu mal ve haklarda ilgili sicil müdürlüklerine bildirim yapılmasıyla artık, malvarlığının eski hak sahipleri, yeni hak sahiplerinin aleyhine sonuç doğuracak taleplerde bulunsa bile bu

¹¹⁷ Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2012, s. 241; Bilgili / Demirkapı, Şirketler Hukuku, s. 149.

¹¹⁸ Nomer Ertan, N. Füsün, Ülgen, Hüseyin / Teoman, Ömer / Helvacı, Mehmet / Kendigelen, Abuzer / Kaya, Arslan, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006, s. 831.

talebin işlemi yapılamaz.¹¹⁹ Burada bu bildirim bulunmaması sonucunda oluşacak herhangi bir zarar ise ilgili sicil müdürlüğünü bağlar niteliktedir. Şöyle ki ilgili sicil müdürlüğü bu hususu tapu siciline bildirmemişse, ticaret siciline göre mallar devralan şirkete aitken, tapuya siciline göre mallar bölünen şirket üzerine kalmışsa bu durumda ticaret sicilinin müspet etkisi ile tapu sicilinin tapu kaydına güvenerek hak iktisap eden iyiniyetli üçüncü kişiler konusunda bir çatışma söz konusu olacaktır.

TTK'nin 25.maddesinin 2.fıkrasına göre ise ticaret sicilinin tutulmasından doğan oluşacak bütün zararlardan Devlet ve ilgili oda müteselsilen sorumludur hükmü mevcuttur. Hükmün devamında ise devlet ve sicil görevlilerini atamaya yetkili kurum zararın doğmasından kusuru bulunanlara rücu eder demiştir. Yani bu kanun hükmünce burada sorumluluk sicil müdürüne kadar ulaşmaktadır. Burada sicil müdürünün de bildirim yapmaktan sorumluluğu doğacaktır.

Kanunun bu hükmü İsviçre hukuku ile aynı çözüm yolundadır. İsviçre Borçlar Kanunu'na göre bölünmenin kararının siciline tescilinden sonra üç ay içerisinde, devralan şirket devraldığı malvarlıklarını tapu siciline bildirmek zorundadır. Kısmi bölünme de ise durum farklıdır. Şöyle ki; kısmi bölünme yöntemi ile bir bölünme mevcutsa devralan şirket, devraldığı taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkını bölünmenin hukuki geçerlilik kazanmasının ardından hemen bildirmelidir. Buradan anladığımız husus şudur. İsviçre hukukunda tam bölünme ve kısmi bölünme yöntemlerine özgü ayrı ayrı hüküm ve işlem türü mevcuttur.

Alman hukukunda tekrar dönecek olursak, Alman hukukunda şirketin yönetim organının, bölünme kararına karşı dava açma hakkı mevcuttur. Bir bölünmenin ticaret siciline tescilinin sağlanabilmesi için ise şirketin yönetim organının bölünme kararına karşı herhangi bir dava açmadığını bildirmesi gerekmektedir. Şirketin yönetim organı böyle bir beyanda bulunmazsa şirketin tescili yapılmaz.¹²⁰

¹¹⁹ Sunay, Nesrin Akın, “Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi Regesta Journal of Commercial Law, 75 (2012), s. 92.

¹²⁰ Astarlı, Muhittin, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda İşyeri Devrinde İşçinin İş İlişkisinin Devralan İşverene Geçişine İtiraz Hakkı”, Çalışma ve Toplum, C. 36, S. 1 (2013), s. 76.

Alman hukukunda da bölünmenin eksik ve sakatlıkları giderebileceğinden bahsetmiştik. Bölünmenin iyileştirici, onarıcı etkisini Alman hukukunda da varlığını sürdürmektedir. Sakat veya eksik bir bölünme ile bölünme gerçekleşmişse geri dönüşü zor olduğundan böyle bir durumda birleşme talep etmede mümkün olmayacaktır.¹²¹ Dolayısıyla tazminat hükümleri gündeme gelecektir.

¹²¹ Çoştan, Hülya, “Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluklarının Sınırlandırılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2 (2012), s.237.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BÖLÜNMEYE İLİŞKİN KORUMA HÜKÜMLERİ

4.1. Koruma Hükümlerinin Niteliği

Türk hukukunda kanun koyucu, bölünme işlemine taraf olan şirketlerin, bu şirketlerin ortaklarının, bu şirkette çalışan işçilerin ve şirketten alacaklı olan kişilerin haklarını korumak maksadıyla bölünmeye ilişkin ciddi hükümler ve sınırlamalar getirmiştir.¹ Her ne kadar bölünme sözleşmesi taraflarca düzenlenen irade serbestisi olduğunu söylesek bile TTK'nin belirttiği çerçeveler dışında çıkılması neredeyse imkânsızdır. Kaldı ki kanun koyucu bölünme kararının alınmasından itibaren bölünmenin tesciline kadar olan süreci zaten kanun hükümleriyle kontrol etmeye çalışmış, bölünme işlemiyle ortaya çıkabilecek zararları en baştan önlemek istemiştir.² Her ne kadar kanun koyucu bu düşünce doğrultusunda hareket etse de uygulamada ve gündelik yaşamda kanun koyucunun kurmuş olduğu bu hükümlere uyulması konusunda taraflar hataya düşebiliyor veya kanun koyucunun hükümlerine uymak istemiyor olabilirler. Kanun koyucu bu durumu öngördüğü için, bölünme işlemine ilişkin tamamlayıcı hükümler veya kişilere özgü kişilerin paylarını ve haklarını muhafaza edici dava türleri sunmuştur.

Türk hukukunda alternatif çözüm yolları gün geçtikçe gelişmekte olup, 2013 yılında ilk defa yürürlüğe giren ve iradilik prensibiyle esaslı olan Arabuluculuk çözüm yolu, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile hukukumuzda yer almaya başlamıştır.2017 yılından sonra bazı iş uyuşmazlıklarında zorunlu olarak uygulanmaya başlayan arabuluculuk ilk başta hukukumuzda kendine bir yer edinemezken şimdi başlı

¹ Kökbudak, Anonim Şirketlerde Bölünme, s. 78.

² Çoştan, Alacaklının Korunması, s. 247.

başına ayrı bir kuru haline gelmiş ve iş mahkemelerinde açılan dava sayısını ciddi oranda azaltarak çok önemli bir başarı kaydetmiştir.³

Bu başarıyı gören kanun koyucu, 06.12.2018 tarihinde kabul edilen 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanunla 01.01.2019 tarihinden itibaren olmak üzere ticari uyuşmazlıklara da dava şartı arabuluculuk getirilmiştir. Uyuşmazlığın konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi varsa bu uyuşmazlığın konusu TTK'nin 4.maddesinde sayılan ticari davaların konusuna girmektedir veya TTK'nin dışında yer alan özel kanunlarca ticari dava konusuna girmektedir söz konusu uyuşmazlıkta arabulucuya başvuru zorunludur. Bölünmeye ilişkin koruma hükümlerini bu anlatmış olduğum dava şartı arabuluculuk kuramına göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer söz konusu uyuşmazlık zorunlu arabuluculuk kapsamına girmektedir taraflar önce alternatif çözüm yolu olan arabuluculuk kuramına başvurmak zorundadır.

4.2. Genel Koruma: Sorumluluk Davası

4.2.1. Genel Olarak

Kanun koyucu, Türk Ticaret Hukuku'nda dava açma hakkı olarak kişilere özgü farklı tür yollar benimsemiştir.⁴ Yani bölünme hususunda bölünmeye katılan şirketlerin pay sahipleri, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, bölünmeye katılan şirketlerin işçilerini koruyucu nitelikteki davaları ayrı ayrı hükümlerde açıklamıştır.⁵ Kanun koyucu burada her hak sahibinin, kendi dava sistemi üzerinden hakkını aramasını istemiştir. Fakat tüm bu saydığımız kişileri tek bir çatı altında toplamak istersek oda TTK'nin 193.maddesinde yer alan sorumluluk davasıdır. Hem bölünmeye katılan şirketlerin paydaşları hem bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları ve hem de bölünmeye katılan şirketlerin işçileri TTK'de yer

³ Aslanpınar, Burak, "Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk (2019) <https://www.cankayaarabuluculuk.com/yayinlarimiz-ve-etkinliklerimiz/makaleler/ticari-uyusmazliklarda-dava-sarti-olarak-zorunlu-arabuluculuk> (Erişim Tarihi: 15.12.2022)

⁴ Sümer, Ayşe, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Fesli", Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C. 28, S. 1 (2010), 171-181.

⁵ Yavuz, Mustafa, "Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk", Vergi Sorunları Dergisi, S. 336 (2016), s.59-64.

alan sorumluluk davasını açabilir. Sorumluluk davası genel bir dava türüdür. Yani sorumluluk davası sadece bölünme işlemine özgü bir dava yolu değildir. Birleşme ya da şirketlerin tür değişikliği hallerinde de sorumluluk davasına gidilebilir.⁶ Bölünmeye ilişkin bu hükmü incelediğimizde, bölünme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumludurlar hükmü yer almaktadır. Bu hüküm TTK'nin, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu başlıklı 553.maddesine benzemektedir. Zaten TTK'nin 193.maddesinin 2.fıkrası, TTK'nin 553.maddesinin ve devamına hüküm vermiştir. Buradan kanun koyucunun belirtmiş olduğu sorumluluk davasının genel bir dava türü olduğunu anlamaktayız.

TTK'nin 193. maddesi, İsvBirK'nin 108. maddesinden alınmıştır. Fakat İsvBirK'de denetçilerin sorumluluğuna ilişkin ayrı bir ilgili hüküm yer almaktayken Türk hukukunda ise denetçilerle ilgili herhangi bir hüküm yer almamaktadır.

4.2.2. Sorumluluğun Kaynağı

TTK'nin 193.maddesinde yer alan bu sorumluluk davasının kaynağı. TTK'de belirtilen bölünme hükümlerine uyulmaması durumudur. TTK'nin 193.maddesinde düzenlenen sorumluluk davası yasaya aykırılıktan kaynaklanmaktadır.⁷ Bölünme işlemi, TTK'nin 159.maddesi ile 179.maddesi arasında yer almaktadır. Bu maddeler arasında yer alan hem bölünmenin esasına ilişkin olan unsurlar hem de bölünmenin usulüne ilişkin olan hükümlere uyulmaması halinde, TTK'nin 193.maddesinde yer alan sorumluluk davasını gündeme getirebiliriz.

4.2.3. İptal Davası ile İlişkisi

İsviçre hukukunda, hukuk öğretisinde bir kısım görüşler iptal davası ile sorumluluk davası arasında bir değerlendirme yapmakta ve şirket ortaklarının iptal davası açma hakları

⁶ Ünlü, Ufuk, "Ticaret Şirketlerinin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme İşlemlerinde Kullanılan Kavramların Anlamı ve Önemi", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, S.169 (2018), s.230-233.

⁷ Fena İpekeli-Kayalı, Eski Türk Ticaret Kanununa Göre Birleşmeler, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.

varken sorumluluk davası açmalarını menfaat dengesi bakımından doğru bulmamaktadırlar.⁸ Bu görüşe göre şayet iptal davası açılırsa, mahkemede hukuka aykırılığı giderici bir hüküm verilmesi de normaldir. Bu sebeple ortada tazmin edilmesi gereken hukuka aykırılıkta giderilmiş olur. Bu görüş doğru bir görüş değildir. Çünkü iptal davası yapılan işlemin iptalini ister, sorumluluk davası da hukuka aykırı yapılan bir işlem sonucunda ortaya çıkan zararın tazminine yönelik bir davadır. Kanun koyucu da bu görüşte olacak ki TTK'nin 192. maddesinde iptal davasını, 193. maddesinde ise sorumluluk davasını düzenlemiştir.

4.2.4. Tarafları

TTK'de sorumluluk davasını açabilecek kişiler sayılmamıştır. Kanunu lafzi olarak yorumladığımız zaman, bölünme işlemine herhangi bir şekilde katılmış bütün kişiler olarak algılıyoruz. Yani burada A'dan Z'ye bölünme işleminde yer alan bütün kişileri algılamaktayız. Burada yönetim kurulu üyeleri, denetçileri, genel kurulda bulunan pay sahiplerini, üst düzey şirket yöneticilerini genel olarak kapsamaktadır. Buda maddenin yelpazesini öyle genişletmektedir ki maddenin amacı kaybolmaktadır. Ancak bu haliyle pasif dava ehliyeti, sorumluluk davasına yönelik maddenin amacını aşacak şekilde genişletilmiş olacaktır.⁹ Çünkü bölünme işleminin hazırlık aşamasında şirket yönetim organı bu hazırlık işlemlerinin yapılması için yönetim organında bulunan birkaç kişiyi de yetkilendirebilir. Dolayısıyla onlarda pasif olarak bu davanın tarafı olabileceklerdir. Bu sebeple kısaca sorumluluk davasını şirketin organları ile kanuni sınırlar çerçevesinde bu organların yetkilendirdiği kişilerdir. Elbette hukuken yetkilendirilmemiş bir kimsenin bölünme işlemine etkisi olmuşa bu kişi de fiili organ sebebiyle dava açabilir.

Tam bölünme söz konusuysa, bu durumda bölünen şirket hukuki olarak son bulacağı için sorumluluk davasını kim açacaktır konusuyla karşı karşıya kalabiliriz. Böyle bir durumda bölünen şirketin dava açma hakkı halef sıfatıyla devralan şirketlere geçmektedir.¹⁰ Burada sorumluluk davası ise ilişkide bulunulan tarafa karşı açılmaktadır, her açıdan

⁸ Usluel Gürbüz, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, s. 167.

⁹ Erdem, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmede Yeni Davalar, İstanbul, Onikilevha, 2013, s. 133.

¹⁰ Maurenbrecher, Benedikt, BSK-FusG, m.108, N. 17.

sorumluluğun varlığı ve miktarına farklılaştırılmış teselsül ve iş adamı kararı ilkeleri ışığında karar verilmelidir.¹¹

Anonim şirketlerde, şirket ortaklarının açacağı sorumluluk davalarında ibra kararının etkisi vardır. Şöyle ki, bölünme sözleşmesi veya bölünme planı genel kurulun onayına sunulduğunda, genel kuruldan alınan onay ibra niteliği taşımaktadır. Bazı durumlarda da ayrıca eş zamanlı olarak ibra alınmaktadır. Bu sebepten dolayı kanuna uygun bir nisapla onaylanmış olan bölünme işlemine karşı, zarar gören şirketin dava açma hakkı kalmamıştır. Burada ibra dolaylı olan zararlara karşı etkilidir. Doğrudan oluşan bir zarar için, genel kurulca ibra alınmış olsa bile doğrudan oluşan zararın tazmini istenebilir. Özetlemek gerekirse sorumluluk davasının muhatabı şirketin şekli ya da yetkilendirilmeleri sebebiyle organlarıdır.¹²

4.2.5. Zamanaşımı

Sorumluluk davasına ilişkin zamanaşımı konusuna gelecek olursak. TTK'nin 193.maddesinin 3.fıkrasına göre aynı kanunun 560.maddesine atıf yapılmıştır. Dolayısıyla TTK'nin "Zamanaşımı" başlıklı 560.maddesine göre; oluşan zarar sebebiyle sorumluluk davası açma hakkı, zararın ve failin öğrenildiği tarihten itibaren iki ve herhâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği andan başlamak üzere 5 yıl geçmekle zamanaşımı dolmaktadır.

4.3. Ortakların Korunması

Bölünme işlemlerinde durumları en hassas olan grup şirket ortaklarıdır diyebiliriz. TTK, şirket ortaklarının haklarını korumak için, inceleme davasıyla denkleştirme talebi ile iptal davası yöntemine hükmetmiştir. Yani şirket ortakları ya inceleme davası açıp denkleştirme talebinde bulunacaktır ya da iptal davası açma yolunu tercih edecektir.

¹¹ Usluel Gürbüz, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme, s. 165.

¹² Çoştan, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme ve Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklarının Korunması, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009, s. 273.

4.3.1. Davanın Amacı

Bölünme işlemiyle, bölünen şirketin envantere belirttiği malvarlıkları bölünen şirketten ayrılmaktadır. Tam bölünme söz konusuysa bölünen şirketin malvarlıkları birden fazla şirkete devrolunur bunun sonucu olarak bölünen şirket, tasfiyesiz bir biçimde sicilden terkin edilir. Kısmi bölünmede ise bölünen şirketin tüm malları değil sadece bir kısım malvarlığı devrin konusunu oluşturur. Kısmi bölünen şirket, bölündükten sonra kalan malvarlığı üzerinden ticari hayatına devam eder.¹³

Her iki bölünme türünde de malvarlığının devri neticesinde, devralan şirketlerin payları bölünen şirketin ortaklarına verilir. Verilen bu pay bölünen şirketteki payla orantılıysa simetrik bölünme, orantılı değilse asimetrik bölünmedir.

Bölünme işlemi kısaca bölünen şirketin mal varlıklarını devralan şirketlere devretmesi, buna karşılık olarak devralan şirketin ise bölünen şirketin ortaklarına pay vermesiyle bölünme gerçekleşir. Burada bölünen şirketin ortakların verilecek pay ise devralanan malvarlığı unsurları ile devralan şirketin malvarlığının ekonomik değerinin tespiti ve bu iki unsurun birbirine oranlanmasıyla oluşur. İşte bu oranlamada bir yanlışlık veya bir hata yapılması halinde, bölünen şirketin ortakları ya fazla pay almış olur ya da eksik pay almış olur. Örnek üzerinden anlatacak olursak, bölünen şirketin malvarlığı unsurları değerinden fazla hesaplanmışsa veya devralan şirket veya şirketlerin malvarlığı değerinden az hesaplanmış ise bölünen şirketin pay sahipleri devralan şirket ve şirketlerden fazla pay almış olur. Tam tersi bir durumda ise bölünen şirketin pay sahipleri hak kaybına uğramış olacaktır.

TTK'nin 191.maddesine bu duruma özel bir dava türü hüküm bulmuştur. TTK'nin 191.maddesi ortaklık paylarının incelenmesine ilişkin bir maddedir. Birleşme, bölünme ve tür değişikliğine özgü durumlarda 191.madde uygulanabilmektedir. Bu maddeye göre bölünmede, ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunamamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak bölünme kararının TTSG'de ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu

¹³ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 181.

yerdeki asliye ticaret mahkemesinde uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilir. Kanun koyucu burada hem dava açma süresini hem yetkili mahkemeleri hem de görevli mahkemeleri belirtmiştir.

4.3.2. İnceleme Davasının Özellikleri

İnceleme davası, bölünme işleminde gerçekleştirilen malvarlığı devri ile bunun karşılığı olan bölünen şirketin pay sahiplerine vermiş olduğu pay devrine yönelik açılan bir davadır. Yani açılan bu dava bölünme işleminin geçerliliğini etkilemez.¹⁴ Bölünme işlemi geçerlidir. Bu dava ile bölünme işleminde gerçekleşen değerlendirme hareketlerinde bir hata varsa bu o hatanın oluşturduğu kayıpların giderilmesi amaçlanmaktadır.

TTK'nin 191.maddesi gereğince açılacak olan inceleme davası bir tespit davasıdır. Tespit yapıldıktan sonra eda edilmesine ilişkin ise ayrıca bir talep gerekmektedir. Yani inceleme davasında mahkeme ödenecek olan bedeli tespit eder. Bu davayı şirket ortaklarından bir tanesi açsa dahi diğer ortaklarda bu mahkeme sonucunu kullanabilir ve belirlenen tespit için dava açabilirler.

İnceleme davası, yeni bir hukuki durumun yaratılmasını, mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesine yönelik olan bir davadır. Elbette bu davada hakim tarafların yerine bölünme işlemlerini düzenlemeyecektir. Hakim sadece denkleştirme yönünden hüküm verecektir. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planında herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. Bu sebeple inceleme davası inşai bir davadır. TTK'nin 191.maddesinde de yer verilen inceleme davası inşai nitelikte bir davadır.¹⁵

Pay oranına bakılmaksızın bu davayı bölünmeye katılan tüm şirketlerin ortakları açabilir. Davayı açacak ortağın pay oranı bir önem arz etmemektedir. Pay sahibi bölünme işlemi sırasında da pay sahibiyse inceleme davasını açabilir. Bölünme işleminden sonra pay sahibi olan bir kimse inceleme davasını açamaz. İnceleme davası, zarara karşı açılan bir davadır dolayısıyla kişiye özgü bir davadır bu sebeple bir kişi bölünme aşamasında şirket ortağı iken daha sonra şirket payını devretmiş olsa bile bu davayı açma hakkına sahip olur.

¹⁴ Erdem, Yeni Davalar, s. 122.

¹⁵ Önen, Ergün, İnşai Dava, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1981, s. 117.

Bu davayı açma hakkı şirketin payına ait değil kişiye ait olan bir haktır. Fakat temlik hükümlerine göre bu hak devredilmişse o zaman durum farklılık gösterebilir.

Bu davayı, şirket içerisinde bulunan bütün pay sahipleri açabilir. Genel kurulda bölünme kararına karşı ister ret oy kullansın ister kabul etsin. Bütün ortaklar açabilir. Burada zaten bölünme kararının iptaline ilişkin bir durum yoktur. Burada bölünme kararı neticesinde verilmeyen paylara ilişkin denkleştirme bedeli tespit etme durumu söz konusudur. Davacı şahıs bölünmeye kural olarak onay vermekle birlikte ve onay vermesine rağmen, bölünmenin ekonomik yönünün mahkemece denetlenmesini ayrıca istemiş, tercih etmiş olabilir.¹⁶

Bu davayı, bölünmeye katılan bütün şirketlere karşı açılır.¹⁷ Burada şirketler arasında gerçekleşen ekonomik bağ çok önemlidir. Dolayısıyla tam bölünme gerçekleşen durumda bölünen şirket hukuken son bulacağı için burada dava devralan şirketlere karşı açılmış olacaktır. Bu davada mecburi dava arkadaşlığı söz konusu olup bölünmeye katılan şirketler müteselsil sorumludur.

4.3.3. Diğer Davalarla İlişkisi ve Denkleştirme Akçesinin Niteliği

Alman hukukunda, denkleştirme davasının açılabilirdiği zaman iptal davası açılmayacağına ilişkin bir hüküm mevcuttur. Türk hukukunda ise böyle bir kanun öngörülmemiştir. Fakat Türk hukuk öğretisinde, inceleme davasının özel bir dava türü olduğuna değinilmiştir. Yani bölünme işlemindeki eksiklik veya sakatlıktan dolayı malvarlığı devri ve bunun karşılığında alınacak olan şirket paylarında bir hataya düşülüyorsa burada işlemin iptali için dava açılmaz. İnceleme davası ile zarar tespit edilir ve varsa bu zarar denkleştirme akçesi olarak tazmin edilir.¹⁸ Yani burada düzeltilemeyecek veya telafisi mümkün olmayan bir zarar için kanun koyucu bölünme işlemini iptal etmemektedir. Kanun koyucu elinden geldiği kadar yapılandırma işlemlerini (birleşme, bölünme, tür değişikliği) ayakta tutmaya çalışmıştır. Tazmini mümkün olabilen bir zarar için bölünme işleminin iptali ortaya daha büyük sorunlar ve mağduriyetler çıkaracaktır. Kanun koyucu bu sebeple bölünme işlemini ayakta tutarak denkleştirme yoluyla zararın giderilmesini öngörmüştür.

¹⁶ İpek-Kayalı, Sermaye Ortaklıklarının Bölünmesi, s. 10.

¹⁷ Erdem, Yeni Davalar, s. 119.

¹⁸ Yavuz, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişikliği, s. 72.

İptal davasında bile kanun koyucu hakime süre vererek eğer işlemi ayakta tutabilecekse tutmasını ve değerlendirme hatası olan durumlarda iptalden ziyade bedelin tazminine yönelmesini tercih etmektedir.¹⁹

Öğretide bir görüşe göre denkleştirme akçesinin yeniden yapılandırılması istendiğinde inceleme davasına konu olarak şirket paylarının da alınabileceği hususudur. Yani bu görüşe göre denkleştirme akçesi sadece nakdi para değil bir şirket pay da olabilir. Fakat burada değinmek isteyeceğimiz bir husus ise inceleme davasında mahkeme tarafların yerine geçerek davalı şirketlerin iradesine hükmederek sermaye artırımını yapamaz veya şirketleri pay verdirmeye zorlayamaz. Bu görüşe katılmak bir bakıma doğru olacaktır fakat denkleştirme akçesi ödeyecek olan şirketin elinde pay mevcutsa ve ödemeyi bu payla yapmak istiyorsa bu durumda gerçekleşebilir.²⁰ Yani kısaca özetleyecek olursak denkleştirme akçesini aynı şirket payı olarak ödenmesinin hiçbir engeli yoktur. Fakat inceleme davasına bakacak olan mahkeme bunu şirket payı olarak belirleyip bu şekilde ödetmeye çalışamaz.

İnceleme davasının neticesinde mahkemece tespit edilen denkleştirme akçesinin tahsili için eda davası açılabilir. Açılacak olan bu eda davası, bölünme işlemini etkilemez, sadece inceleme davasıyla tespit edilen denkleştirme akçesinin ekonomik talebine ilişkin açılan davadır. İnceleme davası veya inceleme davası sonucunda belirlenen denkleştirme akçesinin talebine yönelik açılacak eda davası neticesinde bölünme işleminin etkilenmemesinden dolayı, bölünme işlemini engelleyecek türden bir ihtiyati tedbir kararının da alınması mümkün değildir.²¹ Açılan bu davalar bölünme işleminden bağımsız olan davalardır. Hem iptal davası hem de inceleme davası aynı anda açılmışsa, iptal davası inceleme davasından önce iptalle sonuçlanmışsa bu durumda bölünme işleminin iptali gerçekleşeceği için, denkleştirme davası konusuz kalacaktır.

¹⁹ Develi, Bilge, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2, (2013). s. 451.

²⁰ Ağaoğlu, Cahit, Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Şirket Birleşme ve Devralmalarında Teminat ve Denkleştirmeler. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, (2012). s. 224-226.

²¹ Kendigelen, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, s. 110-111.

4.4. İptal Davası

İptal davası, İsvBirK'nin 106. ve 107. hükümlerince Türk hukukuna girmiştir. TTK'nin 192.maddesinde yer almaktadır.²² TTK'nin 192.maddesi birleştirme, bölünme ve tür değişikliklerinde uygulanabilen ortak bir hükümdür. Dolayısıyla iptal davası, inceleme davası ve denkleştirme akçesi talebi gibi yeniden yapılandırma işlemlerine açılabilen bir davadır. İptal davasının yaptırımı, yapılan bölünme işleminin iptaline ilişkindir. Kanun koyucu bölünme hususunda iptal davasına geniş hüküm olarak yer vermemiştir. Dolayısıyla uygulama alanında bu madde biraz yorumlanarak çözüm sağlanacaktır. İptalin uygulanması ise kurulan sistemin bozulmasına yönelik bir durumdur. Kanun koyucu her ne kadar yeniden yapılandırma işlemlerini ayakta tutmak istemiş olsa da iptalin gerçekleşebileceği unsurları da düşünmüş ve bu hükmü getirmiştir.²³

4.4.1. İptal Sebepleri

Kanun koyucu TTK'nin 192.maddesinde iptal sebeplerini bu kanunun 134. ila 190.maddesindeki halleri saymıştır. Bölünmeye ilişkin hükümler ise kanunun 159.maddesi ile 179.maddeleri arasında yer almıştır. Dolayısıyla bu maddelere uyulmama durumları da iptal davasının konusunu oluşturur. Bölünme işleminde sadece iptal söz konusu değildir. Yokluk ve butlanda bölünme işleminde söz konusu olabilir. Hangi durumlarda yokluk ve butlan olacağı konusunda ise bölünme işleminin gerçekleştirilmesi için zorunlu bulunan unsurlarda şekli sakatlık veya ihlal bulunması yokluğa sebebiyet verir.²⁴ Fakat şekil dışında bölünmenin içeriğine ilişkin bir ihlal söz konusuysa burada butlandan bahsedebiliriz. Örnekler üzerinden gidecek olursak bölünme kararını genel kurul almamışsa burada bir yokluk sebebidir. Genel kurul nisaplarına uyulmaması bir yokluk sebebidir.

Bölünme işleminde ilkeler konusunda açıkladığımız gibi bölünme işleminde hakların devamlılığı ilkesi mevcuttur. Bu sebeple bölünen şirketin ortakları ile devralan şirketin

²² Güven, Kudret, "Ticaret Hukukunda Güncel Gelişmeler", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum, (13 Mayıs 2016), Ankara, Başkent Üniversitesi, s. 55.

²³ Ulaş, Işıl, "Uygulamacı Gözüyle Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Bakış", BatıDer, C. 23, S. 2, (Aralık 2005), s. 190.

²⁴ Turanlı, Hüsnü, "Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. (2013), s. 955.

ortaklarının hakları ekonomik anlamda korunmaktadır. Hakların devamlılığı ilkesince ağır ve telafisi mümkün olmayan bir ihlal söz konusuysa bu da butlan sebebidir. Keza bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer alan ciddi ve yorum yoluyla tamamlanamayacak eksiklikler butlan sebebidir.²⁵

Bölünme işlemlerinde her şirket türüne özgü ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelere uyulmaması da bölünme işleminin butlanını gündeme getirecektir. Bir kısım bahsetmiş olduğumuz yokluk ve butlan sebepleri dışında kalan durumlarda da bölünme işleminin iptali kuramı gündeme gelebilir. TTK'nin 159.maddesi ile 179.maddeleri arasındaki hükümlere uyulmaması bölünme işleminin iptalini gündeme getirir.²⁶ Şu hususa değinmekte fayda var iptal davasını sadece şirket ortakları açabilmektedir. Yani şirket çalışanları veya şirket alacaklıları herhangi bir sebebe dayanarak bölünmenin iptaline ilişkin bir dava açamaz. Şirket alacaklıları veya işçiler bu tarz durumlarda sorumluluk davasını açabilirler.

İptal davasının konusunu bölünmeye ilişkin hükümlerin oluşturabildiğini belirtmiştik. Bu sebeple bölünmeye katılan şirket sözleşmesine veya şirketin yapısına ilişkin düzenlemelere karşı açılacak iptal davası genel iptal davasının konusunu oluşturur. İptal davasında hakim yokluk ve butlanın tespitini yaparken şekli anlamda incelemektedir. Yani hakim sadece yapılan işlem hukuki mi değil mi onu incelemektedir. Yapılan işlemin ticari anlamda iyi olup olmadığını incelemeyiz. Ayrıca hakim açılan iptal davasının tescili geciktirmek amacıyla açıldığından bahisle davanın reddine karar verebilir.

4.4.2. İptalin Konusu

Bölünme işlemine karşı açılan iptal davasının sebebi aslında iptali istenen bölünme işleminin onaylandığı genel kurul kararıdır. TTK'nin 192.maddesi lafzi incelendiğinde bu anlam çıkmasa da davanın konusunu genel kurul kararı oluşturur. Bu davanın konusu genel kurul kararının bir noksanlığı veya sakatlığı değil, hazırlık aşamasında yer alan eksiklikler de genel kurul tarafından onaylanıp kabul edildikten sonra bu davanın konusu olmaktadır. Burada genel kurul bölünme işlemini onayladığı takdirde iptal davası gündeme gelir. Genel

²⁵ Sarıkaya, Sinan, Şirket Birleşmelerinde Ortakların Dava Yoluyla Korunması, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 205-206.

²⁶ Ağaoğlu, Teminat ve Denkleştirmeler, s. 223.

kurul reddederse, iptal davası gündeme gelmez. Burada açılan dava eksiklik veya hata sebebiyle TTK'nin 192. maddesi uyarınca genel kurul kararını durdurmaktadır.²⁷

4.4.3. İptali Talebe Yetkili Kişiler

İptal davasını sadece bölünmeye katılan şirketin ortakları açabilir. Şirketlerin alacaklıları veya şirketlerin çalışanları bu davayı açamazlar. TTK'nin 192. maddesine göre şirketlerin yönetim organları da bu davayı açamazlar. Bu dava sadece bölünmeye katılan şirket pay sahipleri tarafından açılabilir.²⁸

Her şirketin kendi ortağı kendi bulunduğu şirketin genel kuruluna karşı dava açma hakkına sahiptir. Yani şimdi bir tam bölünme yöntemiyle bölünen şirket ve ortakları ile devralan iki şirket ve iki şirketin ortakları bölünme işleminin taraflarını oluştururken, bölünen şirketin ortağı devralan şirketlerden birinin genel kurul kararına karşı bu davayı açamaz. Bölünen şirketin ortağı sadece bölünen ve kendisinin mensubu oldu şirketin genel kurul kararına karşı bu davayı açabilir.²⁹

TTK'nin 191.maddesi uyarınca; genel kurul kararına karşı açılacak bu iptal davasını, bölünme kararına karşı ret oyu kullanıp bu durumu tutanağa geçiren ortaklarda açabilir. Bölünme kararına karşı kabul oyu kullanıp bunu tutanağa geçiren ortaklarda açabilir.³⁰ İsviçre hukukunda ise genel kurula karşı iptal davasını sadece şirket genel kuruluna kabul oyu vermemiş her ortak açabilmektedir. Bu hususta Türk hukukunun işleyişi daha doğrudur. Şirket genel kurulunda o günün şartlarında kabul oyu kullanmış bir ortak daha sonradan bir yokluk veya butlan sebebini fark edebilir. Sırf olumlu oy kullandı diye bu ortağın dava açma hakkının olmaması telafisi mümkün olmayan zararlarda doğuracaktır.³¹

²⁷ Narbay, Şafak / Kesici, Buğra, "Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 2 (2015), s. 114.

²⁸ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 113.

²⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, s. 1560.

³⁰ Göktürk, Kürşat, "Anonim Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanılmasında Muhalefet Şartı", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2 (2017), s. 53-78.

³¹ Çatalkaya, Ekrem, "Birleşme ve Devralmalarda Dava Hakkı", Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, C. 12, S. 1 (2020), s. 24.

İptal davasını bölünme sırasında ortak olan ve hali hazırda ortak olan bir şirket ortağı tarafından açılması gerekmektedir. Şirket ortağı bölünme işlemi sırasında ortak değilse bu davayı açmaya da yetkisi yoktur. Aynı şekilde şirket ortağı bölünme işlemi sırasında ortak ise dava açtığı sırada ortaklığını kaybettiyse dava taraf yokluğu sebebiyle düşer.

4.4.4. Süre

TTK’de bununla ilgili gayet açık bir hüküm bulunmaktadır. TTK’nin 192.maddesi 1.fikrasına göre bölünmenin genel kurul tarafından onaylanmasının ilanından itibaren en geç 2 ay içerisinde açılmış olması gerekir hükmünü içermektedir.³² Kanunun lafzı incelendiğinde genel kurul kararının ilanı demektir. Onaylanması ibaresi geçmemektedir. Fakat iptal davası onaylanan genel kurul kararlarına karşı açılmaktadır. Bu sebeple genel kurul tarafından onaylanması ibaresini kullanmamız daha doğru olacaktır. Söz konusu kanun metninde yer alan bu 2 ay hak düşürücü süredir. Bu sebeple genel kurulun onay kararının ardından 2 ay geçtikten sonra şirket ortakları tarafından iptal davası açılmaz.³³ Genel kurul kararının onaylanmasının ilanını beklemeden, genel kurul kararı onaylandıktan 2 ay sonra da bu davanın açılabilmesine ilişkin görüşler mevcuttur. Bunun sebebi ise genel kurulun onay kararı ilan olunmadan ilgililer tarafından ticaret sicil müdürlüklerine tescilin yapılabilmesidir. Tescilin ilan edilmesiyle de bu durum uygulamada karışıklığa sebep olur. Bu sebeple genel kurul onay kararının alınmasından itibaren 2 ay içerisinde iptal davasının açılması gerektiğini söyleyen görüşler mevcuttur.

4.4.5. İptal Kararı ve İptalin Etkisi

TTK’nin 192.maddesinin 3.fikrasına göre, mahkeme taraflara bölünmede oluşan eksikliğin giderilmesi için süre verir. Verilen bu süre içerisinde bu eksiklik veya sakatlık giderilemezse bölünme kararı iptal edilir. Kanun koyucu hukuki eksiklik veya hata bulunması durumunda bile bölünme işlemi elinden geldiğince ayakta tutmaya çalışmıştır. Kanun koyucunun bu iradesine ispat hükümlerden biri de bu hükümdür. Mahkeme önce

³² Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 192.

³³ Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, (Ağustos, 2004), s. 20.

tarafllara süre verecektir ve bu eksikliğin veya hatanın giderilmesini isteyecektir, giderilmediği takdirde ise bölünme işlemini iptal edecektir.³⁴

Kanun koyucunun burada giderilebilir eksiklikleri belirtmemiş olması öğretide birçok görüşün de ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Hangi hukuki eksiklikler veya hukuki hatalar giderilebilir niteliktedir kanun koyucu bunun izahını yapmamıştır. Bölünmeye katılan bir şirketin genel kurul kararlarını etkilememiş olan hukuki eksiklikler veya hukuki hatalar giderilebilir bir hata olarak değerlendirilmelidir.

Bölünme işleminin, ticaret siciline tescilinin iyileştirici etkisinin olduğunu bahsetmiştik. Aynı zamanda kanun koyucunun genel anlamda bölünme işlemini sürekli ayakta tutmaya çalışmasından da bahsetmiştik. Tescilin iyileştirici etkisi sebebiyle, bölünme kararının şirket genel kurulu tarafından onaylanmasının akabinde bu genel kurul kararını da ticaret siciline tescil ettirdikten sonra, tescilin iyileştirici etkisi ile iptal davası hükümleri birbiriyle çatışmaktadır. Bu sebeple tescilin iyileştirici etkisi olmasından dolayı tescil edilen bir bölünme işleminin, yokluğu veya butlanına ilişkin iptal davası açılmayacağını savunan görüşler mevcuttur. İptal davası kararının etkisi ise tescil edilmiş bir bölünme işlemi üzerinde bir etki yaratmayacaktır. Genel kurul kararının tescilinden önce açılan bir iptal davası neticesinde tescilin engellenmesi mümkün olabileceği gibi iptal davasının kararı da geçmişe yönelik bir etki yaratabilecektir.³⁵

İptal davası bölünme işlemine onay veren şirket genel kurul kararına karşı açılmaktadır. Dolayısıyla tescile kadar geçen süre içerisinde açılan bir iptal davasında geçmişe yönelik bir etki olacaktır, bu etki bölünmenin hazırlık aşamasına kadar gitmez. İptal davası genel kurul kararına karşı açıldığı için sadece genel kurul kararını iptal eder. Genel kurul kararının iptaliyle de iptalin gerekçesi olan hukuki noksanlık veya hata giderilerek yeniden bir genel kurul kararı alınması gerekecektir.³⁶

³⁴ İpekeli-Kayalı, Birleşmeler, s. 300; Kayar, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, Güncellenmiş 2. Basım, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 529.

³⁵ Moroğlu, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 242-243.

³⁶ Demir, Şirketlerin Bölünmesi, s. 201.

Kanun koyucu bölünme işlemi hazırlık aşamasından itibaren sıkı sıkıya hükümlere bağlamış olmasına rağmen ortaya çıkabilecek hukuki eksik veya hatalar neticesinde bölünme işlemine ilişkin iptal davası açma hakkını da bölünmeye katılan şirket ortaklarına vermiştir. Burada ortaya çıkan hukuki hatalar bilinçli olarak yapılabildiği gibi bilinçsiz olarak yapılmışta olabilir. Geçmişe yürüyen iptal kararı, bölünme işlemlerinin hazırlık aşamasını doğrudan etkilemez, şirketin genel kurul kararını iptal etmektedir.

4.5. Alacaklıların Korunması

Bölünmeye katılan şirketlerin ticari hayatı aktif ilerleyebilmektedir. Bu sebeple bölünmeye katılan şirketlerin piyasadan alacakları olduğu gibi piyasaya borçları da olabilmektedir. Bölünme işlemiyle şirketten alacakları olan kişilerde zarar görme ihtimaliyle karşı karşıya kalabilirler. Kanun koyucu şirket alacaklılarını teminat ve ilan kuramı ile korumaya çalışmıştır. Ayrıca kanun koyucu, şirket alacaklılarını korumak için müteselsil sorumluluk kuramına da yer vermektedir.³⁷ Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi vermiş olduğu bir kararında; *“..Görüldüğü üzere bölünmeye katılan şirketlerin 174.maddede ön görülen ilanların yayımı tarihinden itibaren 3 ay içerisinde istemde bulunan alacaklıların alacaklarını teminat altına almak zorunda oldukları ön görülmüş olup teminatlandırılmadığı takdirde yaptırımla ilgili bir hüküm düzenlenmemiştir. Ancak sorumluluk yönünden bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirketin birinci derecede sorumlu olduğu ve alacaklının alacağını ifa etmediği takdirde bölünmeye katılan diğer şirketlerin ikinci dereceden sorumlu olduğu 176. maddede düzenlenmiştir. İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin sorumluluk şartları da 176.maddesi 2.fikrasında düzenlenmiştir. Yapılan yargılama sonucunda toplanan delillerden şirket bölünmesi durumunda alacaklının alacağının TTK'nin 175.maddesi gereğince teminata bağlanmamış olması halinde alacaklının TTK 176.maddesi 2.fikrası gereğince bölünmeye katılan şirkete karşı alacak talebiyle başvuru imkanının bulunduğu, alacağın tahsili için dava açma imkanı olan durumda, teminata bağlanması talebiyle dava*

³⁷ Tarakçı, Hızır, “Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı İle Türk Ticaret Kanunu Açıklarından Kurumlarda Sona Erme-Birleşme-Devir-Nev'i Değiştirme-Tam Bölünme-Kısmi Bölünme-Hisse Değişimi” İstanbul, Polaris Yayınları, 2003, s. 529.

açılmasında hukuki yararın bulunmadığı..”³⁸ hükmü vererek alacaklının alacağını teminat altına alamaması durumunda bölünmeye katılan şirketlerin ikinci dereceden sorumlu olacağına değinmiştir.

4.5.1. Unutulmuş Malvarlığı ve Bölünmeye Katılan Şirketlerin Mütessesil Sorumluluğu

Bölünme işlemi, bölünen şirketin malvarlıklarının aktif ve pasif olarak bir külli şeklinde devralan şirketlere devredilmesi, devralan şirketlerin ise almış oldukları bu malvarlıklarına karşılık bölünen şirketin ortaklarına şirket payı vermesi işlemidir. Dolayısıyla bölünme işleminde bu malvarlığı devri tarafların üzerinde en çok durdukları husustur. Kanun koyucu malvarlıklarının önemini bildiğinden dolayı zaten malvarlığı envanteri oluşturmayı, bu envanterdeki mal varlıklarını detaylı olarak belirtmeyi zorunlu kılmıştır. Bölünme işlemiyle verilen bu malvarlıkları başka bir işlem yapılmadan direk kül olarak devralan şirkete geçmektedir. Bu sebeple bölünme envanterinin net hazırlanması çok önemlidir.³⁹

Bölünme envanteri hazırlanırken taraflar bölünme envanterini özensiz hazırlamışsa, malvarlığının devrine ilişkin unsurlar belirtilmemiş, aynı nitelikteki malvarlıkları sadece ismen bildirilmiş ve sayı bakımından bildirilmemiş gibi durumlarla karşılaşmaktadır ya da bölünme envanteri çok özenli hazırlanmış olmasına rağmen envanter hazırlandıktan sonra ortaya yeni malvarlıkları da çıkmış olabilir. Bu gibi durumları kanun koyucu öngörmüş ve TTK'nin Bölünmenin Dışında Kalan Malvarlığı başlıklı 168.maddesi hükmünü getirmiştir.⁴⁰

TTK'nin 168.maddesine göre, bölünme sözleşmesi veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlıkları için; tam bölünme işlemi gerçekleşmişse, devralan tüm şirketlerin kendilerine geçen net aktif malvarlıkları oranına göre paylı mülkiyet hakkı verilmektedir. Eğer kısmi bölünme işlemi gerçekleşmişse, malvarlığı devreden şirkette kalır. Aktiflere ait

³⁸ Antalya 2.Asliye Ticaret Mahkemesi 2021/108E. 2021/575K. 20.09.2021 T. Kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim Tarihi : 30.10.2022).

³⁹ Çoştan, Şirketlerin Mütessesil Sorumlulukları, s. 231-242.

⁴⁰ Karşlıoğlu, Alacaklıların Korunması, s. 35.

olan bu paylaşım biçimi alacaklara ve maddi olmayan malvarlıkları unsurlarında da aynı şekilde uygulanır. Tam bölünme söz konusu olan durumlarda bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre borçlar bir şirkete tahsis edilemiyorsa, devralan şirketler müteselsil olarak borçlardan sorumlu olacaktır.⁴¹

Şirketlerin yapmış olduğu sözleşmeler ise aktif olarak değerlendirilemez. Çünkü şirketin bu sözleşmeyle kar mı elde edecek yoksa zarar mı bilemeyiz. Dolayısıyla kısmi bölünme söz konusuysa sözleşme bölünen şirketle devam edecektir. Fakat tam bölünme söz konusuysa artık bölünen şirket hukuken yok olacağı için sözleşmenin tarafı da yok olmuş olacaktır.

4.5.2. Bölünmeye Katılan Şirketlerin İkinci Derecede Sorumluluğu

Bölünmeye katılan şirketlerin ikinci dereceden sorumluluğu yine kanun koyucunun şirket alacaklılarını korumak için TTK'nin 176. maddesine bir hüküm getirmiştir. Bu hükme göre, bölünen şirketin borcunu devralan şirket bu borcun asıl borçlusu olmaktadır. Bizzat kanuni tarifi kullanacak olursak bölünen şirketin borcunu devralan şirket birinci derecede sorumlu bulunan şirkettir. İkinci dereceden sorumlu şirketler ise bölünmeye katılan diğer şirketlerdir. Yani bölünme işleminde malvarlığı unsurları devredilirken, bölünen şirketin borcunu malvarlığı statüsünde devralan şirket birinci derecede sorumlu şirket bölünmeye katılan diğer şirketler ise ikinci dereceden sorumlu şirket olmaktadır. Bu sorumluluk müteselsil bir sorumluluktur.⁴² Normalde müteselsil sorumlulukta borçluların sorumluluk dereceleri aynıyken kanun koyucu burada müteselsil sorumluluğu derecelendirmiştir. Kısaca özetleyecek olursak birinci derece sorumlu olan şirket alacaklıının borcunu ifa etmezse, bu borçlardan bölünmeye katılan diğer şirketler malvarlığı tahsisinde adları geçmese dahi sorumludur.⁴³

⁴¹ Çakrak, Recep, "Ticari Şirketlerin Yapı Değişikliği Sonucunda İş İlişkisinin Geçmesi: Teminat Talep Etme Hakkı ve Müteselsil Sorumluluk", Karatahta İş Yazıları Dergisi, S. 9 (Aralık 2017), s. 107-124.

⁴² Alp, Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirme, s. 70.

⁴³ Yavuz, Mustafa, "Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Alacaklılarına Tanınan Haklar ve Korumalar", Mali Çözüm Dergisi, S. 26, (2016), s. 121-131.

Müteselsil sorumluluktan bahsedebilmemiz için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Şöyle ki borcun önceden teminat altına alınmaması gerekmektedir. Bölünmeye katılan şirket alacaklıları, bölünme kararı onaylanmadan önce alacaklarının teminat altına alınmasını talep edebilirler. Bu teminat ayın cinsinden de olabilir. Teminat altına alınmış borçlarda her ne kadar diğer şirketler ikinci dereceden sorumlu olsa da müteselsil sorumlu olmaz. Aynı şekilde birinci dereceden borçlu olan şirkete takip yapılması ve takibin sonuçsuz kalması durumunda ikinci derecede sorumlu şirketlere başvuru yapılabilir. Fakat birinci derece sorumlu şirketin iflas etmesi, birinci derece sorumlu şirketin konkordato süresi almış olması, birinci derece sorumlu şirket aleyhine yapılan başka bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartlarının oluşması, birinci derece sorumlu şirket merkezinin yurt dışına taşınmış olması ve bu nedenle Türkiye’de takip yapılamaması, birinci derece sorumlu şirketin merkezinin yurt dışında olması sebeplerinden birinin varlığında alacaklı, bölünmeye katılan diğer şirketlere doğrudan başvurabilir. Çünkü bölünmeye katılan diğer şirketlerde alacaklıya karşı müteselsilen sorumludur.⁴⁴

Bu müteselsil sorumluluğa ilişkin zamanaşımıyla ilgili kanun koyucu bir hüküm getirmemiştir. Fakat Alman hukukunda bu sorumluluk için 5 yıllık bir sınırlama getirilmiştir.⁴⁵ Türk hukukunda yer alan TBK’nin Malvarlığının veya İşletmenin Devralınması başlıklı 202.maddesi kıyasen uygulanmalıdır. Buna göre tescilden önce bir borç varsa tescil tarihinden itibaren, diğer borçlar için ise muacceliyet tarihinden itibaren 2 yıl müteselsil sorumluluk devam eder diyebiliriz.⁴⁶

4.5.3. Ortakların Kişisel Sorumluluğu

Bölünme işleminden dolayı alacaklıların korunmasına ilişkin bir diğer yöntem ise ortakların kişisel sorumluluğudur. TTK’nin 177.maddesinde yer almaktadır. TTK’nin 177.maddesi ise 158.maddesine atıf yapmıştır. Buna göre bölünme sonrasında dahi şirket

⁴⁴ Seçkin, Muhammed Turkalp, “Ticaret Şirketlerinin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmelerinde İşçi Haklarının Korunmasına İlişkin Düzenlemeler”, Research Journal Of Business And Management, C. 8, S. 2 (2021), s. 73-85.

⁴⁵ Gündoğdu ve Kaplan, Sosyal Plan Kavramı, s. 160-171.

⁴⁶ Hazıroğlu, Elif Cemre, Ticari İşletmenin Bir Ticaret Şirketine Dönüşmesinde Ticari İşletmeyi İşletenin Önceki Borçlardan Sorumluluğu. Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 3, S. 1 (2017), s. 76.

ortaklarının sorumluluğunun devam etmesi söz konusudur.⁴⁷ TTK'ye göre; bir borcun sebebi bölünme kararından önce oluşmuşsa veya bir borç bölünme kararından önce doğmuşsa, bölünmeden önce sorumlulukları devam eden ortakların bölünmeden sonra da sorumlulukları devam eder. Bölünen şirketin borçlarından doğan ortakların kişisel sorumluluğu ise bölünme kararının ilanı ile değil, genel kurul kararının ilanından itibaren üç yıl geçince zaman aşımına uğramaktadır.⁴⁸

4.5.3.1. Sorumluluğun İçeriği

Bir şirkette bölünme kuramından önce şirketin borçlarından dolayı şahsi sorumlulukları bulunan şirket ortakları bu sorumlulukları bölünmeden önce çıkmış borçlar bakımından da devam eder. Kanun koyucunun bu hükmü ve ilkeyi getirmesinin sebebi, Bölünme işleminden önce bölünen şirketle borç ilişkisine girmiş alacaklılar, bu alacağın tahsilinde bazen şirketin ödeme kabiliyetinin yanı sıra şirketin ortaklarının şahsi sorumluluğuna da değinmektedirler.⁴⁹ Bu sebeple kanun koyucu, bölünmeyle alacaklıların güvenmiş olduğu şahsi sorumluluğun ortadan kalkmasını engellemek istemiştir. Bu yüzden ortakların kişisel sorumluluğuna gidilebilmek için bölünen şirketin ortakları, bölünme öncesinde bölünen şirketin borçlarından dolayı şahsi sorumlu olmaları gerekir. Aynı zamanda bölünme sebebiyle şahsi sorumluluğun kısmen veya tam olarak ortadan kalkması gerek. İşte bu şartlar dâhilinde ortakların şahsi sorumluluğu gündeme gelir.⁵⁰

4.5.3.2. Sorumluluğun Türü ve Diğer Sorumluluk Halleri

Öncelikle Türk hukukunda, adi şirket dışında, şirket ortaklarının şirket borçlarından sorumluluğu hep ikinci dereceden sorumluluktur. Bu yüzden TTK'nin 158.maddesinde yer

⁴⁷ Yıldız, Sükrü, "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu", Erdogan Moroğlu'na 65. Yıl Armağanı, 2. Basım, İstanbul, 1999, s. 771-794.

⁴⁸ Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Basım, İstanbul, 2001.

⁴⁹ Çakrak, Teminat Talep Etme Hakkı ve Mütessesil Sorumluluk, s. 119.

⁵⁰ Özkaraca, Ercüment, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Birleşmesi Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukukuna Etkileri", İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2), (25 Mayıs 2012), İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 159.

alan ortakların şahsi sorumluluğu da ikinci dereceden bir sorumluluktur.⁵¹ Burada şu hususa tekrar değinmekte fayda var bölünen şirkette yer alan sorumluluk bölünme öncesi alacaklılara verilmiş olan sorumluluğun devamı niteliğindedir.

Burada bölünmeye katılan şirketlerin sorumluluğu ile şirket ortaklarının şahsi sorumluluğu kuramları arasında bir karışıklık olabilir. Çünkü unutulana ve devri yapılmayan mal varlıklarında bölünmeye katılan diğer şirketler ikinci derece müteselsil sorumluydular.⁵² Peki bu durumda devri yapılmayan ve şahsi sorumluluk verilmiş olan bir borç söz konusu ise ne yapılacaktır? Burada dikkat edilmesi gereken şey şirket ortağının tali sorumlu olduğudur. Yani önce şirket sorumlu sonra şirket ortağı şahsi olarak sorumludur. Dolayısıyla bölünme işlemi neticesinde bölünen şirketin malvarlığı bölünmeye katılan diğer şirketlerce devralınmıştır. Dolayısıyla önce bölünmeye katılan şirketler sorumlu olmalı daha sonra ortakların şahsi sorumluluğuna gidilmelidir.

4.5.3.3. Sorumluluğun Süresi

Kanun koyucu bölünen şirket ortağının sorumluluğunu 3 yıl olarak belirlemiştir. Bu süre zamanaşımı süresidir. Hak düşürücü süre olmadığı için hakim tarafından re'sen dikkate alınmaz. Üç yıllık süre ise bölünme tarihinden önce muaccel hale gelmiş borçlarda bölünme kararının ilanından itibaren geçerlidir. Vadesi gelmemiş borçlarda ise vadesinin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımı dolar, anlaşılacağı üzere şirket ortağının şahsi sorumluluğu üç yıl boyunca devam edecektir.⁵³

4.6. İşçilerin Korunması

Bir şirkette ister bölünme olsun ister birleşme olsun yeniden yapılandırılma hallerinde, yeniden yapılandırılan şirketlerin işçileriyle olan iş ilişkileri de bu yapılanma değişikliğinden etkilenmektedir. Bir tam bölünmeyi örnek olarak verecek olursak, bölünme kararıyla işçilerin çalışmış olduğu şirket infisah edecek ve işçiler tek kalemde başka

⁵¹ Erdem, Ercüment, Anonim Ortaklıkların Bölünmesinde Alacaklıların Korunması, İstanbul, Onikilevha, 2016, s. 336.

⁵² Karşlıoğlu, Alacaklıların Korunması, s. 21.

⁵³ Özkaraca, Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi, s. 163.

işverenlerle iş ilişkisi kurmak zorunda kalacaktır. Kanun koyucu bu sebeplerle işçilerin haklarını korumak istemiştir. İşçi böyle durumlarda kendisini koruyan genel veya özel hükümlerle varlığını sürdürebilmiştir. Hatta bazı hukuk sistemlerinde örneğin Alman hukuk sisteminde işçilerden bir temsilci bizzat bölünme işlemlerine katılmaktadır. İsviçre hukukunda ise işçilerin süreçlerle ilgili bilgi edinmelerini sağlayan ve süreçlerle ilgili işçilerden danışılması gerektiğini ön gören hükümler mevcuttur.⁵⁴

Türk hukuku incelendiği zaman yeniden yapılandırma hallerine ilişkin işçilerle olan iş ilişkisi bakımından ne İş Kanunu'nda bir hüküm mevcuttur ne de Türk Borçlar Kanunu'nda. Bu sebeple Türk hukukunda işçilerin korunması bir sorun haline gelmiştir. TTK'nin 178.maddesi ise işçilerin lehine bir düzenleme getirmiş ve işçilere bölünmeye ilişkin itiraz hakkı tanınmıştır.⁵⁵

TTK'nin iş ilişkilerinin geçmesi başlıklı 178. maddesi, bölünme işleminin tescilinden sonra iş ilişkilerinin de devralan şirketlere geçeceğini hüküm altına almıştır. Bölünme sözleşmesi veya bölünme planı yapılırken taraflar bölünme sözleşmesinin eki niteliğinde iş ilişkilerini listeye bilirler. Bu durumda iş ilişkilerinin hangi şirkete devredileceği de belirlenmiş olur. İşte iş ilişkileri listesi doğrultusunda bölünmenin tescilinin gerçekleşmesiyle, iş ilişkileri devralan şirketlere geçer.⁵⁶

Taraflarca bir iş listesi düzenlenmemişse bu durumda iş ilişkilerinin akıbeti ise devrolunan malvarlığıyla belirlenir. Yani bölünen şirket, bir işletmesini devrediyorsa bu işletmede bulunan iş ilişkileri de bu işletmeyle birlikte devrolunduğu yorumlanır. Bu şekilde bir bütün olarak devredilen durumlar da hem şirketlerle işletmenin ilerleyişi hem de işçiler açısından daha iyi olacaktır. Çünkü bu şekilde çalışma ve iş ortamı sekteye uğramayacak, işçiler bölünme işleminden etkilenmeden eski düzenlerindeki gibi devam etmiş olacaktır. Büyük sermayeli işletme ve firmalarda günlük kazançların önemi çok ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Bu sebeple bölünme nedeniyle bir işletmenin durması veya iş akitlerinin son

⁵⁴ Özkaraca, Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi, s. 104.

⁵⁵ Helvacı, Anonim Ortaklıkların Bölünmesi s. 132.

⁵⁶ Erdem, Tahir, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümler", Vergi Sorunları Dergisi, S. 286 (2012), s. 75.

bulması o işletme için faydadan çok zarar niteliğindedir. İş ilişkilerini devredilen malvarlığı ile bir bütün olarak yorumlayarak hareket etmek her anlamda çok doğru bir hamle olacaktır.⁵⁷

Bir kısım görüşlere göre de böyle bir yorum yapılması doğru değildir. Bölünme işlemi kendi içerisinde bütünlük arz eden işletmeleri konu almak zorunda değildir. Kanun koyucu iş listesinde bulunmayan iş ilişkilerinin devrinin nasıl gerçekleşeceği konusunda bir hüküm öngörmemiştir. Eğer devre konu malvarlıkları bir bütünlük arz etmiyorsa iş listesi ile iş ilişkilerinin devrinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Buna ilişkin bir emare de bulunmuyorsa kısmi bölünmede işçilerin bölünen şirkette kalması gerekmektedir. Tam bölünmede ise işçilerin iş ilişkilerinin devam edebileceği bir şirket zaten hukuken mevcut değildir.⁵⁸

Kanun koyucu, bölünme işleminin tescili ile iş ilişkilerinin devralan şirketlere geçeceğini belirttiikten sonra bir de işçiye itiraz etme hakkı sunmuştur. Takdir edersiniz ki bölünen şirkette var olan bir işçi bir gün geliyor ki işverenin değiştiğini görüyor, her işverenin çalışma tarzı birbirinden farklı olduğundan mütevellit işçi uyum problemi de yaşayabiliyor. Kanun koyucu bu tarz durumları öngördüğü için TTK'nin 178. maddesinin 2.fikrasında işçiye itiraz hakkı tanımıştır.⁵⁹ Bu durumda işçi itiraz ettikten sonra iş ilişkisi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erecektir. Bu sebeple devralan şirket ve işçi kanuni işten çıkarma süresine kadar iş sözleşmesini yerine getirmek zorundadır. Buradaki kanuni süre, şu şekilde algılanmalıdır, eğer işçiyle belirli süreli bir iş sözleşmesi kurulduysa bu sürenin bitimi, eğer işçiyle belirsiz süreli bir iş sözleşmesi kurulduysa işçiye verilen ek sürenin bitimi kanunda yer alan bu süreyi oluşturmaktadır. Elbette taraflar kendi aralarında başka süreler ve başka şartlarla bu iş ilişkisini feshetme hakkına sahiptir.⁶⁰

Kanun koyucu bir de işçinin alacaklarıyla ilgili bir hüküm getirmiştir. TTK'nin 178.maddesinin 3.fikrasına göre; bölünme işleminden önce işçinin muaccel olan bir alacağı, iş sözleşmesinin normal olarak sona ereceği ya da işçinin itirazıyla sona erdiği tarihe kadar

⁵⁷ Karahan / Keşli, Şirketler Hukuku, s. 217.

⁵⁸ Astarlı, Muhittin, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda İşyeri Devrinde İşçinin İş İlişkisinin Devralan İşverene Geçişine İtiraz Hakkı", Çalışma ve Toplum, C. 36, S. 1 (2013), s. 99-102.

⁵⁹ Alp, Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirme, s. 57.

⁶⁰ Temir, Arif, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirketlerin Tam ve Kısmi Bölünmelerinde İşçilik Hakları", Yaklaşım Dergisi, S. 238, (Ekim 2012), s. 191-193.

geçen süre boyunca muaccel olan alacaklardan eski işverende müteselsilen sorumludur. Eğer tam bölünme işlemi gerçekleşirse burada işçi alacakları için müteselsil sorumlu olan bölünen şirket infisah ettiği için sorumlu olamayacaktır. Dolayısıyla böyle bir durumda TTK'nin 176.maddesinde yer alan bölünmeye katılan diğer şirketlerin ikinci derece sorumluluğu hükümleri gündeme gelecektir. Ayrıca TTK'nin 176.maddesinin 5.fikrasına göre işçiler muaccel olan alacaklarının teminat altına alınmasını şirket genel kurulundan isteyebilirler.⁶¹

TTK'nin 178.maddesinin 4.fikrasında, devralan şirketin iş ilişkisinden doğan haklarını bir üçüncü kişiye devredemeyeceği öngörülmüştür. Kanun koyucu bu hükümde aksi kararlaştırılmadıkça demiştir. Dolayısıyla işçinin rızası alındığı zaman bu işlem mümkündür. Fakat işçinin rızası alınmadıkça veya halin gereği olmadığı sürece, bölünmeye katılan devralan şirket işçiyi başka bir işverene ödünç veremez.⁶²

Bölünen şirketin ortakları, işçi alacakları hususunda da şahsi sorumluluk sahibidir. Kanun koyucu burada işçileri koruyan bir hüküm koymuştur. Bu sebeple bölünen şirketin ortakları, şirket bölünmeden önce muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona erdiği durumlarda ya da işçinin itirazıyla sona eren durumlarda, hizmet ilişkisinin sona erdiği ana kadar olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmaktadır.

İşçinin hakları yönünden TTK ile İş Kanunu'nu kıyaslayacak olursak; TTK'nin 178.maddesi, işçinin devre itiraz hakkını düzenlerken; İşK'nin 6.maddesi ise işçinin devre itiraz hakkına yer vermemiştir. TTK'nin 178.maddesinde işçinin itirazı iş sözleşmesinin feshi sonucunu doğurmaktayken; İşK'nin 6. Maddesi, iş yerinin devrini işçi yönünden fesih konusu olarak haklı sebep saymamıştır. TTK'nin 178.maddesinde müteselsil sorumluluk öngörülmekteyken; İşK'nin 6. Maddesinde göre müteselsil sorumluluk öngörülmemiştir. Son olarak TTK'nin 178.maddesi işçiye işçilik alacakları için teminat talep etme hakkı tanımışken; İşK'nin 6.maddesi böyle bir hükme yer vermemiştir. Ortaya çıkan bir hukuki uyumsuzlukta hangi kanunun uygulanması noktasında karmaşa yaşanmaması için TBMM Adalet Komisyonu bir rapor düzenlemiştir. Bu raporu hangi kanunun uygulanacağı

⁶¹ Demir, Aybüke, "Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Alacakların Teminat Altına Alınması", *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 2 (Aralık 2014), s. 25.

⁶² Alp, *Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirme*, s. 55.

noktasında açıklayıcı olacaktır.⁶³ Bu raporda TTK'nin 178.maddesinin sadece bölünme, birleşme ve tür değiştirme hallerinde uygulanması gereken bir özel hüküm olduğuna değinilmiştir. İşçi lehi açısından da TTK'nin 178.maddesi müteselsil sorumluluk içerdiği için ön plana çıkmaktadır.

TTK'nin 178. maddesinin amacı işçinin çalışmak istemediği bir işverenle çalışmak zorunda olmasının önüne geçilmek istenmesidir. Çünkü bu hükmün olmadığını varsayarsak birden işvereni değişen işçi bu değişikliğe ayak uydurmak zorunda kalacaktır. Buda işçinin istediği işverenle çalışabilme özgürlüğüne bir gölge düşürür.

İşçinin TTK'nin 178.maddesi uyarınca itiraz etmesi sonucunda kıdem tazminatına hak kazanıp kazanamayacağına ilişkin öğretide farklı görüşler mevcuttur. Mevzuatın incelendiğinde işçinin kıdem tazminatına hak kazanması gerektiği görüşü daha doğrudur. Çünkü hükmün getiriliş amacı nedeniyle mevzuatından çıkarılan anlam bu yöndedir.⁶⁴

TTK'nin 178.maddesini Yargıtay kararları ışığında incelersek, işyerinin devri ile iş akdinin devri arasında bir ayırım yapmak gerekir. İşçinin hangi devre itiraz hakkının bulunduğunu Yargıtay kararları üzerinden inceleyecek olursak; İşyeri devri hakkında Yargıtay bir kararında "*Devirle birlikte davacının hizmet akdi devralan işverene geçmiş olur. Böyle olunca ihbar ve kıdem tazminatı hakkı doğmaz.*"⁶⁵ şeklinde hüküm vermiş ve bu hüküm ise yerleşik içtihadı haline gelmiştir. Yargıtay Genel Kurulu ise işyeri devri ile iş sözleşmesinin devri kavramlarının ayrı olduğuna değinmiş;"...*İş sözleşmesinin devrinde, işyeri devrinde olduğu gibi işveren sıfatında değişiklik meydana gelmekte ve eski işveren yerine sözleşme dışı bir üçüncü şahıs yeni işveren olarak mevcut iş sözleşmesine taraf olmaktadır. Ancak iş yeri devrinde iş sözleşmeleri kendiliğinden devredilmekte olup sözleşme devri için ayrıca bir işleme gerek kalmamaktadır. Bu nedenle tarafların ve özellikle işçinin iş sözleşmesinin devri için ayrı bir beyanda bulunmasına gerek yoktur. İş sözleşmesinin*

⁶³ TBMM,Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyon Raporu (Dönem:23,Yasama Yılı 2,S.96, s.476.)

⁶⁴ Alp, Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirme, s.63.

⁶⁵Yargıtay 9.HD. K. 9163/195 , (17.01.1995)

devrinde ise işçinin muvafakati gereklidir...”⁶⁶ şeklinde hüküm vermiştir. Yani Yargıtay içtihatlarına göre bir işçi iş yerinin devrine itiraz edemiyorken iş sözleşmesinin devrine itiraz edebilmektedir.

Uygulamaya göre devrin niteliği önemlidir. Somut olayda işyerinin devri (yani bir işverenin işyerini tamamen bir başka işverene devretmesi ve iş ilişkilerinin de aralıksız bir biçimde, doğurdukları bütün borç ve yükümlülüklerle devralan işverene geçmesi) durumunda, işçinin bu yönde bir devre itiraz hakkı bulunmadığı gibi kıdem tazminatı talebi de mümkün olmayacaktır.⁶⁷

⁶⁶Yargıtay H.G.K, E. 2015/2887, (T.13.12.2017) (Çevrimiçi)

<https://www.lexarin.com/ictihat/yargitay-hukuk-genel-kurulu-e2015-2887-k2017-1751>
(Erişim Tarihi.12.12.2022)

⁶⁷ Karataş Nazif / Kaya, Setenay “TTK Kapsamında İşyeri Devrinde İşçinin İtiraz Hakkı ve İtirazdan Doğacak Sonuçlar Üzerine İnceleme” ,2019, (Çevrimiçi)

<https://www.mondaq.com/turkey/employee-rights-labour-relations/777564/ttk-kapsaminda-304351yeri-devrinde-304351inin-304tiraz-hakki-ve-304tirazdan-do287acak-sonular-zerine-304nceleme>
(Erişim Tarihi:12.12.2022)

SONUÇ

Tezimizin konusunu oluşturan Anonim Şirketlerde yeniden yapılandırma birimlerinden olan bölünme işlemini incelememiz sonucunda bölünmenin eTTK yeteri kadar yer almadığını, yeni TTK ile kanun koyucunun bölünme işlemi hükümlerine kanunun 159. ve 179.maddeleri arasında yer verdiğini fakat hala mehzaz kanunlar incelendiğinde kanunda tam uyumluluk sürecinin tamamlanmadığını görüyoruz.

Yeni düzenlemeyle TTK'nin bölünme hükümlerine yer vermesi çok doğru bir düzenlemedir. Şirketlerin yeniden yapılandırılması kuramlarından biri olan bölünmenin TTK tarafından hüküm altına alınması Türk hukuku açısından çok önemlidir. Hatta asimetrik bölünmenin kabulü bile TTK'nin ne kadar yenilikçi bir kanun olduğunu bizlere göstermektedir. Bunun yanı sıra, TTK'nin getirmiş olduğu bölünme hükümleriyle, bölünme kuramına ilişkin izlenecek yöntem açıklığa kavuşmuştur. Ayrıca bölünmeye katılan şirketlerin, şirket ortaklarının, yönetim organlarının, genel kurulun, hatta şirket alacaklılarının hakları ve yükümlülükleri bu kanun hükümleriyle açıklığa kavuşmuştur. Özellikle şirket ortaklarının haklarının korunması için ise birçok hüküm öngörülmüştür. Bölünme işleminin olabildiğince şeffaf bir şekilde yapılması amaçlanmış, sadece bölünmeye katılan taraflar değil, bölünmeden etkilenecek olan tüm şahısların hakları korunmak istenmiştir.

Bu çalışmamızda yer alan, bölünmenin tarihi gelişimi başlığı altında yaptığımız açıklamalar neticesinde de Türk hukukunda bölünme ilk olarak TTK'de değil Vergi Usul Kanunları'nda düzenlenmiştir. Dolayısıyla henüz şirket yapılandırma işlemlerinden olan bölünme ticaret kanunumuzda yer almazken, şirketler tarafından maddi hukuk boyutunda uygulanamazken, bölünme işleminin vergi boyutu kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. Bu sebeple düzenlenen kanun sırasının karışmasından dolayı bölünme işlemine ilişkin kavramlar karışmış ve birbirlerine uymayan hükümlere mevzuatımızda yer vermiştir. Bunun sonucu olarak uygulamada birçok problem ortaya çıkmıştır. Kanun koyucunun bölünme işlemi konusunda kanunda birbirine zıt düşen ve anlam karmaşası yaşatan hükümleri yeniden düzenlemesi gerekmektedir. TTK kendisine yakınlığı sebebiyle bölünme işlemlerinde İsviçre

hukuk sistemini örnek almıştır. Her ne kadar İsvBirK' deki hükümleri örnek olarak alsa da kısmi bölünme işleminde ise Alman hukuk sisteminden etkilenmiştir. Kanun koyucunun TTK'de yer verdiği bölünme işlemine ilişkin hükümlerle Bölünme yönergesi ile benzer hükümler olsa da TTK'de yer alan hükümler KVK ve Ortak Tebliğ'de yer alan hükümlerle de uyuşmamaktadır. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri hukuk sistemlerini artık ulusallaştırmaktan ziyade birbirleriyle uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple Avrupa Birliği ülkeleri bu yasa uyumunu sağlamak için yönergeler çıkarmaktadır. Avrupa Birliği Anonim Şirketlerde Bölünme işlemi için de bir yönerge çıkarmıştır. Türk hukukundaki bölünme işlemine ilişkin bu mevzuat karmaşası Avrupa Birliği'nin yönergesi doğrultusunda hareket edilerek giderilmelidir. Çünkü dünyada mevcut bulunan çoğu Avrupa Birliği üyesi ülkeler bu hükümler doğrultusunda hareket ederek ticaretlerini ilerletmektedir. Türkiye de son yıllarda Avrupa ülkelerinden ciddi yatırımlar elde etmektedir. Dünyaca tanınan Avrupalı şirketler Türkiye'de yatırım yapmakta dolayısıyla burada şirketler kurmaktadır. Uygulamada hem Avrupa hem Türkiye arasında uyumluluk sağlamak çok rahatlatıcı olacaktır.

TTK'ye göre bölünme işlemi de bir yapılandırma işlemidir. Türk hukuk sistemine göre tam bölünme, kısmi bölünme, malvarlığını devralma yoluyla bölünme, yeni şirketin kurulması yoluyla bölünme, simetrik ve asimetrik bölünme türleri yer almaktadır. Kanun koyucu da kanunda ilk olarak bölünme türlerine yer vermiştir. Fakat TTK'de kısmi bölünme unsurunda, kısmi bölünen şirketin ortakları, kısmi bölünen şirketin devretmiş olduğu malvarlığına karşılık, devralan veya yeni kurulacak olan şirketten pay alabildiği gibi; kısmi bölünen şirketin bizzat kendisi de devretmiş olduğu malvarlığına karşılık, devralan şirketten veya yeni kurulacak olan şirketten pay alabilmektedir. Bu işlem Türk hukuk sistemine özgü bir işlemdir. İsviçre hukuk sistemi kısmi bölünmede, bölünen şirketin pay almasına müsaade etmemektedir.

Türk hukuk sisteminde tam bölünmede bir şirketin bütün malvarlığı bölümlere ayrılmakta, bölünmeye ayrılan bu malvarlıkları ise en az iki şirkete devredilmektedir. Devredilen bu malvarlıkları karşılığında ise devralan şirketler, bölünen şirketin ortaklarına kendi şirketlerinden pay vermektedirler. Tam bölünme sonucunda ise bölünen şirket infisah

ederek sona ermektedir. Kısmi bölünmede ise malvarlığının bir kısmını devreden şirket, ticari hayatına devam etmektedir. Eğer kısmi bölünen şirket, devrettiği malvarlıklarına karşılık olarak bizzat kendisi devralan şirketten pay aldıysa sermaye azaltımı yapmayacaktır. Fakat bölünen şirketin ortakları pay aldıysa şirket devretmiş olduğu mal varlığı oranında sermaye azaltımı gerçekleştirecektir. Kısmi bölünmeden bahsetmişken mevzuatımızda kısmi bölünme ilk olarak KVK’de düzenlenmiştir. Daha sonra TTK’de kısmi bölünmeyi hüküm altına almıştır. Bu yüzden Türk hukuk sisteminde kısmi bölünmeyle ilgili iki ayrı kanunda iki ayrı düzenleme mevcuttur. Uygulamada karışıklık yaratmaması açısından bu durum düzeltilmelidir. Aynı kuram ile ilgili farklı mevzuatlar birbiriyle yeknesak olmalıdır.

Yönetim organı tarafından düzenlenen bölünme sözleşmesi veya bölünme planı hakkında bir öğretici görüşü, devredilen malvarlıkları unsurlarının devrinin resmi şekle tabi unsurlar olması hasebiyle şirket genel kurul kararında resmi şekle tabi tutulmasını savunmuştur. Keza Alman hukuk sisteminde, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının geçerli olması için noter onayının gereklidir. Şöyle ki bölünme işleminde külli halefiyet ilkesi söz konusudur. Ayrıca taraflar resmi işlemlerle uğraşmamak için bölünme yöntemini de tercih ediyor olabilirler. Örnek verecek olursak şirketlerin yüzlerce tescile tabi taşınır veya gayrimenkulleri olabilir. Şirket zaman kaybetmeden ticari hayatına devam etmelidir. Bölünme işleminin amacı da zaten budur. Bu sebeple bölünme sözleşmesinin veya bölünme planının yazılı olarak yapılması ve ticaret siciline tescil işleminin gerçekleşmesi yeterli olacaktır.

TTK’nin “Bölünme sözleşmesi ve bölünme planının içeriği” başlıklı 167.maddesinin 1.fikrasının (h) bendi uyarınca; bölünme işleminde denetim yapan kişilere özel menfaatler sağlanırsa bu durumun bölünme sözleşmesi veya bölünme planında yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bu hüküm mehzaz kanundan çevrildiği için mevzuatımıza girmiştir. Hatta kanun koyucunun da gözünden kaçmış olabilir. Şöyle ki TTK’de bağımsız denetim organlarına hiçbir şekilde menfaat sağlanmamalıdır. Eğer bölünme bağımsız denetçiler tarafından yapılacaksa ve bunun sonucunda denetçiye özel bir menfaat temin edilecekse burada denetçinin bağımsızlığından söz etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla kanunda yer alan bu hüküm isabetsizdir.

TTK'de bölünme raporunun, bölünmeye katılan şirketler tarafından ayrı ayrı düzenlenmesine müsaade edilmişse de TTK, bölünme raporunun bölünmeye katılan şirketlerce ortak şekilde hazırlanabileceğini de hüküm altına almıştır. Bölünme raporu, bölünme sözleşmesi veya bölünme planının ayrıntılı olarak şirket ortaklarına açıklamasıdır. Bölünme raporunda bölünme sözleşmesinin içeriği ayrıntılı bir şekilde şirket ortaklarıyla paylaşılmaktadır. Dolayısıyla bu rapor bölünme katılan şirket özelinde ortaklarını ve şirketin kendisini ilgilendiren bir rapordur. Bu rapor neticesinde şirket ortakları genel kurulda bölünme sözleşmesini onaylayacak veya reddedecektir. Bu sebeple bölünme raporunun bölünmeye katılan şirketlerce ortak hazırlanması hükmü yer alsada da asıl olan bölünme raporunu bölünme katılan şirketlerin ayrı ayrı düzenlemesidir. Kaldı ki bölünme raporunun ne şekilde düzenleneceğine ilişkin kanunumuzda bir hüküm bulunmamaktadır. Günümüz koşullarında, bölünme raporu yazılı şekilde hazırlanabileceği gibi elektronik ortamda da hazırlanıp ortaklara sunulabilir.

TTK, bölünme işlemini ayrıntılı olarak hüküm altına almış olsa da söz konusu hükümler kanundaki tüm boşlukları kapatmamaktadır. Hatta bazı durumlarda belirsizlikler dahi mevcuttur. Bölünme işleminin hazırlık aşaması çok katı hükümler içermektedir, bu da bölünme işlemlerinin uzamasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca bölünmeye katılan şirketler hakkında kanun koyucu herhangi bir kriter koymamıştır. Bu sebeple sermayesi borca batık olan bir şirkette bölünmeye katılabilir. Bu durum bölünmeden etkilenen taraflar açısından ciddi bir problem teşkil etmektedir.

Bölünme işlemine ilişkin şirket alacaklılarının korunması durumunda, kanunda alacaklılar hakkında yer alan hükümler yeterince koruyucu vaziyette değildir. Şöyle ki; bir şirket alacaklısı alacağını teminat altına alabilmek için bölünmenin tescilinden önce teminata ilişkin hamle yapmalıdır. Oysaki alacaklının, borçlu şirketin bölünme işlemleri hakkında bilgi sahibi olması mümkün değildir. Çünkü zaten borçlu şirket bölünmeye ilişkin talebini evraklarıyla birlikte ticaret siciline tescil için sunmaktadır. Uygulamada bu durumla ilgili birçok problemle karşılaşılmaktadır. Şirket alacaklısının bilgisi olmadan borçlu şirket bölünme kararını tescil ettirmektedir.

Bölünme işleminin etkisi çok geniştir. Bölünme bir şirket işlemi gibi görünmesine rağmen sadece şirketleri etkileyen bir işlem değildir. Şirket çalışanlarını, şirket ortaklarını, şirket alacaklılarını etkileyen bir işlemdir. TTK’de bölünme işlemlerinde işçilerin akıbeti de düzenlenmiştir. Buna göre iş ilişkilerinin de devredilmesi hüküm altına alınmıştır. Bölünen şirketin işçileri, eğer iş listesi mevcutsa bu listeye göre, eğer mevcut değilse malvarlığının bütünlüğünü koruma ilkesi yorumuna göre devralan şirketlere geçecektir. Burada işçiye sadece itiraz hakkı tanınmıştır. Bu itiraz hakkı sonucunda iş ilişkisinin bitiminde işçinin kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmayacağı ise kanunda açıkça belirtilmemiştir. Ayrıca işçiye sadece itiraz hakkı tanınması doğru bir yaklaşım değildir. Kaynak olarak alınan İsviçre ve Alman hukuk sistemlerinde şirketlerin, işçilere bölünme işlemleri hakkında bilgi vermesi zorunludur. Hatta bazı durumlarda şirketlerin bölünme işlemlerinde işçilere danışma yükümlülüğü mevcuttur.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akdağ-Güney N. (2010). *Yeni Türk ticaret kanunu ve Avrupa birliği mevzuatı çerçevesinde ticaret sicili*. İstanbul: Vedat Kitapçılık
- Akdağ-Güney N. (2014). *Anonim şirketlerde kuruluş*. İstanbul: Vedat Kitapçılık
- Akgün, F. (2001). *Şirket bölünmeleri*. Ankara: SPK Yeterlik Etüdü.
- Akgün, T. (1999). *Hukuk ve ilgili terimler sözlüğü Almanca Türkçe*. İstanbul: Alfa Basım.
- Akuğur, M. (2005). *Türk hukukunda anonim ortaklıkların bölünmesi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Arkan, S. (2012). *Ticari işletme hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Ayhan, R., Çağları, H. ve Özdamar, M. (2019). *Şirketler hukuku genel esaslar*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Bahtiyar M. (2019). *Ortaklıklar hukuku* (13. Basım). İstanbul: Beta
- Bayram, S. (2017). *Uygulama Örnekleriyle Bölünme Birleşme ve Tasfiye İşlemleri*. İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği.
- Bilge, M. E. (1999). *Ticaret sicili*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Bilgili, F. ve Demirkapı, E.B. (2013). *Şirketler hukuku*. Bursa: Dora Yayınları.
- Botschaft zum Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertagung (BtschftFusG). 4438.
- Böckli, P. (2004). *Schweizer aktienrecht. zürich-basel-genf*. (Aktienrecht), N. 308a.
- Civan, O. E. (2015). *Genel iş koşulları*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Çağlar H. (2010). *Anonim şirketlerde esas sermayenin azaltılması*. Ankara: Turhan.
- Çonkar, M.H. (2016). *Anonim ortaklıkta aynı sermaye*. İstanbul: Onikilevha Yayıncılık.
- Çoştan, H. (2009). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklının Korunması*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

- Çoştan, H. (2004). *Anonim ortaklıklarda bölünme*. Ankara: Turhan Kitabevi
- Demir, K. (2017). *Türk ticaret kanunu hükümlerine göre şirketlerin bölünmesi*. Ankara: Beta.
- Doğan, B. F. (2011). *Anonim şirket yönetim kurulunun organizasyonu ve yönetim yetkisinin devri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Erdem, E. (2013). *Birleşme, bölünme ve tür değiştirmede yeni davalar*. İstanbul: Onikilevha
- Erdem, E. (2016). *Anonim ortaklıkların bölünmesinde alacaklıların korunması*. İstanbul: Onikilevha
- Erdem, N. (2019). *Anonim ortaklığın haklı sebeple feshi*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Gozzi, N. (2009). *Schutz der aktionäre bei fusion und spaltunggemäss fusionsgesetz*. Zürich.
- Gürbüz-Usluel, A. E. (2014). *Ticari işletme hukuku-şirketler hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Helvacı, M. (2001). *Anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyesinin hukuki sorumluluğu*. 2. Basım, İstanbul: Beta Yayınları.
- Helvacı, M. (2006). *Anonim ortaklıkların bölünmesi (yeniden yapılandırma modeli olarak bölünme)*. İstanbul: Beta Yayınları.
- İpekel-Kayalı, F. (2014). *Eski türk ticaret kanununa göre birleşmeler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- İpekel-Kayalı, F. (2020). *Türk ticaret kanununa göre sermaye ortaklıklarının bölünmesi*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Karahan, S. ve Keşli, A. (2012). *Şirketler hukuku*. Konya: Mimoza Yayınları.
- Kavak, A. (2005). *Sermaye şirketlerinin tasfiye, birleşme, devir ve bölünme işlemleri*. Ankara:
- Kaya, A. (2012). *Makalelerim I*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kayar, İ. (2013). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre ticaret hukuku*. Güncellenmiş 2. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayıkcıoğlu, M. (2012). *Anonim şirketlerde kısmi bölünme*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Kendigelen, A. (2016). *Yeni Türk ticaret kanunu-değişiklikler. Yenilikler ve ilk tespitler*. 3. Basım, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kocaer, Ş. (2013). *Şirket yeniden yapılandırmaları*. İstanbul: Seçkin Yayınevi.

- Kökbulut, İ. (2012). *111 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu*. Ankara.
- Moroğlu, E. (2004). *Anonim ortaklıkta genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Nomer E. N. F., Ülgen, H., Teoman, Ö., Helvacı, M., Kendigelen, A. ve Kaya, A. (2006). *Ticari işletme hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oğuzman, K. ve Öz, M. T. (2018). *Borçlar hukuku genel hükümler I*. 16. Basım. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Önen, E. (1981). *İnşai dava*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Özkaraca, E. (2012). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Birleşmesi Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukukuna Etkileri, İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2)*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Patrick A. G. (t.y.). *Mergers, acquisitions, and corporate restructurings*. Second Edition. USA: John Wiley&Sons, Inc..
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2019). *Ortaklıklar hukuku I*. 14. Basım. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı H. (2020). *Şirketler hukuku genel esaslar*. Ankara: Adalet Yayıncılık
- Pulaşlı, H. (1989). *Şarta bağlı işlemler ve hukuki sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Hukuk Yayınları.
- Pulaşlı, H. (2006). *Şirketler hukuku temel esaslar*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Pulaşlı, H. (2018). *Şirketler hukuku şerhi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Reçber, K. (2021). *AB hukuku ve temel metinleri*. İstanbul: Dora Yayınları.
- Sarıkamış, C. (2003). *Şirket birleşmeleri*. İstanbul: Avcıol Yayınları.
- Sarıkaya, S. (2019). *Şirket birleşmelerinde ortakların dava yoluyla korunması*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tan, M. (2010). *Kurumlar vergisi kanunu açısından kısmi bölünme*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Tarakçı, H. (2003). *Vergi ve sermaye piyasası mevzuatı ile Türk ticaret kanunu açılarından kurumlarda sona erme-birleşme-devir-nev'i değiştirme-tam bölünme-kısmi bölünme-hisse değişimi*. İstanbul: Polaris Yayınları.
- Tekinalp, Ü. (2011). *Yeni anonim ve limited ortaklıklar hukuku ile tek kişi ortaklığının esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Tekinalp, Ü. (2013). *Anonim ortaklığın haklı sebeplerle fesih davasının bazı usuli sorunları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ü. (2015). *Sermaye ortaklıklarının yeni hukuku -anonim ve limited ortaklıklar, tek kişi ortaklığı, ortaklıklar topluluğu, birleşme, bölünme, tür değiştirme*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ü. (2015). *Sermaye ortaklıklarının yeni hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tuzcuoğlu, T. (2020). *Avrupa Birliği normları ve 6098 sayılı Türk borçlar kanunu hükümleri ışığında genel işlem şartları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türker, H. (2007). *Avrupa güvenlik ve savunma politikası*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldız, Ş. (1999). *Anonim ortaklıkta yönetim kurulu üyelerinin kamu borçlarından sorumluluğu*. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yıl Armağanı, 2. Basım. İstanbul: Beta Yayınları.

Sürelî Yayınlar

- Adıgüzel, B. (2014). Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1-52.
- Ağaoğlu, C. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Birleşme ve Devralmalarında Teminat ve Denkleştirmeler. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 221-230.
- Akın, İ. (2013). TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 1-20.
- Aksoy, N. (2021). Elektronik Çek'e İlişkin Kanun Çalışmalarına Yönelik Türk Ticaret Kanunu (645, 756, 780, 1526) İle İcra İflas Kanunu'nun (167) İlgili Madde Hükümleri Açıklarından Güncel Bir Bakış. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 7(2), 179-191.
- Alakır, M.R. (2019). Türk İş Hukukunda İşyeri Devrine Neden Olan Hukuki İşlemler. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 31-44.
- Alp, M. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190). *Çalışma ve Toplum*, 1, 51-74.
- Arslanlı, H. (1958). Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 23(3-4), 248-290.

- Astarlı, M. (2013). Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda İşyeri Devrinde İşçinin İş İlişkisinin Devralan İşverene Geçişine İtiraz Hakkı. *Çalışma ve Toplum*, 36(1), 69-106.
- Ayhan, R. (2014). Teyit Mektubu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(2), 51-70.
- Benli, E. (2019). Ayni Haklarda Belirlilik İlkesinin İstisnaları. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 277-298.
- Bilge, M. (2003). Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1-2), 341-367.
- Bitlisli, Ü.F. (2021). Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Üretim Veya Hizmet İşletmelerinin Kısmi Bölünmesi: Bir Uygulama. *Mali Çözüm Dergisi*, 31, 143-168.
- Budak, A. C. (1991). İngiliz Şirketler Hukukunun Ana Hatları. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, XVI(1), 66-86.
- Bulgur, M. H. (2020). Örtülü Kazanç Dağılımı İle Hakim Şirketin Bağlı Şirkete Vermiş Olduğu Talimatlar Doğrultusunda Şirketin Kayba Uğraması Arasındaki İlişki. *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 133-154.
- Büyükyaka C. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Şirketlerin Bölünme ve Birleşme İşlemlerinin Prosedürü. *Regesta*, 1, 79-138.
- Çakrak, R. (2017). Ticari Şirketlerin Yapı Değişikliği Sonucunda İş İlişkisinin Geçmesi: Teminat Talep Etme Hakkı ve Müteselsil Sorumluluk. *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, 9, 107-124.
- Çalışkan, M. (2014). Yeni Türk Ticaret Kanuna göre Bölünmede Anonim Şirket Açısından Özel Nisaplar. *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*, 123, 222-229.
- Çam, M. (2022). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Yokluğu. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(3), 418-426.
- Çatalkaya, E. (2020). Birleşme ve Devralmalarda Dava Hakkı. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 23-36.
- Çeker, M. (2012). Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları. *EÜHFD*, XVI(3-4), 99-120.
- Çoştan, H. (2012). Bölünmeye Katılan Şirketlerin Müteselsil Sorumluluklarının Sınırlandırılması. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 231-242.

- Demir, A. (2014). Ticaret Şirketlerinin Birleşmesinde Alacakların Teminat Altına Alınması. *Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 17-34
- Demir, K. (2017). Uygulanabilirlik Şartları Bakımından Esas Sermayenin Azaltılması Yöntemleri. *BatıDer*, XXXIII(1), 107-133.
- Demirboğa, D.A. (2018). Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmesi Yapılmasına İmar Kanunu ve Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Tarafından Getirilen Sınırlamalar ve Noterin Sorumluluğu. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 11, 83-112.
- Develi, B. (2013). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 443-490.
- Dinç, S. (2017). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'ne Göre Ticaret Sicili. *İzmir Barosu Dergisi*, 193, 193-234.
- Durgut, R. (2012). 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketlerin Bölünmesi ve Bölünmeye Hakim Olan İlkeler. *e-akademi*, 126, 1-18.
- Durmuş, A. F., Fikret, O. ve Tursun, M. (2019). Kısmi Bölünmenin Şirketlerin Piyasa Değeri Üzerine Etkisi: Olay Çalışması Yöntemiyle Analiz. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 467-481.
- Eminoğlu, C. (2015). Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 129-166.
- Epçeli, S. (2010) Ticaret Kanunu Tasarısının Bölünmeye İlişkin 159,160 ve 161.Maddeleri Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Barosu Dergisi*, 84(1),193-216
- Erdem, H. E. (2013). Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Ticari İşletmenin Devri. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 8, 987-1018.
- Erdem, T. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Bölünmelerine İlişkin Hükümler, *Vergi Sorunları Dergisi*, 2(86), 61-76.
- Erdem, Ü. (2016). Türkiye Finansal Raporlama Standartları 3: İşletme Birleşmeleri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 15(4), 149-170
- Göktürk, K. (2013). Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(2), 631-662.
- Göktürk, K. (2017). Anonim Şirket Pay Sahipliği Haklarının Kullanılmasında Muhalefet Şartı. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 53-78.

- Gündoğdu, G. ve Kaplan, H. A. (2011). İsviçre ve Alman Hukuku Işığında Yeni Türk Ticaret Kanunu M. 147 F. 2-İ Hükmünde Öngörülen Sosyal Plan Kavramı, *Sicil İş Hukuku Dergisi*, 24, 160-171.
- Gürcan, C. (2020). AET Hukuku Düzenlemeleri Işığında Tek Kişilik Anonim Şirket. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1, 293-310
- Hazıroğlu, E. C. (2016). Yapısal Değişiklikler ve Kurucu Menfaatleri. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 32(4), 173-200.
- Hazıroğlu, E. C. (2017). Ticari İşletmenin Bir Ticaret Şirketine Dönüşmesinde Ticari İşletmeyi İşletenin Önceki Borçlardan Sorumluluğu. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 3(1), 71-82.
- Karaman, Ö. C. (2012). Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Aynı Sermaye Değerinin Belirlenmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 333-347.
- Karşlıoğlu, H. (2021). Türk Ticaret Hukuku Kapsamında Şirket Bölünmelerinde Alacaklıların Korunması, *Ankara Barosu Dergisi*, 79(4), 1-62.
- Kayihan, Ş. (2017). Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(3-4), 357-382.
- Korkut, Ö. (2013). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımının Geçersizliği. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(2), 275-286.
- Maç, M. (2007). Şirketlerde Tam Bölünme Yoluyla Vergisiz Yeniden Yapılanma. (Tam Bölünme), *Yaklaşım Dergisi*, 1(73).
- Narbay Ş. ve Kesici B. (2015). Ticaret Ortaklıklarında Yapısal Değişiklik Kararına Karşı Öngörülen İptal Davası Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 1(2), 107-160.
- Okur, S. (2019). Roma, Türk- İsviçre ve Avrupa Sözleşme Hukukunda Şart Kavramı ve Hukuki Sonuçları Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *EÜHFD*, XIV(1), 31-101
- Özçelik, P. (2021). Ticaret Şirketlerinde Asimetrik Bölünme ve Sonuçları. *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 17(197), 1261-1287.
- Özen, N. (2003). Anonim ve Limited Şirketlerde Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esasları. *Vergi Sorunları*, 182, 36-40.
- Özşungur, F. (2014). Ticaret Siciline Tescilin Evreleri ve Türleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(1), 269-294.

- Seçkin, M. T. (2021). Ticaret Şirketlerinin Birleşme, Bölünme ve Tür Değişikliklerinde İşçi Haklarının Korunmasına İlişkin Düzenlemeler. *Research Journal Of Business And Management*, 8(2), 73-85.
- Sunay, N. A. (2012). Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ Hükümlerinin Değerlendirilmesi. *Regesta Ticaret Hukuku Dergisi Regesta Journal of Commercial Law*, 75, 92.
- Sümer, Ayşe. (2010), Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Fesli. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(1), 171-181.
- Şeker, S. (2007). Kısmi Bölünmede Doğrular ve Yanlışlar-I. *Yaklaşım*, (169), 171.
- Tekinalp, Ü. (2001). Ticaret Hukuku Yönünden Şirketlerin Bölünmesi, Hisse Değişimi ve 4684 Sayılı Kanun'un İşlerliği. *Mükellefin Dergisi*, 1(6).
- Temir, A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Şirketlerin Tam ve Kısmi Bölünmelerinde İşçilik Hakları. *Yaklaşım Dergisi*, 2(38), 191-193.
- Tok, A. (2022). Halka Açık Şirketlerde Sermaye Azaltımı ve Özellikli Durumlar. *TBB Dergisi*, 159, 397-437.
- Topuz, M. (2012). Ticari İşletmenin Devrinde Tasarruf İşlemlerine İlişkin Şekil Sorunu (İsviçre Birleşme Kanunu (Fusionsgesetz: Fusg) ve Alman Hukuku Perspektifinde. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 19-80.
- Turanlı, H. (2013). Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17, 939-960.
- Ulaş, I. (2005). Uygulamacı Gözüyle Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Bakış. *BatıDer*, XXIII(2).
- Uluslan, H. ve Koçsoy, M. (2011). 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (Ttk'na Göre Tam Bölünme İşlemi: Vergilendirme Karşısındaki Durumu ve Muhasebeleştirilmesi. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, 4(3), 65-90.
- Usluel, A. G. (2013). Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Ayni Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(2), 145-164.
- Usluel, A.E. (2013). Birleşme, Bölünme ve Tür Değişiklik Yoluyla Yeniden Yapılandırma İşlemlerinde Yöneticilerin Hukuki Sorumluluğu, *BatıDer XXIX*(1), 141-169.

- Uyar, Alper. (2011). Kendisine ‘Satış İlanı’ Tebliğ Edilmemiş Olan İlgili’nin, Bu Nedenle ‘İhalenin Feshi’ni İsteyebilmesinin ‘Dürüstlük Kuralı’ (Mk. 2) İle Bağdaşmaması. *Nevşehir Barosu Dergisi*, 1(1), 251-270.
- Ünlü, U. (2018). Ticaret Şirketlerinin Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme İşlemlerinde Kullanılan Kavramların Anlamı ve Önemi. *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*, 169, 230-233.
- Ünlü, U. (2019). Anonim Şirketlerin Kısmi Bölünme İşleminde Taşınmazların ve Borçların Devri. *Mali Çözüm Dergisi*, 2(9), 199-207.
- Varol, S. ve Dönmez, A. (2020). 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sermaye Şirketlerinde Tür Değişikliği ve Bir Uygulama. *Journal of Academic Value Studies*, 6(3), 288-310.
- Yavuz, M. (2016). Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk. *Vergi Sorunları Dergisi*, (336), 59-64.
- Yavuz, M. (2016). Türk Ticaret Kanununda Anonim Şirket Alacaklılarına Tanınan Haklar ve Korumalar. *Mali Çözüm Dergisi*, 2(6), 121-131.
- Yıldız, S. (2005). Türkiye ve Avrupa Birliğinde Şirket Bölünmeleri ve Vergilendirme Karşısındaki Durumu. *Mali Çözüm Dergisi*, 7(2).

Elektronik Makale ve Web Sayfaları

- Çankaya Arabuluculuk Kurumu. (2019). *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk*. <https://www.cankayaarabuluculuk.com/yayinlarimiz-ve-etkinliklerimiz/makaleler/ticari-uyusmazliklarda-dava-sarti-olarak-zorunlu-arabuluculuk> (Erişim Tarihi: 12.12.2022 -03:50)
- Karataş Nazif ve Kaya, Setenay (2019). TTK Kapsamında İşyeri Devrinde İşçinin İtiraz Hakkı ve İtirazdan Doğacak Sonuçlar Üzerine İnceleme <https://www.mondaq.com/turkey/employee-rights-labour-relations/777564/ttk-kapsaminda-304351yeri-devrinde-304351inin-304tiraz-hakki-ve-304tirazdan-do287acak-sonular-zerine-304nceleme> (Erişim Tarihi: 12.12.2022- 01.30)

Diğer Yayınlar

- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. Resmi Gazete, Tarih: 21. 06. 2006, Sayı: 26205.

- Barış, M. (2019). *Sermaye Şirketlerinde Kısmi Bölünme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bostancı, M.A. (2007). *Anonim Şirketlerin Bölünmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çebi, H. (2006). *Anonim Ortaklıkların Bölünmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çitçi, R. G. (2004). *Ölçek küçültme stratejileri çerçevesinde malvarlığının devri suretiyle şirketlerin yeniden yapılandırılması*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Hukuk İşleri Dairesi Yeterlik Etüdü.
- Durgun, G. (2012). *Türk Vergi Hukukunda Kısmi Bölünme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Güngör, M . (2017). *Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Kanunları Açısından Şirketlerde Kısmi Bölünme ve Bir Uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, K. (2016). Ticaret Hukukunda Güncel Gelişmeler. *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyum*, Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Helvacı, M. (2006). Bölünmeyi Ortaya Çıkaran Sebepler, Bölünme Türleri, Türk Hukukunda Durum ve Tanım Sorunu. *Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan*, 145-172.
- Kılıç, F. (2006). *Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Birleşme ve Bölünme*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kökbudak, A. A. (2007). *Anonim Şirketlerde Bölünme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- KVK Md. 19/3-A.
- Maurenbrecher, Benedikt, BSK-FusG, m.108, N. 17.
- Meier-Schatz, C. J. (1989). *Wirtschaftsrecht Und Unternehmenspublizität*, Zürich.
- Onat, K. G. (2019). *Vergi Kanunlarına Göre Şirketlerde Kısmi Bölünme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özeke, B. (2006), *Birleşme ve Devralmalarda Due Diligence Kavramı ve Türk Hukukunda Satıcının Sorumluluğuna Etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Resmi Gazete, Tarih: 28. 12. 2013, Sayı: 28865.

Schenker, İn: Fusionsgesetz, Art. 36, N. 10.

Sorgunlu, M. B. (2013). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticaret Şirketlerinin Bölünmesinde Alacaklıların Korunması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

Tekinalp, Ü. (2004). *Bölünmenin bugünkü maddi hukuk cephesi. Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan (547-558)*, Ankara.

Ticaret Sicil Yönetmeliği Madde, 128/2.

Türk, H. S. (2005). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu 2 (7-28 Mayıs 2005)*, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Türk, H. S. (t.y.). *Şirketlerin bölünmesi (Ayrılması)*. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Tarafından Kurulan Sermaye Piyasası Komisyonu'na Sunulan Bir İnceleme.

Yalçın, E. (2008). *Türk Ticaret Kanunu ve Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Tür Değiştirme*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.

Yasaman, H. (2006). *Şirketlerin birleşme ve bölünmeleri, şirketler ve sermaye piyasası hukuku ile ilgili makaleler, mütalaalar*. Bilirkişi Raporları, İstanbul.

Yaşar, A. Ç. (2019). *Şirketlerde Bölünme Yöntemleri ve Vergisel Boyutu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Yücesoy, E. (2014). *Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Bölünme İşlemleri ve Vergilendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.